

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för utgiftsområde 20, som totalt uppgår till ca 8,5 miljarder kronor för 2017. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om bemyndiganden att under 2017 ingå ekonomiska åtaganden. Därmed avstyrker utskottet oppositionspartiernas alternativa budgetförslag. Utskottet tillstyrker dessutom regeringens förslag om en investeringsplan för fastigheter som riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar under 2017–2020. Utskottet tillstyrker också att den föreslagna ändringen av överenskommelsen om Nordiska miljöfinansieringsbolaget godkänns. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag om bemyndigande att ta bort de utsläppsheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2014 och 2015 som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för de åren. Utskottet tillstyrker slutligen regeringens förslag om bemyndigande att annullera de utsläppsheter som har förvärvats under Kyotoprotokollet genom Sveriges program för internationella klimatinsatser och som har genererats under Kyotoprotokollets första åtagandeperiod 2008–2012.

Samtliga motionsförslag avstyrks.

Utskottet har följt upp regeringens resultatredovisning för utgiftsområdet och föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför i det avsnittet och tillkännager detta för regeringen.

Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna har inte deltagit i anslagsbeslutet. Dessa partier redovisar i stället sina ställningstaganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2016/17:1 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Cirka 30 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Budgetprocessen i riksdagen	7
Betänkandets disposition	8
Utskottets överväganden	9
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20	9
Anslag inom utgiftsområde 20	14
1:1 Naturvårdsverket	14
1:2 Miljöövervakning m.m.	16
1:3 Åtgärder för värdefull natur	17
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	18
1:5 Miljöforskning	20
1:6 Kemikalieinspektionen	20
1:7 Avgifter till internationella organisationer	23
1:8 Supermiljöbilspremie	23
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	25
1:10 Klimatanpassning	26
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	27
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	32
1:13 Internationellt miljösamarbete	34
1:14 Hållbara städer	34
1:15 Skydd av värdefull natur	35
1:16 Havs- och vattenmyndigheten	36
1:17 Klimatinvesteringar	37
1:18 Elbusspremie	38
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och sambandsbyggande: Förvaltningskostnader	39
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och sambandsbyggande: Forskning	39
Förslag till nya anslag	43
Utskottets ställningstagande	49
Ändring av överenskommelsen om Nordiska miljöfinansieringsbolaget	49
Borttagning av utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för perioden 2014–2015	50
Annullering av utsläppsenheter under Kyotoprotokollet för åtagandeperioden 2008–2012	52
Övriga motioner	53
Särskilda yttranden	56
1. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 2 (M)	56
2. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 2 (SD)	59
3. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 2 (C)	61
4. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 2 (L)	63
5. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 2 (KD)	66
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	69
Propositionen	69

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	69
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionens anslagsförslag	73
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens och oppositionens förslag till beställningsbemyndiganden	75
<i>Bilaga 4</i>	
Utskottets anslagsförslag	76
<i>Bilaga 5</i>	
Utskottets förslag till beställningsbemyndiganden	77
<i>Bilaga 6</i>	
Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	78

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 och tillkännager detta för regeringen.

2. Anslag inom utgiftsområde 20

a) Anslagen för 2017

Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 20 enligt utskottets förslag i bilaga 4.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:1 utgiftsområde 20 punkt 5 och avslår motionerna

2016/17:821 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 39,

2016/17:2135 av Betty Malmberg (M) yrkandena 1 och 2,

2016/17:2913 av Anders Forsberg m.fl. (SD),

2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkandena 1–5,

2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 2,

2016/17:3166 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 5,

2016/17:3169 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 3,

2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkandena 1, 6 och 7,

2016/17:3297 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2,

2016/17:3299 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2,

2016/17:3347 av Caroline Szyber m.fl. (KD) yrkande 12,

2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C) och

2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2017 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i utskottets förslag i bilaga 5.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:1 utgiftsområde 20 punkt 6 och avslår motion

2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkandena 2 och 3.

c) Godkännande av en investeringsplan

Riksdagen godkänner investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2017–2020 som riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:1 utgiftsområde 20 punkt 4.

3. Ändring av överenskommelsen om Nordiska miljöfinansieringsbolaget

Riksdagen godkänner ändringen av överenskommelsen om Nordiska miljöfinansieringsbolaget.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:1 utgiftsområde 20 punkt 1.

4. Borttagning av utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2014 och 2015

Riksdagen bemyndigar regeringen att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2014 och 2015 som Sverige har tilldelats och som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för de åren.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:1 utgiftsområde 20 punkt 2.

5. Annullering av förvärvade utsläppsrätter från 2008—2012

Riksdagen bemyndigar regeringen att annullera de utsläppsenheter som har förvärvats under Kyotoprotokollet genom Sveriges program för internationella klimatinsatser och som har genererats under Kyotoprotokollets första åtagandeperiod 2008–2012.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:1 utgiftsområde 20 punkt 3.

6. Bekämpning av mygg

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:873 av Jonas Gunnarsson m.fl. (S),

2016/17:1173 av Solveig Zander (C) yrkandena 1–3,

2016/17:1916 av Margareta B Kjellin och Tomas Tobé (båda M) och

2016/17:2674 av Patrik Lundqvist m.fl. (S).

Stockholm den 6 december 2016

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Kristina Yngwe (C)*, Jonas Jacobsson Gjörtler (M)*, Isak From (S), Sara Karlsson (S), Åsa Coenraads (M)*, Stina Bergström (MP), Gunilla Nordgren (M)*, Anders Forsberg (SD)*, Lars Tysklind (L)*, Jens Holm (V), Lars-Axel Nordell (KD)*, Marianne Pettersson (S), Johan Büser (S), Jesper Skalberg Karlsson (M)*, Runar Filper (SD)* och Elin Lundgren (S).

* Avstår från ställningstagande under punkt 2, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2016/17:1 i de delar som gäller utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård och 29 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2016/17. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

I bilaga 2 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2017 och de avvikelser från dessa som Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna föreslår i sina anslagsmotioner. I bilaga 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till beställningsbemyndiganden och de avvikelser från dessa som Liberalerna föreslår i sin anslagsmotion. I bilaga 4 finns utskottets förslag till anslagsfördelning, och i bilaga 5 finns utskottets förslag till beställningsbemyndiganden.

I betänkandet behandlas dessutom utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning av utgiftsområde 20 för 2016. Uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport finns i bilaga 6.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i första steget i budgetprocessen fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Riksdagen har, med bifall till regeringens förslag, bestämt utgiftsramen för 2017 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård till 8 403 539 000 kronor (prop. 2016/17:1, bet. 2016/17:FiU1, rskr. 2016/17:49). I detta ärende ska miljö- och jordbruksutskottet föreslå för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom ett beslut (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen

presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Utskottet har mot den bakgrunden analyserat regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 i budgetpropositionen. Analysen har syftat till att vara ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att uppföljningen av regeringens resultatredovisning behandlas först. Därefter behandlas de förslag i budgetpropositionen och i motioner som gäller anslag inom utgiftsområde 20. Slutligen behandlas regeringens övriga förslag i budgetpropositionen och några motionsförslag som har väckts under allmänna motionstiden 2016/17.

Utskottets överväganden

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund

Som en del i utskottens löpande uppföljning beslutade utskottet den 19 maj 2016 att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård och 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Uppföljningarna har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Syftet har varit att ta fram ett beslutsunderlag inför behandlingen av budgetpropositionen för 2017 och att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen. Utgångspunkten för årets uppföljning av regeringens resultatredovisning har varit riksdagens tillkännagivande om regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2016 (bet. 2015/16:1, rskr. 2015/16:103).

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport för utgiftsområde 20 redovisas i bilaga 6 till detta betänkande.

Propositionen

Riksdagen har beslutat om nationella miljö kvalitetsmål och ett generationsmål för utgiftsområde 20. Miljömålen för utgiftsområde 20 omfattar tre målnivåer: generationsmål, miljö kvalitetsmål och etappmål. Målnivåerna definieras på följande sätt:

- Generationsmålet anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver genomföras inom en generation för att nå miljö kvalitetsmålen.
- Miljö kvalitetsmålen anger det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet är avsett att leda till.
- Etappmålen ska göra det tydligt var olika insatser bör sättas in och på så sätt göra det lättare att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. Etappmålen beslutas normalt av regeringen.

Till vart och ett av miljö kvalitetsmålen hör också ett antal s.k. preciseringar. Preciseringarna beskriver innebörden av miljö kvalitetsmålen och de miljö tillstånd som ska uppnås. Preciseringarna är också grunden för att bedöma resultaten i budgetpropositionen, dvs. bedömningsgrunderna, och för

att bedöma om styrmedel och insatser i Sverige, inom EU och internationellt är tillräckliga för att nå målen. De myndigheter som är ansvariga för ett eller flera miljö kvalitetsmål använder sig också av indikatorer för att bedöma om målen är möjliga att nå.

Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. att Naturvårdsverket ska samordna miljömålsuppföljningen i samråd med de andra berörda myndigheterna. Verket ska årligen redovisa en bedömning av möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen och etappmålen. Minst en gång per mandatperiod ska Naturvårdsverket dessutom redovisa en fördjupad utvärdering.

Hösten 2015 överlämnade Naturvårdsverket rapporten Styr med sikte på miljömålen (Naturvårdsverket rapport 6666) till regeringen. Rapporten ger en fördjupad utvärdering av förutsättningarna att nå miljö kvalitetsmålen och innehåller en beskrivning av utmaningarna samt en analys av möjligheterna att nå målen.

Till skillnad från tidigare år gör inte regeringen någon samlad och tydlig redovisning av hur miljö tillståndet har förändras för alla miljö kvalitetsmål, vilket innebär att det är svårare att få en överblick över tillståndet i miljön. Däremot redovisar regeringen en samlad bedömning av vilka etappmål som har uppnåtts.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har avgränsat uppföljningen av regeringens resultatredovisning till att omfatta en översiktlig bedömning av redovisningens innehåll och struktur samt vissa delar av miljö politiken. De miljö kvalitetsmål som uppföljningen omfattar är Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning och Giftfri miljö. Dessutom berörs miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag med anledning av den fördjupade uppföljning av biologisk mångfald i rinnande vatten som utskottet tidigare har genomfört. En sammanfattande bedömning av den ekonomiska styrningen i staten görs också.

Utskottet konstaterar att det har pågått ett arbete med att utveckla den ekonomiska styrningen och resultatredovisningen från regeringen till riksdagen. Resultatredovisningen är ett viktigt underlag för riksdagens budgetberedning.

Sedan flera år tillbaka tar utskottet en aktiv del i utvecklingsarbetet av den ekonomiska styrningen. Detta sker genom en dialog, såväl på politisk nivå mellan ansvarig statssekreterare i Regeringskansliet och utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp, som på tjänstemannanivå. Utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen är en utgångspunkt för dessa samtal, och det är väsentligt att dialogen fortsätter och utvecklas.

Utskottet anser att det är viktigt att regeringens resultatredovisning och bedömning har en klar och tydlig struktur som knyter samman mål, statliga insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag.

Det är positivt att regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen utgår från miljömålsstrukturen, dvs. generationsmålet, miljö kvalitetsmålen och etappmålen. Detta är väsentligt för att utskottet ska kunna fullfölja sin uppgift att följa upp regeringens redovisning av vilka resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till vad som sägs i budgetlagen. Det är också positivt att regeringen fortsätter att redovisa de resultatindikatorer eller bedömningsgrunder som ligger till grund för redovisningarna i propositionen.

Utskottet noterar att det, till skillnad från tidigare års resultatredovisningar, saknas en översikt när det gäller tillståndet i miljön för samtliga miljö kvalitetsmål. Enligt gruppens mening är det önskvärt att regeringen ger en tydlig och övergripande beskrivning av utvecklingen för samtliga miljö kvalitetsmål i sin redovisning till riksdagen för de mål som riksdagen har antagit. Regeringen redovisar sin bedömning under respektive miljö kvalitetsmål, men detta tillgodoser inte behovet av överblick över hur tillståndet i miljön utvecklas.

Gruppen anser att det är positivt att regeringen redovisar sin bedömning av att 4 av 21 etappmål har uppnåtts. Etappmålen beskriver den samhällsomställning som måste ske för att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet, och de är därför viktiga när det gäller bedömningen av den övergripande måluppfyllelsen.

Utskottet konstaterar i likhet med tidigare att det i resultatredovisningen för de undersökta områdena i vissa fall kan vara svårt att urskilja vilka resultat som faktiskt har uppnåtts eftersom redovisningen av resultat i vissa fall blandas med redovisning av insatser, dvs. vidtagna åtgärder snarare än utfall av genomförda insatser.

Det är viktigt att resultatredovisningen koncentreras till att redovisa resultaten av insatserna. Utskottet vill framhålla att det är angeläget med tydliga indikatorer som inriktas på resultat av statliga insatser. Det är också önskvärt att kunna följa den långsiktiga utvecklingen av de indikatorer som regeringen har valt, och därför är det en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen.

Utskottet har förståelse för att det kan vara svårt att redovisa resultat av statliga insatser inom miljöområdet eftersom det många gånger tar lång tid för miljön att återhämta sig och det därför behövs ett långsiktigt och uthålligt arbete. Samtidigt vill utskottet uppmärksamma möjligheten att belysa utvecklingen av statliga resultat genom exempel även om detta inte ger en fullständig bild.

Klimatområdet

Regeringens bedömning är att utvecklingen mot miljö kvalitetsmålet är negativ. I likhet med vad utskottet tidigare har anfört anser utskottet att det är utomordentligt viktigt att Sverige arbetar aktivt och pådrivande i EU och internationellt för att främja globala åtgärder som minskar människans klimatpåverkan. Likaså är det viktigt att vidta konkreta åtgärder på hemmaplan

för att minska Sveriges negativa klimatpåverkan. Det är synnerligen angeläget att öka takten i detta arbete. Den sammanlagda halten av växthusgaser i atmosfären överstiger redan i dag koncentrationsmålen, och de klimatpåverkande utsläppen fortsätter att öka globalt. Utskottet delar regeringens uppfattning att ytterligare insatser behövs för att vända trenden så att miljö kvalitetsmålet kan nås. Måluppfyllelsen beror på om tillräckligt stora utsläppsreduktioner kommer till stånd globalt, vilket kräver internationellt samarbete. Samtidigt behövs åtgärder på hemmaplan.

Utskottet vill påminna om sitt ställningstagande i förra årets budgetbetänkande. Där konstaterade utskottet att det fanns flera anslag som syftar till att minska klimatpåverkan. Regeringen föreslog dels ett nytt anslag, dels att befintliga anslag förlängdes eller förstärktes. Utskottet påpekade att det vore angeläget att erfarenheter från tidigare satsningar tas till vara i nya satsningar. Utskottet efterlyste en redovisning av resultatet av satsningen på supermiljöbilspremien. I tillämpliga delar borde man kunna ta till vara dessa erfarenheter när man utformar nya anslag som t.ex. elbusspremien. Utskottet förutsatte då att regeringen i kommande budgetpropositioner skulle återkomma till riksdagen med en rapportering om hur medlen hade använts och vilka resultat som hade uppnåtts genom satsningen. Utskottet efterlyser återigen att regeringen återkommer till riksdagen med en sådan redovisning.

Regeringen uppger att i den samlade redovisningen av resultaten för miljö kvalitetsmålen är klimat och miljö en av de övergripande politiska prioriteringar som ska genomsyra hela regeringens politik. Arbete har inletts för att Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer.

Utskottet välkomnar denna inriktning men vill samtidigt understryka behovet av att resultat mäts, redovisas och rapporteras till riksdagen. Utskottet utprepar därför att det är viktigt att resultatredovisningen koncentreras till att redovisa resultaten av de statliga insatserna och att det behövs tydliga indikatorer som inriktas på resultatet. Det är också önskvärt att kunna följa den långsiktiga utvecklingen av de indikatorer som regeringen har valt och därför är det en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen.

Ingen övergödning

Under 2014 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en uppföljning av stöd till lokala åtgärder mot övergödning. Utskottet har under flera år uttryckt sin oro för möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning. I förra årets resultatuppföljning uppgav regeringen att utvecklingen i miljön snarare har försämrats än förbättrats i förhållande till resultaten från föregående år. I år uppger regeringen att det inte går att se en tydlig riktning om utvecklingen är positiv eller negativ. Regeringen kommenterar inte skälen till att man har ändrat sin bedömning.

Utskottet välkomnar den inriktning som regeringen ger uttryck för i årets resultatuppföljning dvs. att åtgärdstakten behöver öka och att åtgärderna i ökad

utsträckning behöver ske där de behövs mest för att minska övergödningen och där de kan ge tydliga resultat i miljön. Utskottet vill dock framhålla att man behöver bygga upp kunskap och utveckla metoder för att kunna mäta insatsernas resultat och för att kunna åstadkomma en mer effektiv styrning av medel till kostnadseffektiva åtgärder. Utskottet anser att det är angeläget att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till åtgärder med anledning av de problem som uppmärksammats i utskottets rapport om stöd till lokala åtgärder mot övergödning (2014/15:RFR1, bet. 2014/15:MJU1). I likhet med en tidigare uppföljning (2008/09:RFR3, bet. 2008/09:MJU1) konstateras det att det trots pågående åtgärder återstår mycket arbete för att nå Sveriges nationella mål och internationella åtaganden för havsmiljön.

Mot denna bakgrund ser utskottet fram mot att ta del av underlag som visar på resultat av statliga insatser mot övergödning som grundas på utvecklingen av de indikatorer som regeringen har valt. Det är också önskvärt att kunna följa den långsiktiga utvecklingen av de indikatorer som regeringen har valt, och därför är det en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen.

Utskottet konstaterar att det dröjer innan beslut som nämns i resultatredovisningen leder till minskad övergödning. Ett sådant exempel är beslutet om att införa ett förbud mot utsläpp av toalettavfall i Östersjön från passagerarfartyg som FN:s sjöfartsorganisation International Maritime Organization (IMO) har fattat. Enligt utskottets mening är detta givetvis positivt men samtidigt noteras att förbudet börjar tillämpas först fr.o.m. 2019 och ska vara fullt infört 2023.

Biologisk mångfald i rinnande vatten

I flera budgetbetänkanden har utskottet framfört att det är synnerligen angeläget att åtgärda de problem som uppmärksammas i utskottets rapport om biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft. Utskottet har också välkomnat den proposition som regeringen har aviserat med anledning av det slutbetänkande som lämnades av Vattenverksamhetsutredningen i juni 2014. Även i årets budgetproposition uppger regeringen att man avser att återkomma till riksdagen med en proposition i ämnet. Detta ser utskottet fram emot.

Giftfri miljö

Hösten 2011 genomförde utskottet i samband med den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen en uppföljning som inriktades på att följa upp resultaten inom kemikalieområdet och hur den resursförstärkning som riksdagen beslutat om hade använts. I förra årets uppföljning av regeringens resultatredovisning som redovisades i utskottets budgetbetänkande välkomnade utskottet regeringens redovisning av uppföljningen av handlingsplanen för en giftfri vardag. Enligt utskottet var det positivt att regeringen redovisar insatser och resultat av anslagsförstärkningen både i Sverige och inom EU-samarbetet.

Regeringen lämnade i maj 2016 en särskild resultatskrivelse om giffri vardag (skr. 2015/16:169) till riksdagen. I skrivelsen redovisar regeringen de åtgärder som man har gjort för att stärka arbetet med att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Utskottet har ännu inte behandlat regeringens skrivelse och avstår därför från att följa upp miljökvalitetsmålet Giftfri miljö i årets uppföljning.

Regeringens anslagsförslag

Utskottet konstaterar att de betydande anslagsförstärkningar inom utgiftsområdet som riksdagen fattade beslut om förra året på grundval av regeringens förslag består. I förra årets budgetproposition uppgav regeringen att anslagen skulle öka under perioden 2017–2019, även om nivån på anslagen skulle bli något lägre dessa år jämfört med 2016. Utskottet understryker att de tidigare framförda önskemålen om en rapportering av hur medlen har använts och framför allt vilka resultat som uppnåtts kvarstår. Utskottet förutsätter att en sådan redovisning kommer att genomföras av regeringen i enlighet med riksdagens önskemål.

Tillkännagivande

Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet har anfört ovan om regeringens resultatredovisning och tillkännager detta för regeringen.

Anslag inom utgiftsområde 20

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård i enlighet med regeringens förslag, lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt inom detta utgiftsområde och godkänner Naturvårdsverkets investeringsplan. Oppositionspartiernas alternativa förslag till anslagsfördelning och bemyndiganden avslås. Övriga motionsförslag avslås också.

Jämför särskilda yttrandena 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (L) och 5 (KD).

1:1 Naturvårdsverket

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 442 248 000 kronor för 2017 till anslaget 1:1 Naturvårdsverket. Anslaget ökas med 3 miljoner kronor 2017 för att samordna arbetet med att skapa gröna jobb med lägre kvalifikationskrav i samarbete med Arbetsförmedlingen och med hjälp av de arbetsmarknadspolitiska stöd som Arbetsförmedlingen förfogar över.

Anslaget får användas för Naturvårdsverkets förvaltningsutgifter inklusive myndighetens utgifter för att administrera de verksamheter som finansieras via sakanslagen. Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till utvecklingsarbete som andra än Naturvårdsverket organiserat och som främjar de verksamheter som Naturvårdsverket ansvarar för.

Regeringen föreslår även att riksdagen godkänner en investeringsplan som riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar i fastigheter och markanläggningar under 2017–2020. Den föreslagna investeringsplanen uppgår till totalt 5 miljarder kronor. Investeringar planeras till ca 1,27 miljarder kronor för 2017 och därefter till ca 1,24 miljarder kronor årligen för resten av perioden. Investeringarna avser främst förvärv och avtalslösningar för statens räkning för värdefulla naturområden som ska skyddas enligt miljöbalken. Investeringar avser även nyuppförande av naturum och andra byggnader som används bl.a. för informationsändamål samt renovering av befintligt byggnadsbestånd i skyddade områden.

Motionerna

I motion 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget till Naturvårdsverket minskas med 54 858 000 kronor.

I motion 2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget till Naturvårdsverket minskas med 91 860 000 kronor, bl.a. i syfte att finansiera att en viltmyndighet inrättas. Anslaget minskas också till följd av att Centerpartiet motsätter sig förslaget om samordning med Arbetsförmedlingen om gröna jobb med lägre kvalifikationskrav. Motionärerna framhåller att enkla jobb bör skapas av en välfungerande jobbpolitik och inte av myndighetssamordning.

I motion 2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget till Naturvårdsverket minskas med 65 238 000 kronor.

I motion 2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget till Naturvårdsverket minskas med 48 858 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen framhåller regeringen att de tidigare förstärkningarna av anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur har medfört en ambitionshöjning för bl.a. skötsel och förvaltning av naturreservat och åtgärder för friluftslivet genom information, vandringsleder och broar samt en aktiv vilt- och rovdjursförvaltning. Genom anslaget anlitas många lokala entreprenörer och konsulter, vilket enligt regeringen skapar sysselsättning över hela landet. Regeringen uppger att anslagen 1:3 Åtgärder för värdefull natur och 1:15 Skydd av värdefull natur gav totalt drygt 1 100 direkta årsarbetstillfällen och ca 200 indirekta sysselsättningstillfällen under 2015. Regeringen vill därför ta tillvara de goda förutsättningar som finns för att skapa gröna jobb och föreslår att anslaget 1:1 Naturvårdsverket ökas med 3 miljoner kronor per år

t.o.m. 2020 för att samordna av arbetet med att skapa nya gröna jobb med lägre kvalifikationskrav. En viktig del i detta arbete ska vara samarbetet med Arbetsförmedlingen och de arbetsmarknadspolitiska stöd för personer långt från arbetsmarknaden som myndigheten förfogar över.

Frågan om att inrätta en viltförvaltningsmyndighet kommenteras nedan under rubriken Förslag till nya anslag.

1:2 Miljöövervakning m.m.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 355 214 000 kronor för 2017 till anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m.

Miljöövervakning är grundläggande för att bedöma miljötillståndet. Dagens svenska miljöövervakning behöver förstärkas för att öka takten i arbetet med att nå miljökvalitetsmålen. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 22 miljoner kronor 2017.

Anslaget får användas till utgifter och bidrag för miljömålsuppföljning, för miljöövervakning, för statsbidrag till ideella miljöorganisationer och till verksamhet vid Swedish Water House och för arbete med miljöledningssystem. Anslaget får även användas till utgifter för internationell miljöövervakning samt internationell rapportering som följer av EU-direktiv och andra internationella åtaganden. Anslaget får också användas för finansiering av förvärv av verksamhet och aktier i Aktiebolaget Svenska Miljöstyrningsrådet och för utgifter som hör samman med avveckling av bolaget Aktiebolaget Svenska Miljöstyrningsrådet.

För att fleråriga avtal ska kunna tecknas med de aktörer som utför miljöövervakning i program som löper under flera år föreslås dessutom att regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 100 000 000 kronor 2018–2021.

Motionerna

I motion 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 22 000 000 kronor.

I motion 2016/17:2913 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 15 000 000 kronor för att renodla verksamheten och minska utgifter som enligt motionärerna går till opinionsbildning.

I motion 2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget minskas med 72 000 000 kronor.

I motion 2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 49 000 000 kronor. Motionärerna föreslår samtidigt att 25 000 000 kronor av anslagsmedlen avsätts för att Havs- och

vattenmyndigheten ska kunna förstärka den havs- och vattenrelaterade miljöövervakningen.

I motion 2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 50 000 000 kronor.

1:3 Åtgärder för värdefull natur

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 997 535 000 kronor för 2017 till anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur.

Anslaget får användas till utgifter för insatser för skötsel och förvaltning av skyddad natur, för att bevara och restaurera biologisk mångfald och för att främja friluftsliv. Anslaget får dessutom särskilt användas till utgifter för skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning och fastighetsförvaltning, för artbevarande och viltförvaltning samt i samband med skötsel och övrig förvaltning av värdefull natur.

För att kunna teckna fleråriga avtal om förvaltning av värdefulla naturområden och för att samverkansavtal mellan statliga myndigheter ska kunna ingås samt för att kunna möjliggöra medfinansiering i större EU-projekt föreslås även att regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 350 000 000 kronor 2018–2025.

Motionerna

I motion 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 355 000 000 kronor.

I motion 2016/17:2913 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 248 000 000 kronor bl.a. mot bakgrund av att motionärerna vill dra ned på inköpen av skyddad skog.

I motion 2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget minskas med 350 000 000 kronor.

I motion 2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 298 000 000 kronor. Motionärerna föreslår dock att 50 000 000 kronor av anslagsmedlen avsätts för restaureringsinsatser i syfte att bevara och utveckla den biologiska mångfalden.

I motion 2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 350 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

Regeringen anför i budgetpropositionen att det är nödvändigt med en fortsatt ambitionshöjning när det gäller skydd och skötsel av värdefulla områden för att kunna nå de miljö kvalitetsmål som innefattar biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 868 018 000 kronor för 2017 till anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden. Regeringen föreslår därmed att anslaget ökas med 10 miljoner kronor 2017 för att stärka tillsynen över förorenade områden.

Anslaget får användas till utgifter för att inventera, undersöka och åtgärda förorenade områden som behöver saneras och efterbehandlas samt för att ta fram prioriteringsunderlag. Anslaget får även användas till utgifter för att åtgärda saneringsobjekt som är särskilt angelägna ur risksynpunkt och till akuta saneringsinsatser. Anslaget får dessutom användas till utgifter för att inventera om det förekommer objekt som förorenats av en statlig organisation som inte längre finns kvar och, om så är fallet, för att göra ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar av de förorenade objekten. Anslaget får användas för efterbehandling av mark för bostadsbyggande. Anslaget får även användas till utgifter för att ta hand om historiskt radioaktivt avfall från icke-kärnteknisk verksamhet.

För att fleråriga avtal ska kunna tecknas för insatser som rör inventering, undersökningar och åtgärder för att sanera och efterbehandla förorenade områden föreslås dessutom att regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 450 000 000 kronor 2018–2026.

Motionerna

I motion 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 360 000 000 kronor.

I motion 2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget minskas med 310 000 000 kronor.

I motion 2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 200 000 000 kronor.

Sverigedemokraterna och Liberalerna föreslår i stället att anslaget ökas. I motion 2016/17:2913 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget ökas med 20 000 000 kronor. Motionärerna anger som skäl att sanering av förorenade områden är ett miljömål som anses svårt att uppnå i tid, samtidigt som det är ett mål som det finns goda möjligheter att påverka. I motion 2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget ökas med 25 000 000 kronor för en ökad sanering av områden som kan användas till bostadsbyggande samt av områden som är särskilt angelägna ur risksynpunkt.

I motion 2016/17:3299 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 föreslås att bostadsbyggande vid sidan av miljönytta ska kunna vara styrande vid prioritering av sanering av mark. Även i motion 2016/17:3347 av Caroline

Szyber m.fl. (KD) yrkande 12 föreslås att mark till bostäder ska frigöras genom sanering av tidigare förorenade områden.

Kompletterande uppgifter

När det gäller hur snabbt arbetet med att sanera och återställa förorenade områden fortskrider kan inledningsvis noteras att Naturvårdsverket i december 2013 lämnade ett förslag till etappmål för efterbehandling av förorenade områden. Enligt uppgift från Miljö- och energidepartementet bereds förslaget fortfarande inom Regeringskansliet. Dessutom beslutade Naturvårdsverket i juni 2014 om en nationell plan för fördelning av statliga bidrag för efterbehandling (rapport 6617). I den nationella planen anges att fördelningen av bidrag från anslaget ska göras så att efterbehandlingsåtgärder genomförs vid de mest prioriterade förorenade områdena i landet i syfte att bidrag ska gå till de åtgärdsobjekt som ger mest miljönytta. Från och med 2016 ska även en del av bidraget användas för sanering inför bostadsbyggande. Det anges även att åtgärdstakten ska öka och att tekniken på området ska utvecklas.

Naturvårdsverket har även haft ett regeringsuppdrag att utreda förutsättningar och om möjligt föreslå nya finansieringsformer för en kostnadseffektiv efterbehandling av områden där den ansvarige saknar betalningsförmåga för efterbehandling. Uppdraget redovisades till Miljö- och energidepartementet i januari 2016. Naturvårdsverket lämnade två olika förslag som skulle öka finansieringen för efterbehandling av förorenade områden. Det ena förslaget var att alla verksamhetsutövare som omfattas av förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll ska göra en saneringsplan med tidsbestämd planering för sanering av konstaterade föroreningar. Åtgärderna ska vara kostnadsuppskattade. Det andra förslaget var att alla anmälnings- och tillståndspliktiga verksamhetsutövare betalar in avgifter till en statligt administrerad fond. Fonden kan ge bidrag till efterbehandling när den som är ansvarig saknar betalningsförmåga. Båda förslagen riktar sig i stort sett mot verksamhetsutövare för anläggningar som enligt miljöprövningsförordning (2013:251) betecknas som A- B- och C-anläggningar. Enligt uppgift från Miljö- och energidepartementet bereds förslaget inom Regeringskansliet.

I budgetpropositionen framhålls att tillsynen enligt miljöbalken är en viktig förutsättning för att den som är ansvarig ska ta kostnaden för efterbehandling av förorenade områden. För att öka förutsättningarna för att verksamhetsutövare bekostar återställningsarbetet när miljöskador inträffar behöver länsstyrelsernas tillsyn över förorenade områden stärkas.

När det gäller frågan om att sanera mark i syfte att göra det möjligt att bygga bostäder tillkännagav riksdagen våren 2015 för regeringen att bostadsbyggande, vid sidan av miljönytta, bör vara en styrande faktor när man prioriterar områden med mark som ska saneras (bet. 2014/15:MJU8, rskr. 2014/15:131). Med anledning av det har anslaget höjts (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20, bet. 2015/16:MJU1, rskr. 2015/16:103) och Naturvårdsverkets

regleringsbrev anpassats i enlighet med tillkännagivandet. Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2016 framgår att anslaget får användas för bidrag till efterbehandling av mark för bostadsbyggande samt för att ta fram underlag för att genomföra sådana åtgärder enligt förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande. Dessutom framgår det att Naturvårdsverket ska redovisa hur många bostäder som planeras på sådan mark som beviljats bidrag.

Av 8 § förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande följer att när ansökan om bidrag prövas ska hänsyn tas till hur farlig föroreningsskadan är, till föroreningsnivån, spridningsriskerna, till hur känslig och skyddsvärd omgivningen är samt till den samlade risk som föroreningsskadan innebär för människors hälsa eller för miljön. Om ansökan avser bidrag för att utreda eller efterbehandla förorenad mark på vilken kommunen har åtagit sig att detaljplanera för bostadsbyggande, ska hänsyn också tas till bostadsbehovet i kommunen och det antal bostäder som bidraget möjliggör.

1:5 Miljöforskning

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 80 036 000 kronor för 2017 till anslaget 1:5 Miljöforskning.

Anslaget får användas till utgifter för miljöforskning främst till stöd för arbete med miljö kvalitetsmålen, miljöbalken och underlag för internationellt förhandlingsarbete. Anslaget får även användas till utgifter för statens andel av den forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

För att avtal om fleråriga miljö forskningsprojekt ska kunna tecknas föreslås även att regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:5 Miljö forskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kronor 2018–2021.

Motionerna

I motionerna 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och i motion 2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget minskas med 61 000 kronor.

1:6 Kemikalieinspektionen

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 257 589 000 kronor för 2017 till anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen. Regeringen föreslår därmed att anslaget ökas med 25 miljoner kronor 2017 i syfte att satsa resurser på en giftfri miljö och att pröva bekämpningsmedel.

Anslaget får användas för Kemikalieinspektionens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till verksamheter som främjar handlingsplanen för en giftfri vardag som Kemikalieinspektionen ansvarar för. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Internationella kemikaliesekretariatet och Svenskt centrum för toxikologiska vetenskaper. Anslaget får också användas för utgifter för att täcka ett eventuellt underskott i prövningsverksamheten inom det svenska rapportörsprogrammet (SERP) som handlar om riskbedömning av befintliga och nya verksamma ämnen i bekämpningsmedel. Anslaget får slutligen också användas för utgifter för att betala Livsmedelsverket och Statens jordbruksverk för nationell prövning av växtskyddsmedel och biocidprodukter.

Motionerna

I motion 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 23 902 000 kronor. Motionärerna påtalar samtidigt att det är viktigt att förstärka resurserna för prövning av bekämpningsmedel i syfte att korta Kemikalieinspektionens handläggningstider.

I motion 2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 902 000 kronor.

I motion 2016/17:2913 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget ökas med 10 000 000 kronor så att Kemikalieinspektionen kan förbättra sin service gentemot företag. Användbara kemikalier, såsom nya bekämpningsmedel, ska snabbare kunna komma ut på marknaden utan att miljö och människors hälsa hotas.

Även i motion 2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget ökas. Anslaget ska ökas med 34 100 000 kronor för att kartlägga gifter i människors vardag, korta Kemikalieinspektionens handläggningstider för ärenden som rör bekämpningsmedel samt för att intensivifiera det internationella arbetet mot farliga kemikalier.

I motion 2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås också en förstärkning av anslaget. Anslaget ska ökas med 9 399 000 kronor, bl.a. för att Kemikalieinspektionen ska kunna öka marknadstillsynen när det gäller giftiga konsumentprodukter. Produkter riktade mot barn ska prioriteras i detta arbete.

I motion 2016/17:2135 av Betty Malmberg (M) yrkande 1 anförs att Kemikalieinspektionens ärendehantering måste bli effektivare eftersom de långa handläggningstiderna förorsakar problem för verksamma inom lantbruk och trädgård. I yrkande 2 i samma motion anförs motionären att Kemikalieinspektionens ärendehantering måste nå balans tidigare än vad som anges i myndighetens handlingsplan.

Kompletterande uppgifter

Enligt budgetpropositionen för 2017 är en av regeringens prioriteringar att minska förekomsten, spridningen och exponering av farliga ämnen. Regeringens handlingsplan för en giftfri vardag är kärnan i detta arbete. Regeringen satsar ytterligare resurser för att stärka arbetet för en giftfri vardag. För närvarande kartläggs farliga ämnen i varor och miljöövervakningen stärks när det gäller farliga kemikalier.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2017 att arbetet med att uppnå en giftfri miljö för våra barn och barnbarn prioriteras. Det är angeläget att skolor och förskolor är fria från farliga kemikalier. Utgångspunkten för arbetet är försiktighetsprincipen, att farliga ämnen byts ut och att förorenaren betalar. Regeringen vill också främja fler giftfria alternativ. De satsningar som görs ska bidra till att exponeringen för kemikalier i vardagen minskas, t.ex. genom bättre information och kunskap om spridning och förekomsten av farliga kemikalier, exponeringsvägar och alternativ.

Regeringen påpekar i detta sammanhang att det är viktigt att påverka utvecklingen inom EU. När EU:s regelverk inte räcker till ska Sverige ha ambitionen att gå före med nationell lagstiftning mot farliga kemikalier. Regeringen påtalar att man redan har tagit initiativ till flera förbud och föreslår även en skatt på farliga kemikalier i viss elektronik. En kartläggning av förekomsten av farliga ämnen som ännu inte är reglerade i EU genomförs också. Kartläggningen tar sikte på farliga ämnen i konsumentprodukter. Regeringen har dessutom utsett en särskild utredare med uppdrag att utreda förutsättningarna för att inrätta ett centrum för att i större utsträckning ersätta farliga ämnen i kemiska produkter och varor.

Regeringen understryker att en harmoniserad klassificering av farliga ämnen, tillståndsprövning inom EU och förbud mot försäljning och användning av vissa farliga kemikalier lägger grunden för en giftfri vardag. Dessa styrmedel har samtidigt en inneboende tröghet och endast kapacitet att ta om hand de största riskerna. Det kan därför finnas ett behov av att vidareutveckla lagstiftningen vad gäller ekonomiska styrmedel, offentlig upphandling, riktad information till konsumenter samt åtaganden från företag och branscher om frivillig utfasning. Regeringen anför att man fortsätter att driva på inom Reach up, som är ett ministerinitiativ mellan nio aktiva medlemsländer. Reach up handlar om en höjd ambitionsnivå i EU:s kemikaliekontroll, främst genom att man på ett effektivare och bättre sätt genomför EU:s kemikalieförordning (Reach) men också genom att genomföra viktigare åtaganden i EU:s sjunde allmänna miljöhandlingsprogram.

När det gäller de långa handläggningstiderna hos Kemikalieinspektionen har utskottet tidigare konstaterat att de har varit ett problem under många år och att flera åtgärder har vidtagits för att komma till rätta med problemet (bet. 2015/16:MJU1). Utskottet framförde i betänkandet att det var positivt att myndigheten arbetar aktivt med frågan, men underströk att det ser allvarligt på de långa handläggningstiderna och framhöll vikten av att Kemikalieinspektionen snarast kommer till rätta med dessa.

Enligt Kemikalieinspektionens regleringsbrev för 2016 ska prövningen av bekämpningsmedel effektiviseras i syfte att förkorta handläggningstiderna, samtidigt som en hög rättssäkerhet och en hög skyddsnivå för människors hälsa och miljön bibehålls. Kemikalieinspektionen ska enligt regleringsbrevet även redovisa ärendebalansen för handläggningen av växtskyddsmedel respektive biocidprodukter uppdelat per år, kostnaderna för handläggningen av växtskyddsmedel respektive biocidprodukter samt intäkterna uppdelat per resultatområde och analysera och kommentera de uppgifter och siffror som lämnas. Av redovisningen ska också översiktligt framgå vilka åtgärder som har genomförts samt planeras att genomföras för att effektivisera prövningen av bekämpningsmedel.

Miljöministern uppger i svar på skriftlig fråga (2015/16:1533) att hon ser med tillförsikt på att Kemikalieinspektionens arbete med att effektivisera ärendehantering, och de resursförstärkningar som regeringen föreslår, kommer att ge resultat.

1:7 Avgifter till internationella organisationer

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 272 131 000 kronor för 2017 till anslaget 1:7 Avgifter till internationella organisationer.

Anslaget används för utgifter för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer, däribland Sveriges årliga bidrag till FN:s miljöprogram (Unep) miljöfond samt till Sveriges medlemsavgifter till det europeiska vädersatellitesamarbetet (Eumetsat) och Internationella atomenergiorganet (IAEA). Utgifterna för bidrag till Unep samt medlemsavgifter till Eumetsat och IAEA har ökat, främst till följd av ökade kostnader för vädersatellitesamarbetet samt ökade kostnader på grund av valutaeffekter. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 131 miljoner kronor 2017.

Anslaget får användas för utgifter för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer.

1:8 Supermiljöbilspremie

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 700 000 000 kronor för 2017 till anslaget 1:8 Supermiljöbilspremie.

I höständringsbudgeten för 2016 (prop. 2016/17:2, bet. 2016/17:FiU11, rskr. 2016/17:50) förstärktes anslaget med 180 miljoner kronor för innevarande år för att kunna fortsätta betala ut supermiljöbilspremie till de som under 2016 köper en supermiljöbil. I avvaktan på att det införs ett system där mer miljöanpassade fordon premieras vid inköpstillfället genom en bonus medan fordon med höga utsläpp av koldioxid får högre fordonsskatt

(bonus-malus-system), föreslår regeringen att supermiljöbilspremien förlängs ytterligare ett år t.o.m. 2017. Den nuvarande prognosen för 2017 visar att försäljningen av elbilar och laddhybrider kommer öka ytterligare. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas till 700 miljoner kronor 2017.

Anslaget får användas för utgifter för supermiljöbilspremien, dvs. utgifter för bidrag till fysiska och juridiska personer som har förvärvat en ny supermiljöbil.

Motionerna

I motion 2016/17:2913 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 700 000 000 kronor eftersom motionärerna anser att supermiljöbilspremien i praktiken är en subvention av ett mindre antal dyra bilar och den enligt motionärerna har visat sig vara ett ineffektivt sätt att minska Sveriges oljeimport och utsläpp av koldioxid.

I motion 2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 700 000 000 kronor. Motionärerna förordar att miljöbilsbonusen bör utformas som en förhöjd skatt på bilar med negativ klimatpåverkan.

Även i motion 2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 700 000 000 kronor. Motionärerna anför att de vill införa ett så kallat bonus-malus-system där miljöanpassade fordon med relativt låga utsläpp av koldioxid får en bonus vid inköpstillsfallet medan fordon med höga utsläpp av koldioxid får högre skatt.

I motion 2016/17:821 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 39 efterlyses i stället att supermiljöbilspremien förlängs fram till dess att ett bonus-malus-system för personbilar kan införas.

Kompletterande uppgifter

Regeringen uppger i budgetpropositionen för 2017 att man avser att verka på såväl nationell nivå som på EU-nivå för att skapa stabila villkor och långsiktiga förutsättningar för en fossilfri fordonsflotta. Bonus-malus-utredningen (SOU 2016:33) har lämnat ett förslag om hur fordon med relativt låga utsläpp kan premieras vid inköpstillsfallet, medan fordon med relativt höga utsläpp belastas med en högre skatt. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet, men regeringen uppger att man senast den 1 juli 2018 avser att införa ett bonus-malus-system som innebär en väsentlig ambitionshöjning när det gäller den miljöstyrande effekten jämfört med dagens system. För att ge ett fortsatt stöd för bilar med låga utsläpp föreslår regeringen att tiden ska förlängas för supermiljöbilspremien och den tidsbegränsade nedsättningen av förmånsvärdet för vissa miljöanpassade bilar. Regeringen påtalar att det är viktigt att alla aktörer i god tid vet vad som gäller när man står inför att köpa nya miljöfordon. Supermiljöbilspremien syftar till att öka försäljningen och användningen av elbilar och laddhybrider. Sedan premien infördes 2012 har försäljningen av dessa bilar ökat kraftigt varje år. Under 2015 betalades

premier ut till 8 766 bilar, vilket är en ökning med nästan 200 procent jämfört med 2014.

Finansministern uppgav i ett interpellationssvar den 14 juni 2016 (ip. 2015/16:680) att en fossilfri fordonsflotta är en prioriterad fråga och att minskade utsläpp från transportsektorn är centralt för att Sverige ska nå sina långsiktiga klimatmål.

1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 227 101 000 kronor för 2017 till anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI). Anslaget får användas för Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts förvaltningsutgifter.

Motionerna

I motionerna 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del, 2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del och 2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 1 753 000 kronor.

I motion 2016/17:2913 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 11 000 000 kronor. Motionärerna anför att SMHI inte bör ägna sig åt opinionsbildning och vill reducera anslaget till SMHI i syfte att renodla verksamheten.

I motion 2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 1 169 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

Regeringen bedömer att arbetet med att anpassa samhället till ett förändrat klimat går fortsatt framåt när det handlar om kunskapsuppbyggnad och informationsspridning, utarbetande av planerings- och beslutsunderlag, tvärssektoriell samverkan och stöd från länsstyrelserna till kommuner och andra aktörer (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20). Kunskapen om och engagemanget i klimatanpassningsfrågor ökar enligt regeringen successivt hos olika aktörer till följd av länsstyrelsernas och övriga myndigheters insatser. Däremot görs det fortfarande relativt få konkreta klimatanpassningsåtgärder på nationell nivå. Fortsatta och förstärkta satsningar krävs därför enligt regeringens mening inom många olika områden. Kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI har en central roll i att samla in, sammanställa och tillgängliggöra kunskap om klimatets förändring och om klimatanpassning.

1:10 Klimatanpassning

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 117 000 000 kronor för 2017 till anslaget 1:10 Klimatanpassning. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 10 miljoner kronor 2017. Det innebär enligt propositionen att arbetet med förebyggande och kunskapshöjande insatser kan fortsätta utvecklas.

Anslaget får användas för utgifter för klimatanpassning såsom förebyggande och kunskapshöjande insatser samt utredningar för att förebygga och begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar. Anslaget får även användas för de administrativa utgifter som insatserna medför.

Motionerna

I motion 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 67 000 000 kronor.

I motion 2016/17:2913 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 30 000 000 kronor, bl.a. eftersom man motsätter sig kunskapshöjande insatser i statens regi. Motionärerna anser att åtgärder kring mer reella hot såsom skogsbränder och översvämningar bör prioriteras framför klimatanpassningsåtgärder.

I motion 2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget minskas med 10 000 000 kronor till följd av att regeringens förslag om att förstärka anslaget i syfte att finansiera kunskapshöjande insatser avslås.

I motion 2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 117 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen understryker regeringen att klimatförändringarna har stor inverkan på centrala funktioner i samhället. Det är därför viktigt att alla aktörer tar ansvar för att börja anpassa sitt verksamhetsområde till ett förändrat klimat. Anpassningsåtgärder bör sättas igång tidigt för att undvika att kostnaden blir större i framtiden. Fortsatta och förstärkta satsningar krävs inom många olika områden för att anpassa samhället till ett förändrat klimat. För att fortsätta arbetet med förebyggande och kunskapshöjande insatser stärks anslaget med 10 miljoner kronor per år 2017–2018.

Som beskrivits under anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut bedömer regeringen att det görs relativt få konkreta klimatanpassningsåtgärder på nationell nivå. Fortsatta och förstärkta satsningar krävs därför inom många olika områden. Regeringen menar att kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI har en central roll i att samla in, sammanställa och tillgängliggöra kunskap om hur klimatet förändras och om hur samhället kan anpassas till ett förändrat klimat.

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att analysera hur ansvaret fördelas mellan staten, landstingen, kommunerna och enskilda i fråga om att vidta åtgärder för att anpassa pågående och planerad markanvändning och bebyggd miljö till ett gradvis förändrat klimat (dir. 2015:115). I de fall då ansvarsfördelningen är otydlig eller inte ändamålsenlig ska utredaren föreslå förbättringar. Utredaren ska också analysera eventuella hinder och begränsningar i lagstiftningen för att genomföra anpassningsåtgärder som har att göra med ett förändrat klimat. Utredaren ska även se över befintlig lagstiftning och föreslå de ändringar som krävs för en långsiktigt hållbar dagvattenhantering i syfte att göra bebyggd miljö mer översvämningssäker. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2017.

1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 787 565 000 kronor för 2017 till anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö. Havs- och vattenmiljöarbetet behöver förstärkas ytterligare, bl.a. för att öka takten i att nå de havs- och vattenrelaterade miljökvalitetsmålen. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 40 miljoner kronor 2017.

Anslaget får användas för utgifter för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Anslaget får även användas för statsbidrag, medfinansiering av EU-medel, medlemskap i internationella organisationer samt för utvärdering av ovan angivna insatser och åtgärder.

För att Havs- och vattenmyndigheten ska kunna teckna avtal om fleråriga åtgärder föreslås dessutom att regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 300 000 000 kronor 2018–2021.

Motionerna

I motion 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 40 000 000 kronor. Samtidigt anför motionärerna att de vill att bidraget till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA-bidraget) bör fortsätta och att det ska breddas till att gälla även för åtgärder som syftar till att minska problemen av marint skräp.

I motion 2016/17:2913 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget ökas med 150 000 000 kronor. Motionärerna anför att de extra medel som de vill tillföra kan användas till pilotprojekt för att komma till rätta med övergödningen i Östersjön eller till arbetet med att utöka Sveriges marina reservat. I motion 2016/17:3297 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 föreslås att strukturkalkning bör lyftas fram som en åtgärd som underlättar upptag av näringsämnen för att minska läckage från jordbruk till vattenmiljöer.

I motion 2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget ökas med 35 000 000 kronor till 787 600 000 kronor och att 75 000 000 kronor av dessa medel avsätts för att öka LOVA-bidraget.

I motion 2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 71 000 000 kronor. Motionärerna anför samtidigt att Havs- och vattenmyndigheten bör få i uppdrag att fördela medel till kommunerna för städning av stränder och föreslår att 50 000 000 kronor av medlen inom anslaget avsätts till renare stränder.

I motion 2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 20 000 000 kronor. Samtidigt föreslås i motionen att 15 000 000 kronor av medlen inom anslaget avsätts för att åtgärda de mest akuta miljö- och hälsohoten från läckande vrak på havsbotten (yrkande 6). Motionärerna anför att det ofta kan vara svårt att identifiera en ansvarig fartygsägare och att det för närvarande inte finns någon myndighet i Sverige som har det övergripande ansvaret för läckande vrak. Dessutom föreslås att 80 000 000 kronor av medlen inom anslaget avsätts för att skapa säkra vandringsvägar för fisk (yrkande 7). Pengarna ska bl.a. användas för ökat stöd till privata dammägare för att skapa säkra vandringsvägar.

Kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen påpekar regeringen att övergödning fortfarande är ett stort problem i sjöar, kust och hav. Utsläpp av kväve och fosfor har med tiden gett ett stort överskott på näringsämnen i botten-sedimenten. Återhämtningstiden är lång, men tydliga och samlade insatser kan enligt regeringen ge synliga resultat i miljön, inte minst på lokal nivå. Regeringen anser att det är centralt att genomföra havsmiljödirektivet (2008/56/EG) i det långsiktiga arbetet för att nå miljökvalitetsmålet om ingen övergödning. Regeringen anser också att åtgärdsprogrammen enligt ramdirektivet för vatten (2000/60/EC) och att genomföra dem är av stor betydelse för att nå målet. Enligt regeringens mening stärker även medlen till lokala och regionala vattenvårdsprojekt (LOVA-projekt) det lokala och regionala arbetet för att minska övergödningen. Dessutom har landsbygdsprogrammets vattenrelaterade miljöåtgärder betydelse för att minska näringsbelastningen från jordbruket.

Även om åtgärder för att minska utsläpp från övergödande ämnen har gett resultat behövs ytterligare insatser, särskilt mot fosfor. Insatserna behöver också bli mer riktade för att ge tydliga effekter i miljön. Regeringen aviserar därför en översyn av de ekonomiska styrmedel och andra åtgärder som kan minska övergödningen.

När det gäller frågan om marint skräp kan inledningsvis nämnas att detta uppmärksammas som en allvarlig fråga för havsmiljön i Naturvårdsverkets årliga uppföljning av miljömålen. Oskar (konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten) antog en regional aktionsplan för marint skräp 2014 och Helcom (Helsingforskonventionen för skydd av Östersjöns

marina miljö) antog en motsvarande plan 2015. Sverige leder det regionala arbetet inom Oskar och Helcom med att förbättra hanteringen av skräp i samband med fiske och med att sammanställa bästa tillgängliga teknik för att rena skräp i avloppsvatten. Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att identifiera och föreslå åtgärder mot utsläpp av mikroplaster i havet från viktigare källor i Sverige. Uppdraget ska redovisas under 2018.

Naturvårdsverket har även haft i uppdrag av regeringen att utreda om det behövs kompletterande finansieringsformer och åtgärder för att ta hand om marint skräp på stränder, och i så fall föreslå olika alternativ. Verket har också utrett om lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning bör ändras så att kommunerna får ansvar för att beakta miljöaspekter i naturmiljöer och utföra renhållning även inom sådana områden. Uppdraget redovisades den 27 oktober 2016. I redovisningen gör Naturvårdsverket bedömningen att det finns ett behov av statlig finansiering av städning av stränder längs Bohuskusten med hänsyn till den stora mängd skräp som flyter i land och som inte kommer från verksamheter inom kommunen. Naturvårdsverket föreslår att en sådan finansiering sker genom anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö. Verket bedömer att ett sådant stöd inte skulle bryta mot EU:s statsstödsregler. När det gäller ändringar i lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning konstaterar verket att kommunens renhållningsåtgärder i dag i huvudsak utgår från att hindra olägenheter för människors hälsa samt att uppfylla de krav som kan ställas i fråga om trevnad, framkomlighet och trafiksäkerhet. Naturvårdsverket föreslår att kommunens ansvar för renhållning utökas till att i skäligen utsträckning även undvika att växt- och djurliv och naturmiljön i övrigt skadas. Enligt uppgift från Miljö- och energidepartementet bereds redovisningen för närvarande inom Regeringskansliet.

När det gäller marina skyddade områden bedömer regeringen i budgetpropositionen att takten i arbetet med att inrätta skydd av marina områden behöver öka för att det ska vara möjligt att nå etappmålet om 10 procents skydd av Sveriges marina områden till 2020. Regeringen förstärker därför anslaget för åtgärder för havs- och vattenmiljö med 15 miljoner kronor 2017. Dessutom gav regeringen 2015 Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att ta fram en handlingsplan för marint områdesskydd. Handlingsplanen redovisades i juni 2016 och ska utgöra ett viktigt underlag för myndigheternas arbete med att nå etappmålet om ett 10-procentigt skydd av marina områden till 2020.

När det gäller strukturkalkning som en åtgärd för att underlätta upptag av näringsämnen från jordbruk, kan man konstatera att sådana projekt redan i dag kan finansieras genom stödet till LOVA-projekt. Under 2015 beviljades LOVA-projekt för 53 miljoner kronor, varav en majoritet av medlen gick till projekt för att minska övergödningen. Av Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev för 2016 framgår att högst 75 000 000 kronor får användas för bidrag enligt förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala

vattenvårdsprojekt. Enligt Havs- och vattenmyndighetens redovisning av hur anslaget använts under 2015 framgår att 36 strukturkalkningsprojekt har avslutats under året. Syftet är att minska växtnäringsläckaget av främst fosfor genom att strukturkalka åkerjordar med hög lerhalt. Ett arbete pågår för att kunna mäta hur mycket kväve- och fosforreduktion som insatserna bidrar till. Havs- och vattenmyndigheten inledde också 2015 ett särskilt arbete för att kunna utvärdera och följa upp miljöeffekter och andra samhällsnyttor. Resultatet kommer användas för att bättre kunna styra medel till kostnadseffektiva åtgärder. I sammanhanget kan även nämnas att stöd till strukturkalkning kan lämnas inom ramen för landsbygdsprogrammet 2014–2020. Stöd kan lämnas både till inköp av kalk och till köp av tjänst för att sprida kalk.

När det gäller frågan om stöd till dammägare för att skapa vandringsvägar för fisk kan följande redovisas: Vattenverksamhet och vattenanläggningar regleras i miljöbalken (1998:808). Av balkens allmänna hänsynsregler framgår att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet ska utföra de skyddsåtgärder, iakta de begränsningar och vidta de försiktighetsåtgärder i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för miljön. I samma syfte ska bästa möjliga teknik användas i yrkesmässig verksamhet. Kraven gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Detta är förenligt med den s.k. polluter pays principle (principen om att förorenaren betalar). Som en precisering av ovanstående hänsynsregler följer enligt 11 kap. 8 § miljöbalken att den som vill bedriva en vattenverksamhet som kan skada fisket är skyldig att utan ersättning vidta och för framtiden underhålla behövliga anordningar för fiskens framkomst eller fiskets bestånd, släppa fram vatten för ändamålet och iakta de villkor eller förelägganden i övrigt som på grund av verksamheten kan behövas till skydd för fisket i det vatten som berörs av vattenverksamheten eller i angränsande vattenområden.

Om det är lämpligare får tillståndshavaren i stället åläggas att betala en särskild avgift för att främja fisket i det vatten som berörs av vattenverksamheten eller inom något angränsande vattenområde (fiskeavgifter). Detta följer av 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Avgiften kan fastställas som en engångsavgift eller som en årlig avgift. Fiskeavgiftsmedlen kan användas för fiskevårdsåtgärder i berörda vattenområden efter ansökan till länsstyrelsen. I många fall används medlen till fiskvägar, biotopvård och till att sätta ut fisk.

Det finns även andra medel för att skapa vandringsvägar för fisk. Vattenkraftbolag som levererar elenergi märkt med Bra Miljöval avsätter pengar i en egen miljöfond eller i en miljöfond som Naturskyddsföreningen disponerar. Företag och organisationer kan ansöka om stöd ur fonden för projekt som minskar vattenkraftens skadeverkningar eller projekt som gynnar den biologiska mångfalden i strömmande vatten. Exempel på insatser som man kan få bidrag för i vattenmiljön är att skapa vandringsvägar för fisk, vårda biotoper och att riva vandringshinder. Under 2016 har det även funnits

möjlighet att söka medel till naturvårdsåtgärder från EU:s miljöprogram Life. Man har kunnat söka bidrag för att bl.a. utveckla nya metoder för att gynna biologisk mångfald i rinnande vatten eller motverka övergödning.

Riksdagen har tidigare uttalat sig i fråga om de krav som ställs på vattenverksamheter i miljöbalken. Genom bifall till betänkande 2015/16:CU13 tillkännagav riksdagen att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på ett regelverk om tillståndprocesser för vattenverksamheter som är flexibelt och anpassat till småskaliga verksamheter. Det ansågs vara en rimlig målsättning att alla tillståndspliktiga vattenverksamheter ska ha tillstånd i överensstämmelse med de krav som ställs i miljöbalken. För att detta mål ska kunna uppnås på ett bra och effektivt sätt är det en förutsättning att tillståndprocesserna är flexibla och kan anpassas så att inte utövare av småskalig vattenkraft får orimliga kostnader vid nya tillståndsprövningar.

I budgetpropositionen anför regeringen att vattenkraften spelar en central roll för Sveriges elförsörjning som enskild produktionskraft, men också som regler- och balanskraft. Fysisk påverkan från vattenkraften på vattendragen medför stora konsekvenser för ekosystem och biologisk mångfald. Den fortsatta hanteringen av vattenkraften, tillsammans med andra former av fysisk påverkan på sjöar och vattendrag, är enligt regeringen av stor vikt för Sveriges möjligheter att leva upp till EU:s ramdirektiv för vatten. Samtidigt måste också avvägningar göras mellan olika intressen såsom t.ex. att värna kulturmiljöintressen. Vattenverksamhetsutredningen (M 2012:01) har sett över dagens regler om vattenverksamheter, och utredningens förslag har remitterats. I juni 2016 slöts en ramöverenskommelse om den svenska energipolitiken. I överenskommelsen anges bl.a. att Sverige ska ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft, men att provningssystemet ska utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde i förhållande till den eftersträlvade miljönyttan. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en proposition i ämnet.

När det gäller åtgärder mot miljö- och hälsohot från vrak kan noteras att det av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2016 framgår att anslaget 1:4 sanering och återställning av förorenade områden får användas till utgifter för att inventera, undersöka och åtgärda föroreningsskador samt för att ta fram prioriteringsunderlag. Anslaget omfattar läckande vrak. Anslaget får även användas till utgifter för att åtgärda saneringsobjekt som är särskilt angelägna ur risksynpunkt och till akuta saneringsinsatser. Dessutom framgår det att högst 5 000 000 kronor får användas av Havs- och vattenmyndigheten för bevakning och hantering av miljörisker från sjunkna vrak.

Genom en departementspromemoria om avlägsnande av vrak (Ds 2015:16) har ett underlag tagits fram för att bedöma av om Sverige bör tillträda 2007 års internationella Nairobikonvention om avlägsnande av vrak. Enligt promemorian finns det starka skäl för att tillträda konventionen och att den berörda fartygsägaren ska ha skyldighet att avlägsna vraket eller svara för kostnaderna för att vraket avlägsnas. Dessutom föreskriver förslaget en

förpliktelse för en svensk myndighet, Sjöfartsverket, att låta avlägsna vraken om inte fartygsägaren följer anmodan att göra detta. Enligt uppgift från Regeringskansliet bereds promemorian för närvarande och en proposition om tillträde till konventionen är planerad att överlämnas till riksdagen under våren 2017.

1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 205 000 000 kronor för 2017 till anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar.

Regeringen fortsätter i enlighet med ändamålet för anslaget att finansiera internationella klimatinvesteringar. Regeringen har även tagit initiativ till en utsläppsbröms för att köpa in och annullera utsläppsrätter inom EU:s system för handel med utsläppsrätter (EU ETS).

Anslaget får användas för utgifter för insatser för internationella klimatinvesteringar som syftar till att uppfylla det svenska etappmålet för begränsad klimatpåverkan till 2020 samt för internationella klimatåtaganden. Insatserna kan bestå av att delta i, förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla projekt och metoder för gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling under Kyotoprotokollet till FN:s ramkonvention för klimatförändringar samt liknande marknadsbaserade flexibla mekanismer. I samma syfte får anslaget användas för utgifter för att förvärva utsläppsutrymme. Anslaget får även användas för utgifter för att utveckla EU:s system för handel med utsläppsrätter och utsläppsutrymme inom ramen för ansvarsfördelningsbeslutet samt för att övervaka internationell utsläppshandel. Anslaget får användas till att finansiera utgifter för den internationella transaktionsförteckningen (ITL), för registerhållning av transaktioner av s.k. Kyotoenheter samt för att klimatkompensera Regeringskansliets flygresor utanför EU. Utsläppsminskningenheter som förvärfvas för klimatkompensation får annulleras.

Motionerna

I motion 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget ökas med 100 000 000 kronor. I yrkande 2 i motionen anförs att flera rapporter pekar på att det mest kostnadseffektiva verktyget inom klimatpolitiken är att använda sig av internationella klimatinvesteringar som exempelvis mekanismen för ren utveckling (CDM). Motionärerna vill därför öka anslaget till internationella klimatinvesteringar.

I motion 2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 50 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

Regeringen understryker i budgetpropositionen att världen behöver länder som visar att det går att förena hållbar utveckling med välfärd och god konkurrenskraft. Genom att vara ett gott exempel bedöms Sverige kunna få med sig fler länder i omställningen. Klimatarbetet är en av regeringens huvudsakliga prioriteringar, och den avser att höja ambitionen för att skynda på omställningen till ett hållbart samhälle. Att ta täten i klimatomställningen är enligt regeringen både moraliskt rätt och ekonomiskt smart. Minskad klimatpåverkan är på lång sikt förutsättningen för en utvecklad ekonomi och ett ökat välbefinnande. Den gröna omställningen kan skapa nya jobb i hela Sverige samtidigt som miljön värnas.

Riksdagen har antagit ett etappmål om att Sveriges utsläpp av växthusgaser ska minska med 40 procent till 2020 jämfört med 1990. Målet gäller för de sektorer som inte ingår i EU:s system för handel med utsläppsrätter (EU ETS). Regeringen har genomfört en kontrollstation för att följa upp de klimat- och energipolitiska målen till 2020 och bedömer att Sverige kommer att nå klimatmålet. Den förra regeringens inriktning var att en tredjedel av minskningen skulle ske i form av investeringar i andra EU-länder eller flexibla mekanismer. Den nuvarande regeringen vill i stället så långt som möjligt nå etappmålet till 2020 genom nationella insatser.

Under året har det pågått arbete att ta fram nya etappmål med anknytning till miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. Regeringen gav 2014 Miljömålsberedningen i uppdrag att föreslå ett klimatpolitiskt ramverk inklusive långsiktigt mål och tillhörande målbana med etappmål. Beredningen föreslog i delbetänkandet Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige (SOU 2016:21) att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Beredningen föreslog också att utsläppen från verksamheter inom svenskt territorium, i enlighet med Sveriges internationella växthusgasrapportering, senast år 2045 ska vara minst 85 procent lägre än utsläppen år 1990.

I Miljömålsberedningens delbetänkande En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige (SOU 2016:47) föreslår beredningen mål om att utsläppen utanför EU ETS senast 2030 bör vara minst 63 procent lägre än utsläppen 1990, varav högst 8 procentenheter får uppfyllas genom kompletterande åtgärder. Samtidigt ska utsläppen från inrikes transporter minska med 70 procent jämfört med 2010. Senast 2040 bör utsläppen utanför EU ETS vara minst 75 procent lägre än utsläppen 1990, och då får högst 2 procentenheter uppfyllas genom kompletterande åtgärder. Regeringen aviserar att i början av 2017 återkomma med en proposition om ett klimatpolitiskt ramverk och nya mål med utgångspunkt i Miljömålsberedningens förslag.

Slutligen kan noteras att Parisavtalet innebär att nya samarbetsformer ska utformas och på sikt ersätta Kyotoprotokollets flexibla mekanismer. Energimyndigheten har i oktober i år redovisat en analys av de nya samarbetsformerna under avtalet.

1:13 Internationellt miljösamarbete

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 20 900 000 kronor för 2017 till anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete.

Anslaget får i huvudsak användas för samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet, samt för utgifter för kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland. Anslaget får användas för utgifter för projekt som stöder Arktiska rådets verksamhet och för projekt som stöder verksamhet inom Barentsrådet, Nordiska ministerrådet samt inom Östersjöstaternas råd (CBSS). Anslaget får användas för utgifter för tillskott till miljöutvecklingsfonden inom Nordiska miljöfinansieringsbolaget (Nefco). Anslaget får användas för administration och samordning av kärnsäkerhetssamarbetet med Ryssland.

För att avtal om fleråriga projekt ska kunna tecknas inom det område som anslaget omfattar föreslås dessutom att regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 12 000 000 kronor 2018–2021.

1:14 Hållbara städer

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 4 500 000 kronor för 2017 till anslaget 1:14 Hållbara städer.

Anslaget får användas för utgifter för att stödja utvecklingen av hållbara städer. Stödet avser ny- och ombyggnadsåtgärder inom en särskild stadsdel, ett särskilt bostadsområde eller kvarter som bidrar till integrerade lösningar för hållbar stadsutveckling. Anslaget får användas för utgifter för administration och utvärdering.

Anslaget är under utfasning och används för utbetalningar till beslutade stödprojekt samt utvärdering och uppföljning i regeringens satsning på hållbara städer. Satsningen upphörde 2012.

Motionerna

I motion 2016/17:2913 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 5 000 000 kronor. Motionärerna anför att Hållbara städer är ett projekt med låg finansiering och höga men oklara ambitioner och att projektet bör avslutas.

1:15 Skydd av värdefull natur

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 268 000 000 kronor för 2017 till anslaget 1:15 Skydd av värdefull natur.

Anslaget får användas till utgifter för skydd och bevarande av naturmiljöer som är värdefulla för biologisk mångfald och friluftsliv. Anslaget får särskilt användas för ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken inom Naturvårdsverkets ansvarsområde till utgifter för förvärv samt avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden, för utgifter i samband med att värdefulla naturområden säkerställs och för statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd av värdefulla naturområden.

För att fleråriga avtal som avser skydd av värdefulla områden, exempelvis genom naturvårdsavtal, ska kunna tecknas och för att förhandsbesked om statsbidrag till områdesskydd ska kunna ges, föreslås dessutom att regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:15 Skydd av värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 42 000 000 kronor 2018–2066.

Motionerna

I motion 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 590 000 000 kronor.

I motion 2016/17:2913 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 868 000 000 kronor. Motionärerna anför att de tydligt vill reducera nya inköp av naturområden och i stället prioritera ett miljövänligt skogsbruk enligt svensk modell i kombination med ansvarsfull skötsel av redan skyddade områden.

I motion 2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget minskas med 840 000 000 kronor.

I motion 2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 528 000 000 kronor. Motionärerna anför att statligt ägd skog bör kunna användas som inbyte för privatägd skyddsvärd skog i större utsträckning. Dessutom anføres att särskilt fokus de kommande åren bör ligga på att skydda de värdefulla naturskogarna och att 25 000 000 kronor av medlen bör avsättas för att skydda värdefull naturskog.

I motion 2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 590 000 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

Regeringen har fastställt ett etappmål om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden som bl.a. innebär att minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden samt 10 procent av Sveriges marina områden senast 2020 ska bidra till att nå nationella och internationella mål för biologisk mångfald. Detta ska ske genom skydd eller annat bevarande av

områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald eller ekosystemtjänster. Bevarandet ska ske med ekologiskt representativa och väl förbundna system där reservat, andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder eller miljöanpassat brukande ingår. Systemen ska vara väl integrerade i omgivande landskap och förvaltas på ett effektivt och inkluderande sätt. Skyddet av områden ska till 2020 utökas med minst 1 142 000 hektar räknat från 2012. Eftersom etappmålet om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden ännu inte har uppnåtts bedömer regeringen att ytterligare insatser krävs för att målet ska nås i tid.

För skyddet av skog anser regeringen dessutom att ytterligare åtgärder behövs för att miljömålet Levande skogar ska nås. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har därför fått i uppdrag att utvärdera och revidera den nationella strategin för formellt skydd av skog i syfte att uppnå ett kostnadseffektivt skydd. Resultatet från utvärderingen ska kunna användas i regeringens arbete med att utveckla nya etappmål för skydd av skog. Dessutom avser regeringen att analysera hur användningen av ersättningsmark för att skydda värdefulla skogar har fungerat och hur metoden kan utvecklas. Regeringen understryker också att miljöhänsynen måste öka i den brukade skogen eftersom det finns potential till förbättringar i den hänsyn som tas i dag.

1:16 Havs- och vattenmyndigheten

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 230 100 000 kronor för 2017 till anslaget 1:16 Havs- och vattenmyndigheten.

Anslaget får användas för Havs- och vattenmyndighetens förvaltningsutgifter.

Motionerna

I motion 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 10 925 000 kronor. Motionärerna anför samtidigt att dagens reningsverk inte har kapacitet att rena läkemedelsrester och att det behövs mer avancerade system för rening. Motionärerna föreslår därför att 10 000 000 kronor inom ramen för anslaget avsätts för att ytterligare insatser ska göras.

I motion 2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C) föreslås att anslaget minskas med 10 930 000 kronor.

I motion 2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 22 617 000 kronor.

I motion 2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 925 000 kronor.

Kompletterande uppgifter

I Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev för 2016 framgår att av anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö får det användas 7 000 000 kronor för avancerad rening av avloppsvatten. Havs- och vattenmyndigheten har finansierat ett flertal forskningsprojekt med syftet att utveckla metoder för att rena avloppsvatten från läkemedel och andra miljöfarliga kemikalier i reningsverk.

1:17 Klimatinvesteringar

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 700 000 000 kronor för 2017 till anslaget 1:17 Klimatinvesteringar.

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 100 miljoner kronor 2017. Klimatavtalet från Paris innebär höjda ambitioner och kräver skärpta åtgärder för att nå målen. Anslaget både höjs och förlängs så att de investeringar som medför störst klimatnytta kan genomföras. Det handlar om investeringar som kräver längre tid för planering och genomförande på grund av krav på detaljplan eller tillståndsprövning, samordning mellan flera aktörer eller strategisk planering och utveckling under själva genomförandet.

Anslaget får användas för klimatinvesteringar på regional och lokal nivå samt för stöd till installation av laddinfrastruktur för elfordon. Anslaget får även användas för utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

För att kunna teckna avtal om fleråriga projekt inom det område som anslaget omfattar föreslås att regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 1:17 Klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 100 000 000 kronor 2018-2020.

Motionerna

I motionerna 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del, 2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del och 2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 700 000 000 kronor till följd av att anslaget föreslås avskaffas.

I motion 2016/17:2913 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 700 000 000 kronor. Motionärerna anför bl.a. att de motsätter sig att Sverige ska ta på sig mycket större utsläppsminskningar än jämförbara länder.

I motion 2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 700 000 000 kronor mot bakgrund av att Liberalerna i stället anslår 200 000 000 på ett nytt anslag 1:20 Nationella klimatinvesteringar för riktade och långsiktiga klimatinvesteringar. I motionen anges även att riksdagen bör avslå regeringens förslag att bemyndiga

regeringen att under 2017 för anslaget 1:17 Klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 1 100 000 000 kronor 2018-2020 (yrkande 2).

Kompletterande uppgifter

Enligt regeringen överskrider ansökningarna om investeringsstöd långt tillgängliga statliga medel för åren 2015–2018. Regeringen bedömer i budgetpropositionen för 2017 att de satsningar som investeringsstödet möjliggör har stora förutsättningar för god miljö- och samhällsnytta framöver. Med motsvarande klimateffekter som de redan beviljade åtgärderna kan det samlade resultatet av stödet bli årliga utsläppsminskningar på ca 600 000 ton koldioxidequivivalenter. Åtgärderna bedöms också kunna ge positiva effekter på såväl flera miljökvalitetsmål som på teknikutveckling och teknikspridning. Exempel på åtgärder som beviljats investeringsstöd är nya laddpunkter för elbilar, utbyte av fossila bränslen till förnybara, tankstationer för förnybara drivmedel, produktion av biogas och destruktion av lustgas vid sjukhus.

1:18 Elbusspremie

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 100 000 000 kronor för 2017 till anslaget 1:18 Elbusspremie.

För att främja introduktionen av eldrivna bussar på marknaden införde regeringen en elbusspremie 2016. Eldrivna bussar har stor potential att minska utsläppen av såväl klimatutsläpp, luftföroreningar som av buller. De underlättar en förtätning av bostäder i storstäder samt frigör biodrivmedel till lastbilar och andra tunga fordon som är svårare att elektrifiera.

Anslaget får användas för utgifter för elbusspremien, dvs. utgifter för bidrag till juridiska personer som har förvärvat en ny elbuss. Anslaget får även användas för utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

Motionerna

I motionerna 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och 2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 100 000 000 kronor.

Även i motion 2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 100 000 000 kronor eftersom motionärerna ifrågasätter kortsiktiga stöd och subventioner.

2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 57 599 000 kronor för 2017 till anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader.

Anslaget får användas för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggandes (Formas) förvaltningsutgifter.

Motionerna

I motionerna 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del och 2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 425 000 kronor.

I motion 2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget minskas med 430 000 kronor.

2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 713 003 000 kronor för 2017 till anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning.

Anslaget får användas för utgifter för stöd till forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande. Anslaget får också användas till projektrelaterade kostnader såsom utvärderingar, beredningsarbete, vissa resor, seminarier och informationsinsatser.

För att underlätta planeringen och kunna teckna avtal om fleråriga forskningsprojekt är det nödvändigt att fatta beslut som medför åtaganden för kommande år. Det föreslås därför att regeringen bemyndigas att under 2017 för anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 900 000 000 kronor för 2018–2023.

Motionerna

I motion 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 516 000 kronor. Samtidigt anförs i motion 2016/17:3166 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 5 att regeringen bör prioritera forskning om klimatförändringarnas påverkan på havsmiljön då det inte finns tillräckligt mycket forskning om hur försurningen kommer att påverka ekosystemen i havet. I motion 2016/17:3169 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 3 uppmanas även regeringen att verka

för att forskning om ekosystemtjänster och dess betydelse för vårt samhälle prioriteras. Motionärerna anför att det är svårt att värdera ekosystemtjänster och att mer forskning om detta behövs. Enligt motion 2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 2 bör regeringen främja forskning om kombinationseffekter i syfte att bättre förstå hur olika kemikalier samverkar.

I motion 2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att anslaget minskas med 516 000 kronor.

I motion 2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 344 000 kronor.

I motion 2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget minskas med 25 516 000 kronor.

I motion 2016/17:2913 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslås i stället att anslaget ökas med 15 000 000 kronor då motionärerna anser att Formas är en viktig aktör för att stärka Sverige som kunskaps- och forskningsnation i områden knutna till miljö och areella näringar.

Kompletterande uppgifter

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning ökas med 25 miljoner kronor 2017 och beräknar att anslaget ökas ytterligare under åren 2018–2020. Regeringens mål för forskningspolitiken är att Sverige ska vara en framstående forskningsnation, där forskning och innovation bedrivs med hög vetenskaplig kvalitet och bidrar till samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft. Regeringen överlämnade den 28 november 2016 en proposition till riksdagen med den forskningspolitiska inriktningen för de närmaste tio åren (Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft, prop. 2016/17:50). I propositionen föreslås ett nytt mål för forskningspolitiken. Målet föreslås vara att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, näringslivets konkurrenskraft och svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt.

Regeringen understryker att forskning och innovation är avgörande för att hitta lösningar på miljöproblem och är en viktig drivkraft för att föra miljöarbetet framåt. Staten är en viktig forskningsfinansiär och regeringen har kraftigt ökat stödet till miljöforskning under senare år. Inom miljöforskningen finns i dag tre finansiärer: Formas som stödjer den mer långsiktiga miljöforskningen, Naturvårdsverket som stödjer forskning i huvudsak till stöd för miljökvalitetsmålen och Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra) som stödjer den breda mer åtgärdsinriktade miljöforskningen med koppling till näringslivet. Även EU:s forskningsprogram är en viktig finansiär, särskilt programmet Horisont 2020. I Sverige bedrivs omfattande miljöforskning vid universitet och högskolor, men också vid IVL Svenska Miljöinstitutet,

Stockholm Environment Institute (SEI), Institutet för jordbruks- och miljöteknik (JTI), Skogforsk, Naturhistoriska riksmuseet och SMHI.

När det gäller forskning om klimat och ekosystemtjänster anges i budgetpropositionen att Formas under året har kartlagt och analyserat finansierad forskning inom sina sektorer, med bidrag från forskningsutförare och en vetenskaplig expertpanel. Analyserna har ingått i underlaget för den ovan nämnda forskningspolitiska propositionen. Utöver sina egna analyser har Formas tillsammans med Energimyndigheten, Forte, Rymdstyrelsen, Vetenskapsrådet och Vinnova utarbetat gemensamma förslag till hur framtidens forskning bör prioriteras. Formas har också på regeringens uppdrag analyserat forsknings- och kunskapsbehoven inom områdena giftfri miljö, växtskydd samt biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Formas har även omfattande internationella samarbeten kring forskningsfinansiering. Myndigheten har en nyckelroll som expertmyndighet för två av de sju programkommittéerna för samhällsutmaningar inom EU:s forskningsprogram Horisont 2020. Inom EU deltar Formas i ett flertal samarbeten kring finansiering av forskning om bl.a. klimat, biologisk mångfald och ekosystemtjänster, djurvälstånd, skogsproduktion, hållbart samhällsbyggande och hållbar konsumtion. Formas är också, tillsammans med andra myndigheter, aktivt inom flera initiativ för gemensam programplanering. Syftet med initiativen är att EU:s medlemsländer ska samordna sina forskningsinsatser inom de stora gemensamma samhällsutmaningarna för att nå bästa möjliga effekt. Den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (IPBES) utgör tillsammans med FN:s klimatpanel (IPCC) två viktiga initiativ där forskare från hela världen sammanställer forskningsresultat till grund för internationella förhandlingar. Svenska forskare har enligt regeringen varit mycket aktiva i dessa sammanhang.

När det gäller klimatforskning anför regeringen i den forskningspolitiska propositionen att klimatrelaterad forskning utgör en viktig grund för att nå de klimatpolitiska målen. Regeringen menar att för att Sverige ska kunna bli ett fossilfritt välfärdssamhälle och vara ledande i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalets ambitiösa målsättningar måste kunskapen ökas och lösningar utvecklas som leder till att vi möter klimatutmaningen. För att minska människans påverkan på klimatet krävs omfattande omställningar i Sverige, inom EU och globalt. Omställningar och anpassningar till ett förändrat klimat krävs bl.a. vad gäller energisystem, industri-, jord-, skogs- och vattenbruk, markanvändning, transport och samhällsbyggnad samt övrig produktion och konsumtion. För att möta klimatutmaningen behövs därför forskning inom flera olika ämnesområden liksom tvärvetenskaplig och tvärsektorieell forskning och innovation. Inom ramen för det nationella forskningsprogrammet ska det även finnas möjlighet till aktiviteter och insatser som syftar till att kommunicera och nyttiggöra forskningsresultat, t.ex. genom att forskare bidrar till olika forskningsbaserade klimatrappporter.

Regeringen anser därför att ett nationellt forskningsprogram om klimat mot denna bakgrund bör inrättas av Formas i samverkan med andra relevanta forskningsfinansiärer och aktörer. I budgetpropositionen föreslår regeringen en ökning av Formas forskningsanslag om 25 miljoner kronor för 2017 till följd av satsningen på klimatrelaterad forskning.

När det gäller forskning om ekosystemtjänster finansierar Naturvårdsverket med nära 30 miljoner kronor en forskningssatsning som syftar till att komma fram till hur värdet av ekosystemtjänster bättre kan tas tillvara i olika beslut. Satsningen pågår till årets slut och den syftar till att skapa stöd för arbetet med det etappmål inom miljömålssystemet som innebär att betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster ska vara allmänt kända senast 2018 och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där det är relevant och skäligt.

När det gäller forskning om kombinationseffekter uppges det i budgetpropositionen att forskning som bidrar till att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö bör stärkas. Regeringen uppmärksammar att kunskapen om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper samt deras användning och spridning i miljön fortfarande är bristfällig.

Dessutom har regeringen inom ramen för miljömålsarbetet fastställt ett etappmål om kunskap om ämnens hälso- och miljöegenskaper. Etappmålet innebär att beslut som fattas inom EU och internationellt ska ställa krav på att uppgifter om miljö- och hälsofarliga egenskaper hos kemiska ämnen ska vara tillgängliga och tillräckliga för att möjliggöra riskbedömning för alla användningsområden. Besluten ska innehålla åtgärder som bl.a. innebär att det finns förutsättningar för att relevanta regelverk kan beakta kombinationseffekter vid exponering för kemikalier senast 2015. I den årliga uppföljningen av Sveriges miljökvalitetsmål och etappmål från 2016 (Naturvårdsverkets rapport 6707) konstateras att etappmålet inte har uppnåtts i tid. Det framhålls att en omfattande kunskapsuppbyggnad sker inom området, men att arbetet med att utveckla och anpassa regelverken inte har kommit igång.

Enligt EU:s sjunde miljöhandlingsprogram ska EU-kommissionen till 2018 utveckla en EU-strategi för en giftfri miljö. Från 2014 bidrar Kemikalieinspektionen med en nationell expert placerad på kommissionens generaldirektorat för miljö för att arbeta med strategin. Ett av de fyra områden som är prioriterade är kombinationseffekter. Regeringen menar i budgetpropositionen att kommissionens kommande EU-strategi för en giftfri miljö blir viktig för att utveckla regelverket och därmed öka förutsättningarna att nå den aktuella delen av etappmålet om några år.

I miljömålsuppföljningen redovisar Naturvårdsverket också att EU-kommissionens forskningscenter 2014 publicerade en översikt av lagstiftning och vägledning om kombinationseffekter från såväl EU som andra länder och internationella organisationer. År 2015 publicerade forskningscentret en översikt över ny och alternativ metodik för att bedöma kombinationseffekter. I juni 2015 publicerade också Kemikalieinspektionen en översikt och analys

kring möjligheterna att använda en bedömningsfaktor för att ta hänsyn till risken för kombinationseffekter.

Förslag till nya anslag

Motionerna

I motion 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att 5 000 000 kronor anslås på ett nytt anslag: Nollvision basindustri CCS-strategi. Även i yrkande 4 i samma motion framförs behovet av en nollvision för basindustrins utsläpp av växthusgaser. Nollvisionen ska bestå av dels utsläppsfri processteknik, dels geologisk lagring av koldioxid. Motionärerna efterlyser samarbete mellan staten och industrin och anför att det är viktigt att behålla basindustrin i Sverige.

I motion 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att 5 000 000 kronor anslås på ett nytt anslag med benämningen Bioekonomistrategi. Även i yrkande 5 i samma motion framhålls behovet av en nationell bioekonomistrategi. Motionärerna anför att man länge varit bra på att bruka skogen på ett hållbart sätt i Sverige och att det finns mycket kunskap och forskning på området. Genom att ta fram en nationell bioekonomistrategi kan man med hjälp av de gröna näringarna skapa större miljö- och klimatnytta.

Enligt motion 2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 1 i denna del bör 200 000 000 kronor anslås på ett nytt anslag: Nationella klimatinvesteringar. I motionen anföras att vägen mot ett klimatsmart samhälle kräver långsiktiga investeringar och att det är rimligt att staten delfinansierar vissa infrastrukturmässiga klimatinvesteringar. Enligt motionärerna ska fokus på investeringarna vara att få ner utsläppen, och stöd ska riktas mot insatser där investerade medel har störst klimateffekt. Det framhålls dessutom att medel endast ska gå till insatser som inte skulle bli av utan stöd. I yrkande 3 i motionen föreslås att regeringen ska bemyndigas att under 2017 för det nya anslaget Nationella klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 300 000 000 kronor 2018–2020.

I motion 2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås att 100 000 000 kronor anslås på ett nytt anslag med benämningen Laddinfrastruktur. Även i yrkande 3 i samma motion framförs behovet av ett ökat anslag till laddinfrastruktur för att säkerställa att nödvändig infrastruktur finns för en omställning av fordonsflottan.

Även i motion 2016/17:2913 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 1 i denna del föreslås att 100 000 000 kronor avsätts till ett nytt anslag med benämningen Laddinfrastruktur. Motionärerna anför att eldrift gynnar stadsmiljön eftersom utsläpp och buller minskar. Den bristande tillgången till laddinfrastruktur begränsar efterfrågan på eldrivna fordon.

I motion 2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C) i denna del föreslås att 150 000 000 kronor avsätts till ett nytt anslag med benämningen

Miljölastbilspremie. Enligt Centerpartiet bör en miljölastbilspremie införas för att påskynda teknikutvecklingen och skapa en stark svensk marknad för miljölastbilar. Premien ska rikta sig till de lastbilar som har minst klimatutsläpp.

I motionen föreslås också att 30 000 000 kronor anvisas till ett nytt anslag: Viltförvaltningsmyndighet. Enligt Centerpartiet finns det numera fler vilda djur i våra skogar och detta ställer krav på en aktiv och bra viltförvaltning som är regionalt förankrad. För att säkerställa en närvarande och effektiv viltförvaltning föreslår Centerpartiet att en ny viltmyndighet inrättas.

Kompletterande uppgifter

Nollvision basindustri CCS-strategi

Den parlamentariska miljömålsberedningen har i sitt betänkande om en samlad strategi för klimat- och luftvårdspolitikerna i Sverige (SOU 2016:47) föreslagit att det bör utvecklas en bred nollutsläppsstrategi för basmaterialindustrin när det gäller växthusgaser. Beredningen bedömer att samverkan mellan industrin och staten behövs i de inledande skedena av den teknikutveckling som krävs. För järn- och stålindustrins omställning bör en satsning på forskning, utveckling och demonstration av ny processteknik prioriteras. Strategiarbetet bör enligt beredningen även omfatta förutsättningarna för geologisk lagring av koldioxid (CCS, Carbon Capture and Storage) i Sverige för att ställa om basindustrin till lågutsläppsproduktion och för att belysa möjligheterna att åstadkomma negativa utsläpp genom geologisk lagring av koldioxid i samband med biogena utsläpp. Dessutom anger Miljömålsberedningen att regeringen bör utse en ansvarig myndighet som ges resurser för arbetet med att driva och koordinera forsknings- och innovationsinsatserna för en sådan nollutsläppsstrategi.

I budgetpropositionen anges Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer och att en långsiktig styrning och ambitiösa mål behövs för att omställningen ska fortsätta. Regeringen välkomnar Miljömålsberedningens förslag om ett klimatpolitiskt ramverk inklusive långsiktigt mål, etappmål, sektorsmål, strategi och åtgärder. Regeringen uppger att man planerar att återkomma i början av 2017 med en proposition om ett klimatpolitiskt ramverk och nya mål med utgångspunkt i Miljömålsberedningens förslag.

I budgetpropositionen framhålls även att forskning, innovation, avancerade systemlösningar och teknikutveckling är viktigt för att komma till rätta med processindustrins processutsläpp av växthusgaser. Därmed skulle svensk basindustri kunna fortsätta att vara världsledande när det gäller miljöprestanda samtidigt som den långsiktiga konkurrenskraften stärks. Det anförs dessutom att genom regeringens satsningar på Smart industri och samverkansprogram för innovation ska samarbete mellan stat och näringsliv stärkas. Regeringen påtalar att forskningsbehoven på klimatområdet även fortsättningsvis är stora och att regeringen därför gör en satsning på klimatforskning. Som ovan redovisats föreslår regeringen att ett tioårigt nationellt forskningsprogram om

klimat inrättas av Formas i samverkan med andra relevanta forskningsfinansiärer och aktörer.

Vidare kan redovisas att regeringen i oktober 2016 uppdrog åt Statens energimyndighet att genomföra utlysningar och samordna de statliga innovationsfrämjande insatserna för minskade processutsläpp inom svensk industri. Resultatet av uppdraget och hur medlen har använts ska delredovisas till Näringsdepartementet senast den 31 augusti 2017, den 31 augusti 2018 och den 31 augusti 2019.

Bioekonomistrategi

Miljömålsberedningen har i betänkandet om en klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige föreslagit att en bioekonomistrategi för Sverige bör utvecklas i syfte att främja att nya hållbara biobaserade material och bränslen ersätter fossilbaserade motsvarigheter. Beredningen föreslår även att utvecklingen av styrmedel för att nå beredningens förslag till mål bör utformas så att de långsiktigt bidrar till att öka efterfrågan på hållbara biobaserade produkter. Dessutom föreslås att regeringen bör ge i uppdrag till Tillväxtverket att utveckla uppföljningsmått så att man kan följa utvecklingen mot en mer biobaserad ekonomi och substitutionen av fossila råvaror, dvs. hur fossila råvaror ersätts. Miljömålsberedningen anger även att strategin bör vara förankrad i både näringslivet och politiken, att utvecklingen mot en mer biobaserad ekonomi ska ske på ett sätt som inte äventyrar övriga miljö kvalitetsmål samt att biobaserade produkter så långt som möjligt bör användas där de gör störst klimatnytta.

I budgetpropositionen välkomnar regeringen Miljömålsberedningens förslag och anför att grunden nu ska läggas för en cirkulär och biobaserad ekonomi för att möta de globala utmaningarna med klimathot och minskad biologisk mångfald. En sådan utveckling skulle öka resurseffektiviteten, minska miljö-, klimat- och hälsopåverkan och gynna näringslivsutveckling och nya jobb i hela landet. En förutsättning för detta är enligt propositionen en hållbar råvaruproduktion och giftfria materialströmmar. Regeringen avser att ta steg mot en cirkulär och biobaserad ekonomi nationellt genom att ta fram en agenda för biobaserad näringslivsutveckling och ett samverkansprogram för cirkulär och biobaserad ekonomi. Samverkansprogrammet ska vara grunden för att tillsammans med näringsliv, offentlig sektor, akademi och organisationer göra rätt prioriteringar för omställningen till cirkulär och biobaserad ekonomi. Som ovan har nämnts avser regeringen att presentera en proposition om ett klimatpolitiskt ramverk och nya mål i början av 2017 med utgångspunkt i Miljömålsberedningens förslag.

I budgetpropositionen uppges även att arbetet inom det nationella skogsprogrammet ska bidra till jobb och hållbar tillväxt i hela landet och till utvecklingen av en växande bioekonomi. För att tillvarata skogens betydelse för en cirkulär och biobaserad samhällsekonomi behövs åtgärder för ökad produktion och tillväxt inom ramen för ett hållbart och variationsrikt

skogsbruk. Under 2017 avser regeringen att återkomma till riksdagen om det nationella skogsprogrammet och därefter utarbeta en handlingsplan för att genomföra programmet. Enligt propositionen ska synergier mellan det nationella skogsprogrammet och regeringens andra strategiska arbeten utvecklas, särskilt Samverkansprogrammet om cirkulär och biobaserad ekonomi.

Tillväxtanalys och Statistiska centralbyrån (SCB) fick i juli 2016 i uppdrag av regeringen att undersöka hur stor del av de olika sektorerna inom svensk ekonomi som är biobaserade. Myndigheterna fick också i uppgift att titta på hur stor del av den totala ekonomin dessa bioekonomiska sektorer utgör i förhållande till BNP, förädlingsvärde, sysselsättning och export. Tillväxtanalys redovisade uppdraget den 21 oktober 2016. Myndigheten lämnar i rapporten ett antal förslag till regeringen, bl.a. att det bör göras en strukturerad analys av utmaningarna inom den svenska bioekonomin och att lämpliga styrmedel för att hantera dessa bör identifieras. Dessutom föreslår de att utbyte och samarbete mellan företag, universitet, forskningsinstitut och andra intressenter inom bioekonomiområdet bör stimuleras. I rapporten anger de också att SCB och Tillväxtanalys bör få i uppdrag att utveckla statistiken samt att indikatorer för uppföljning bör tas fram.

Nationella klimatinvesteringar

I budgetpropositionen föreslår regeringen att 700 000 000 kronor anvisas till anslag 1:17 Klimatinvesteringar under 2017, så som det har redovisats ovan. Regeringen bedömer att förutsättningarna för god miljö- och samhällsnytta av de satsningar som kommit igång och som anslaget möjliggör framöver är mycket stora. Åtgärderna bedöms av regeringen ha positiva effekter på såväl flera miljökvalitetsmål som på teknikutveckling och teknikspridning, vilket i förlängningen kan ha inverkan på sysselsättning och svensk konkurrenskraft.

I budgetpropositionen redovisas att Naturvårdsverket med dessa anslagsmedel fram till den 1 juni 2016 har beviljat investeringsstöd om ca 700 miljoner kronor till åtgärder som beräknas leda till en utsläppsminskning med 242 000 ton koldioxidekvivalenter per år. Exempel på åtgärder som beviljats investeringsstöd är nya laddpunkter för elbilar, utbyte av fossila bränslen till förnybara bränslen, tankstationer för förnybara drivmedel, produktion av biogas och destruktion av lustgas vid sjukhus.

Inom ramen för Landsbygdsprogrammet genomförs en rad åtgärder som bidrar till att minska jordbrukets påverkan på klimatet, bl.a. omfattande rådgivning för att öka resurseffektiviteten i jordbruket. Enligt propositionen har regeringen från 2016 förstärkt metanreduceringsersättningen inom jordbruket. Syftet är att ersätta producenter för den dubbla miljönytta som uppstår vid produktion av biogas från stallgödsel. Det finns också ett investeringsstöd till biogas. Stödet omfattar investeringar som behövs för att kunna producera, lagra och förädla biogas.

Laddinfrastruktur

När det gäller förslaget om ett nytt anslag om laddinfrastruktur kan noteras att det förekommer liknande anslagsförslag inom andra utgiftsområden. Centerpartiet föreslår att 150 000 000 kronor avsätts till ett nytt anslag med benämningen Laddinfrastruktur under utgiftsområde 21 Energi (mot. 2016/17:3438 av Rickard Nordin m.fl. yrkande 1 i denna del). Liberalerna föreslår att 75 000 000 kronor avsätts till ett nytt anslag, också det med benämningen Laddinfrastruktur under utgiftsområde 21 Energi (mot. 2016/17:3459 av Maria Weimer m.fl. yrkande 1 i denna del). Kristdemokraterna föreslår att 125 000 000 kronor avsätts till ett nytt anslag med benämningen Laddinfrastruktur under utgiftsområde 22 Kommunikationer (mot. 2016/17:3391 av Robert Halef m.fl. yrkande 1 i denna del). Dessa anslagsförslag behandlas under respektive utgiftsområde.

Så som det redogörs för under anslag 1:17 Klimatinvesteringar föreslår regeringen att 700 000 000 kronor anvisas till anslaget under 2017. Anslaget får användas för klimatinvesteringar på regional och lokal nivå och för stöd till installation av laddinfrastruktur för elfordon. Anslaget får även användas för utgifter för berörda myndigheters arbete för dessa ändamål.

I slutet av augusti 2016 redovisade Naturvårdsverket (rapport NV-04712-16) hur arbetet med åtgärder under anslag 1:17 Klimatinvesteringar fortskrider till regeringen. Av redovisningen framgår att utbyggnad av laddningsstationer är den åtgärdstyp som är störst både i antal beviljade ansökningar och av det totala antalet inkomna ansökningar. Sett till beviljade belopp är andelen lägre. Ungefär 15 procent av de beviljade stödmedlen har gått till denna kategori. Fram till redovisningstidpunkten hade Naturvårdsverket beviljat 367 ansökningar, varav totalt 230 avsåg laddstationer som ska ge 3 849 nya laddningspunkter. Huvuddelen av laddningspunkterna är för publik laddning.

I regleringsbrevet för Statens energimyndighet för 2016 framgår att myndigheten ska lämna en redovisning till Naturvårdsverket av arbetet med klimatinvesteringssstödet och hur laddinfrastrukturen för elfordon har utvecklats senast den 1 februari 2017.

I direktiv 2014/94/EU om utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen anges att medlemsstaterna senast den 18 november 2016 ska ta fram och underrätta kommissionen om sina nationella handlingsprogram bl.a. när det gäller antalet laddningsstationer som är tillgängliga för allmänheten. Sveriges handlingsprogram beslutades av regeringen den 17 november 2016 (N2016/07176/MRT).

Miljölastbilspremie

I budgetpropositionen anges att arbetet med fossilfria resor och transporter är högt prioriterat och att visionen är en fossilfri fordonsflotta. Det påpekas att kraftfulla insatser och nya målsättningar krävs för att målsättningarna på klimatområdet ska nås och för att Sverige ska kunna ha en fossilfri

fordonsflotta. Regeringen uppger att man fortsätter att se över vilka styrmedel som behövs för att dessa målsättningar ska uppnås.

Enligt propositionen vill regeringen främja att godstransporter flyttas över från väg till järnväg och sjöfart. Regeringen har också avsatt resurser för att införa en miljökompensation för godstransport på järnväg. Av propositionen framgår även att arbetet med energieffektivisering, förnybara drivmedel och elektrifiering fortsätter och att regeringen ska verka på nationell nivå och EU-nivå för att skapa stabila villkor och långsiktiga förutsättningar för en fossilfri fordonsflotta. Regeringen understryker att alla aktörer ska kunna förutsäga vilka villkor som ska gälla när man står i begrepp att köpa nya miljöfordon.

För att främja introduktionen på marknaden för eldrivna bussar införde regeringen 2016 en elbusspremie. Enligt propositionen har eldrivna bussar stor potential att minska utsläppen av såväl klimatutsläpp, luftföroreningar och buller. Detta underlättar förtätning av bostäder i storstäder och frigör biodrivmedel till lastbilar och andra tunga fordon som är svårare att elektrifiera.

Regeringen uppger att man under mandatperioden avser att lämna ett förslag på ett system som ger långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel. Man har även tillsatt utredningar om att utforma dels en vägslitageskatt för svenska och utländska tunga lastbilar (dir. 2015:47), dels en skatt på flygresor (dir. 2015:106).

Viltförvaltningsmyndighet

I juli 2012 tillsattes en utredning för att se över den svenska jaktlagstiftningen. Ett delbetänkande om utvärdering av myndighetsansvaret för jakt- och viltförvaltning överlämnades i oktober 2013 (SOU 2013:71). Utredningen föreslog i första hand att en ny sammanhållen myndighet för jakt- och viltförvaltning, Viltmyndigheten, skulle inrättas. Jaktlagsutredningen lades ned i januari 2015. I mars 2015 (2014/15:MJU9, rskr. 2014/15:154) fattade riksdagen ett beslut om att tillkännage för regeringen att en ny myndighet med ansvar för jaktfrågor och viltförvaltning bör inrättas.

I regeringens skrivelse Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen (skrivelse 2015/16:75), som överlämnades till riksdagen den 17 mars 2016, bemötte regeringen tillkännagivandet om en ny myndighet för jakt och viltförvaltning. Regeringen angav att Jaktlagsutredningens delbetänkande om myndighetsansvaret för jakt- och viltförvaltning har remitterats och att bedömningen är att vissa aspekter kring en eventuell ny myndighet kräver ytterligare utredning samt att frågorna analyseras och att ärendet bereds vidare.

I maj 2016 upprepade riksdagen sin begäran genom att tillkännage för regeringen att frågan om en ny myndighet för jakt- och viltförvaltning bör utredas senast under 2016 (bet. 2015/16:MJU19, rskr. 2015/16:227). Enligt uppgift från berörda departement bereds frågan fortfarande inom Regeringskansliet.

Naturvårdsverket redovisade i juni 2015 en strategi för svensk vilthförvaltning med en övergripande vision, mål och delmål för det ansvar som Naturvårdsverket har som central myndighet för frågor om vilt, rovdjur och jakt samt som vägvisare för andra myndigheter och aktörer. Strategin har enligt regeringen remissbehandlats med ett positivt mottagande. Vissa förslag bereds inom Regeringskansliet, medan Naturvårdsverket nu arbetar utifrån den huvudsakliga inriktningen i strategin.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har genom sitt yttrande till finansutskottet (miljö- och jordbruksutskottets protokoll 2016/17:8) ställt sig bakom regeringens förslag till ram för utgiftsområde 20. Genom riksdagens beslut den 23 november 2016 om ramar för budgetens utgiftsområden, är dessa ramar styrande för riksdagens fortsatta behandling av anslagen (prop. 2016/17:1, bet. 2016/17:FiU1). I den tidigare redovisningen i detta betänkande har utskottet under de berörda anslagen lämnat vissa kompletterande uppgifter som utskottet hänvisar till.

Därmed tillstyrker utskottet de anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård som regeringen föreslagit för budgetåret 2017. Dessutom tillstyrks de övriga förslag till riksdagsbeslut som hör till anslagen och har lagts fram i budgetpropositionen. Utskottet ställer sig även i övrigt bakom de bedömningar som regeringen har redovisat. Samtliga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt avstyrks.

Ändring av överenskommelsen om Nordiska miljöfinansieringsbolaget

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner ändringen av överenskommelsen om Nordiska miljöfinansieringsbolaget.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner ändringen av överenskommelsen om Nordiska miljöfinansieringsbolaget. Förslaget uppges inte ha några ekonomiska konsekvenser för Sverige.

Nordiska ministerrådet godkände den 1 september 1998 ett ministerrådsförslag om en överenskommelse om Nordiska miljöfinansieringsbolaget (Nefco, Nordic Environment Finance Corporation). Överenskommelsen ratificerades av Sverige året därpå 1999 (prop. 1998/99:14, bet. 1998/99:FiU12, rskr. 1998/99:17) och trädde i kraft den 9 oktober 1999. Enligt överenskommelsen (SÖ 1999:22) ska bolaget ha som

ändamål att främja investeringar av nordiskt miljöintresse i Östeuropa genom att finansiera företaget i dessa länder.

Vid Nordiska ministerrådets möte den 27 april 2016 beslutade de nordiska miljöministrarna att rekommendera länderna att godkänna ett beslut om ändring av överenskommelsen om Nordiska miljöfinansieringsbolaget. Ändringen innebär att det geografiska mandatet utvidgas på så sätt att bolaget ska ha som ändamål att främja investeringar av nordiskt miljöintresse med tyngdpunkt på Östeuropa. Det betyder att tyngdpunkten för bolagets verksamhet även fortsättningsvis ska vara i Östeuropa, men att bolaget också kommer att ha möjlighet att agera utanför denna region.

Ändringen träder i kraft trettio dagar efter den dag då samtliga avtalsslutande stater har deponerat sina instrument för ratificering, godtagande eller godkännande hos det finska utrikesministeriet. Ändringen är enligt regeringen nödvändig för att bolaget ska kunna följa de nordiska ländernas miljö- och klimatprioriteringar på ett effektivt sätt, utnyttja synergier och sprida risker.

Utskottets ställningstagande

De nordiska miljöministrarna har rekommenderat att det Nordiska miljöfinansieringsbolaget ska få ett utvidgat ändamål så att bolaget har möjlighet att främja investeringar av nordiskt miljöintresse utanför Östeuropa, även om tyngdpunkten för bolagets verksamhet även fortsättningsvis ska vara i Östeuropa. Syftet är att bolaget ska kunna följa de nordiska ländernas miljö- och klimatprioriteringar på ett effektivt sätt, utnyttja synergier och sprida risker. Utskottet tillstyrker att ändringen av överenskommelsen om Nordiska miljöfinansieringsbolaget godkänns.

Borttagning av utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för perioden 2014–2015

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att ta bort utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2014 och 2015 som Sverige har tilldelats och som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för de åren.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2014 och 2015 som Sverige har tilldelats och som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för de åren. Bemyndigandet innebär också att regeringen har rätt att

annullera motsvarande mängd utsläppsenheter för Sveriges åtagande under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod 2013–2020 när så är möjligt.

Sverige har 2014 och 2015 minskat utsläppen av växthusgaser mer än vad Sverige åtagit sig under EU:s ansvarsfördelningsbeslut som reglerar medlemsstaternas årliga utsläppsutrymme mellan 2013 och 2020. Det innebär att det kommer att uppstå överskott, dvs. återstå ett innehav av utsläppsenheter efter avräkning mot åtagandet inom EU (s.k. Annual Emission Allocation, AEA). Avräkningen mot Sveriges åtagande sker under 2017, för 2014 i mitten av året och för 2015 i slutet av året.

Regeringen bedömer att överskottet av AEA från 2014 kommer att motsvara ca 6,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter och enligt preliminära siffror blir även överskottet från 2015 ca 6,5 miljoner. För att bidra till en ökad ambition för utsläppsminskningar inom EU föreslår regeringen att överskotten av utsläppsenheter tas bort för 2014 och 2015.

Mot bakgrund av att efterfrågan förväntas vara begränsad och att det saknas ett marknadspris bedömer regeringen att det inte kan anges något ekonomiskt värde för det svenska överskottet av AEA.

Under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod, dvs. 2013–2020, kommer varje AEA att vara kopplad till en tilldelad utsläppsenhet under Kyotoprotokollet, s.k. Assigned Amount Unit (AAU). Det innebär att för varje AEA som tas bort under EU:s ansvarsfördelningsbeslut måste också en AAU annulleras under Kyotoprotokollet. Utfärdandet av AAU är dock avhängigt av när Kyotoprotokollet för den andra åtagandeperioden träder i kraft. Det är osäkert om detta kommer att ske under 2017, vilket innebär att annullering av AAU för borttagna AEA kan komma att genomföras först senare.

Utskottets ställningstagande

I samband med förra årets budgetbeslut bemyndigade riksdagen regeringen att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2013 som inte skulle komma att behövas för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU (prop. 2015/16:MJU1, bet. 2015/16:MJU1 utg.omr. 20, rskr. 2015/16:103). Utskottet framhöll i betänkandet att ta bort utsläppsenheter dels garanterar att genomförda utsläppsminskningar blir bestående, dels skickar en tydlig signal om politiskt ansvar i klimatpolitiken.

Utskottet finner inte skäl att ändra sin inställning. I likhet med regeringen anser utskottet att Sverige bör bidra med en ökad ambition för utsläppsminskningar inom EU och tillstyrker att det efterfrågade bemyndigandet lämnas.

Annulering av utsläppsenheter under Kyotoprotokollet för åtagandeperioden 2008–2012

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att annullera de utsläppsenheter som har förvärvats under Kyotoprotokollet genom Sveriges program för internationella klimatinsatser och som har genererats under Kyotoprotokollets första åtagandeperiod 2008–2012.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att annullera de utsläppsenheter som har förvärvats under Kyotoprotokollet genom Sveriges program för internationella klimatinsatser och som har genererats under Kyotoprotokollets första åtagandeperiod 2008–2012.

Genom programmet för internationella klimatinsatser har Sverige förvärvat utsläppsenheter utfärdade under Kyotoprotokollet för utsläppsminskningar som har åstadkommit genom projekt i andra länder. Innehavet av förvärvade utsläppsenheter som har genererats under Kyotoprotokollets första åtagandeperiod uppgår till knappt 8 miljoner certifierade utsläppsminskningar (CER) och knappt 60 000 tillfälliga certifierade utsläppsminskningar (tCER) från projekt i utvecklingsländer. I innehavet ingår också ca 1,25 miljoner utsläppsminskningseenheter (ERU, dvs. Emission Reduction Unit) från projekt i länder med kvantifierade åtaganden under Kyotoprotokollet, samt ca 267 000 tilldelade utsläppsenheter (AAU, dvs. Assigned Amount Unit) som Sverige fått levererade för tidiga insatser i sådana projekt innan ERU kunde utfärdas. Parterna till Kyotoprotokollet har möjlighet att ta med sig CER och ERU från den första åtagandeperioden 2008–2012 till den andra perioden 2013–2020. En sådan överföring innebär att utsläppsutrymmet under den andra åtagandeperioden ökar och att den faktiska ambitionsnivån sänks. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att annullera utsläppsenheterna från den första åtagandeperioden. Annulering innebär att utsläppsenheterna, och därmed motsvarande mängd utsläppsutrymme, tas bort.

Om de i stället skulle säljas är efterfrågan begränsad och på grund av de stora överskotten på marknaden har priserna på CER och ERU länge varit mycket låga. CER handlas i dagsläget för ca 0,4 euro på sekundärmarknaden medan värdet på ERU har varit i princip obefintligt de senaste åren.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har tidigare bemyndigat regeringen att annullera Sveriges överskott av utsläppsutrymme från Kyotoprotokollets första åtagandeperiod (prop. 2014/15: 1 utg.omr. 20, bet. 2014/15: MJU1, rskr. 2014/15:87). Utskottet

anförde då att Sverige sänder en tydlig signal om politiskt ansvar i klimatpolitiken genom att annullera utsläppsrätterna. Utskottet har inte ändrat sin uppfattning denna fråga. Det är angeläget både i sak att minska utsläppsutrymmet och för att medborgarnas motivation att bidra till utsläppsminskningar inte ska minska. Utskottet tillstyrker därför förslaget om att bemyndiga regeringen att annullera utsläppsenheter från Kyotoprotokollets första åtagandeperiod.

Övriga motioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bekämpning av mygg (S, M, C).

Motioner

Enligt motion 2016/17:1916 av Margareta B Kjellin och Tomas Tobé (båda M) bör möjligheten för staten att ta ett större ansvar för bekämpning av mygg i nedre Dalälvsområdet ses över. Om det statliga stödet dras in kommer berörda lokalsamhällen att drabbas ekonomiskt. Enligt motion 2016/17:873 av Jonas Gunnarsson m.fl. (S) behövs en långsiktig strategi mot översvämningsmygg. Myggbekämpningen är en så omfattande åtgärd att kommuner och länsstyrelser har svårt att hantera den på egen hand. I motion 2016/17:2674 av Patrik Lundqvist m.fl. (S) påtalas behovet av en mer långsiktig lösning för myggbekämpning än den biologiska bekämpningen med BTI. Enligt motion 2016/17:1173 av Solveig Zander (C) yrkande 1 behövs det en femårig finansieringsplan för bekämpning av översvämningsmyggor med Vectobac G vid nedre Dalälven. Motionären anför att det behövs en långsiktig finansiering för att komma till rätta med förekomsten av myggor i området. Motionären anför också att Biologisk myggkontroll inom NeDa bör ges i uppdrag att utveckla och anpassa en teknik med sterila insekter (SIT) för att kunna minska användningen av bekämpningsmedlet Vectobac G (yrkande 2). Dessutom bör exempelvis Naturvårdsverket ges i uppdrag att se över uppbyggnaden av kapacitet i Sverige och Thailand att producera och sprida sterila hanmyggor i ett område vid nedre Dalälven (yrkande 3).

Kompletterande uppgifter

Utskottet välkomnade i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2016 att regeringen hade för avsikt att även fortsättningsvis stödja myggbekämpningen. Dessutom var utskottet i likhet med regeringen positivt till forskning och utveckling som på sikt kan leda till att långsiktigt hållbara metoder tas fram för myggbekämpning (bet. 2015/16:MJU1, rskr. 2015/16:103).

I en riksdagsfråga (2015/16:782 den 17 februari 2016) om mygg i Nedre Dalälven svarade dåvarande miljöministern att Jordbruksverket för 2016 har totalt 8 miljoner kronor att fördela till de kommuner och länsstyrelser som söker medel för hantering av översvämningsmygg, 3 miljoner kronor från Naturvårdsverket och 5 miljoner kronor från landsbygdsprogrammet. Medlen ska användas till myggbekämpning och till förebyggande åtgärder. Miljöministern anförde att förebyggande åtgärder är av stor vikt och att man måste hitta en balans mellan förebyggande åtgärder och bekämpning. Ministern hävdade att flera forskningsrapporter har visat att det är möjligt att begränsa massförekomsten av översvämningsmygg på ett ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt genom en kombination av förebyggande åtgärder och bekämpning, och det är den hantering av frågan som regeringen förespråkar. Jordbruksministern angav att regeringens uppfattning är att myggfrågan ska hanteras och finansieras lokalt och regionalt eftersom det är på denna nivå som man bäst känner de lokala och regionala förutsättningarna. Ministern anförde också att det pågår en intressant utveckling när det gäller internationella projekt, men att det i dagsläget inte finns något konkret förslag för regeringen att ta ställning till.

I maj 2016 lämnade regeringen uppdrag till Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Gävleborgs län och Länsstyrelsen i Värmlands län om förekomst av översvämningsmygg. Naturvårdsverket fick i uppdrag att dels bevaka forskningsläget vad gäller åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg, dels sprida information om långsiktiga åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg. Myndigheten ska också bevaka forskningsläget vad gäller bekämpning av översvämningsmygg. Länsstyrelsen i Gävleborgs län och Länsstyrelsen i Värmlands län ska enligt uppdraget sammanställa regional kunskap om långsiktiga åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg. Åtgärderna som genomförs för att minska förekomsten av översvämningsmygg bör vara långsiktiga och främja en hållbar utveckling av landsbygden. Det kan t.ex. handla om att hålla marker öppna genom bete. Uppdragen ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 mars 2017.

När det gäller användning av forskningsmedel kan avslutningsvis noteras att cirka hälften av Formas forskningsmedel fördelades inom den öppna utlysningen, där forskare helt fritt lämnar in ansökningar inom Formas ansvarsområden. Ansökningarna bedöms i tematiska beredningsgrupper med 15–20 ledamöter, både forskare och användare av forskningsresultaten.

Utskottets ställningstagande

Vad gäller bekämpningen av mygg konstaterar utskottet att regeringen har avsatt medel för myggbekämpning även under 2016. Dessutom konstaterar utskottet att regeringen har tagit initiativ för att dels bevaka forskningsläget vad gäller åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg, dels för att ta fram långsiktiga åtgärder för att minska förekomsten av

översvämningsmygg. Utskottet föreslår att motionerna 2016/17:873 (S), 2016/17:2674 (S), 2016/17:1916 (M) och 2016/17:1173 (C) yrkandena 1, 2 och 3 lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 2 (M)

Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Åsa Coenraads (M), Gunilla Nordgren (M) och Jesper Skalberg Karlsson (M) anför:

Riksdagen beslutade den 23 november 2016 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden och om en beräkning av statens inkomster. I motionen Plan för ett starkare Sverige – Moderaternas budgetmotion 2017 (2016/17:3350) presenteras Moderaternas budgetförslag och Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken.

Sverige beskrivs ofta som ett av världens bästa länder att leva och växa upp i. Men vi behöver göra mer för att fortsätta utvecklas i samma höga takt som vi gjort historiskt. Sverige utmanas av ett nytt och växande utanförskap som snart omfattar motsvarande 1 miljon människor, av skolresultat som sjunker och av otrygghet i alltför många områden. Många människor lever ett bra liv i Sverige med jobb, familj och fritidssysslor. Men många människor lever i en annan verklighet. En verklighet där man aldrig fått sitt första jobb, där barnens skolgång inte fungerar och där samhällsgemenskapen brister. Så får det inte vara. Vårt samhälle ska inte svika någon.

Budgetpropositionen visar tyvärr på en regering som är anmärkningsvärt nöjd, trots de utmaningar som människor ser omkring sig, och som verkar sakna plan och riktning. En regering som lånar i högkonjunktur och låter kostnaderna för bidrag och flyktningmottagande öka kraftigt. En regering som höjer trösklarna in på arbetsmarknaden genom högre skatter och utbyggda bidrag. En regering som inte tar skolans problem på allvar, säger nej till en timmes mer undervisningstid per dag och skjuter på mer matematik i högstadiet. En regering som tar mer än den ger till företagen och för en ineffektiv bostadspolitik. En regering som säger nej till ytterligare 2 000 poliser.

Vi moderater står för en annan väg. För att möta framtiden behövs en plan för ett starkare Sverige. Moderaternas mål är att öka välbefindandet, tillväxten och tryggheten för alla i Sverige. De reformförslag vi presenterar är fokuserade på hur jobben ska bli fler och skolan ska bli bättre. Vi vill bryta utanförskapet och stärka incitamenten för att arbeta genom att stå upp för rimliga skattenivåer, investera i utbildning och infrastruktur och värna företagsklimatet. Fler i arbete är avgörande för att få mer kunskap i skolan, högre kvalitet i välfärden och ett starkare Sverige.

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar, beräkning av statens inkomster och inriktning på budgetpolitiken. I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och oppositionspartiernas budgetförslag mot varandra som helheter, och budgeten beslutas sedan i två steg. Moderaternas budgetförslag är en sammanhållen helhet, och eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom

regeringens förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområde 20. I stället framför vi i detta särskilda yttrande synpunkter på regeringens förslag och redovisar den anslagsfördelning och de förslag som Moderaterna presenterar i motion 2016/17:3164.

Moderaterna anser att anslaget 1:1 Naturvårdsverket bör minska med 54 858 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vidare anser vi att anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. bör minska med 22 000 000 kronor samt att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur bör minska med 355 000 000 kronor i relation till regeringens förslag. Likaså är vi av uppfattningen att anslaget 1:4 Sanering och återställning av förenade områden bör vara 360 000 000 kronor lägre än vad regeringen föreslår. När det gäller anslaget 1:5 Miljöforskning så föreslår vi att det minskar med 61 000 kronor i förhållande till regeringens förslag.

Beträffande anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen är vår uppfattning att anslaget bör minska med 23 902 000 kronor. Samtidigt vill vi påtala att det är viktigt att förstärka resurserna för prövning av bekämpningsmedel i syfte att förkorta Kemikalieinspektionens handläggningstider. Anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut bör enligt Moderaterna minska med 1 753 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vidare anser vi att anslaget 1:10 bör vara 67 000 000 kronor lägre än vad regeringen föreslår.

När det gäller anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö så är Moderaterna av uppfattningen att det bör minska med 40 000 000 kronor i relation till regeringens förslag. Haven utsätts för allt fler påfrestningar. Det är allt från höga halter av näringsämnen till marint avfall och kemikalierester. För att Sverige ska bidra till att skapa bättre förutsättningar för levande hav så anser Moderaterna att Lokala vattenvårdssatsningar, LOVA-bidraget, som har visat sig vara en effektiv åtgärd, bör fortsätta. Att ta hand om det marina skräp som flyter i land längs den svenska kusten är i dag ett kommunalt ansvar. Moderaterna vill därför att LOVA-bidraget ska breddas till att gälla även för åtgärder som syftar till att minska problemen med marint skräp.

När det gäller anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar anser vi att det bör öka med 100 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Flera rapporter pekar på att det mest kostnadseffektiva verktyget inom klimatpolitiken är internationella klimatinsatser som exempelvis mekanismen för ren utveckling (CDM). Dessa mekanismer har visat sig vara mycket kostnadseffektiva och har gett goda resultat ur flera synvinklar såsom klimat, luftkvalitet, hälsa, tekniköverföring och teknikutveckling.

När det gäller anslaget 1:15 Skydd av värdefull natur så anser Moderaterna att det bör minska med 590 000 000 kronor i relation till regeringens förslag. När det gäller anslaget 1:16 Havs- och vattenmyndigheten så anser vi att anslaget bör minska med 10 925 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Samtidigt vill vi uppmärksamma att dagens reningsverk inte har kapacitet att rena läkemedelsrester. Med alltmer avancerade läkemedel krävs det mer avancerade system för rening. Det finns redan nu kemikalier i våra

vattendrag och i vårt dricksvatten. För att lösa problemet med kemikalier som förorenar naturen krävs både förebyggande insatser för att kemikalier inte ska komma ut i vattnet och rening av vatten där skadliga ämnen har kommit ut. Problemen med läkemedelsrester i dricksvattnet blir allt större. Moderaterna anser därför att 10 000 000 kronor bör öronmärkas inom anslaget för Havs- och vattenmyndigheten för att ytterligare insatser ska göras. Vi ställer oss inte bakom regeringens förslag om anslagen till klimatinvesteringar och elbusspremie. Därför anser vi att anslaget 1:17 Klimatinvesteringar bör minska med 700 000 000 kronor och att anslaget 1:18 Elbusspremie bör minska med 100 000 000 kronor i relation till regeringens förslag.

Anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader bör enligt vår uppfattning minska med 425 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vidare bör anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning minska med 516 000 kronor.

Moderaterna vill avsätta 5 000 000 kronor till ett nytt anslag, Nollvision basindustri CCS-strategi. För Moderaterna är det viktigt att behålla basindustrin i Sverige och undvika att både arbetstillfällena och utsläppen av växthusgaser flyttar utomlands. Vi tror att en nollvisionsstrategi för basindustrin bestående av två ben, där det ena benet är processteknik som är fri från utsläpp av växthusgaser och det andra benet är geologisk lagring av koldioxid (CCS), är en bra väg framåt. Det bör göras i samarbete mellan staten och industrin. I nollvisionsstrategin är dialog och samverkan mellan basindustrin och staten nyckeln för att skapa bra förutsättningar för fortsatta utsläppminskningar parallellt med en växande ekonomi. Vi föreslår också att 5 000 000 kronor avsätts till ett nytt anslag, Bioekonomistrategi. Sverige är ett land som är mycket rikt på skog. Det medför ett ansvar att bruka skogen rätt. Sverige har länge varit bra på att bruka skogen på ett hållbart sätt och det finns i Sverige enormt mycket kunskap och forskning på området. Genom att inrätta en nationell bioekonomistrategi menar vi att man med hjälp av de gröna näringarna kan skapa större miljö- och klimatnytta. Den nationella strategin ska vara en väl förankrad strategi som kräver att staten och näringslivet samverkar för att underlätta den omställning som krävs för exempelvis skogsindustrin och lantbruket.

Vidare föreslår Moderaterna att 100 000 000 kronor avsätts till ett nytt anslag, Laddinfrastruktur. Insatser för en fossiloberoende fordonsflotta är högt prioriterat för Moderaterna. Vi vill att satsningen på statligt stöd till laddstolpar fortskrider för att säkerställa att nödvändig infrastruktur finns för en omställning av fordonsflottan.

Moderaterna har vid beräkningen av anslagsbelopp gjort en annan bedömning av pris- och löneomräkningen än regeringen. Vissa av de föreslagna anslagsbeloppen har påverkats av denna omräkning.

2. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 2 (SD)

Anders Forsberg (SD) och Runar Filper (SD) anför:

Sverigedemokraterna är ett socialkonservativt parti med nationalistisk grundsyn som betraktar värdekonservatism och upprätthållandet av en solidarisk välfärdsmodell som de viktigaste verktygen i byggandet av det goda samhället. Partiets övergripande mål är att formera en demokratisk, politisk rörelse som slår vakt om den gemensamma nationella identitet som har utgjort grunden för framväxten av välfärdsstaten och vårt lands fredliga och demokratiska utveckling.

Sverigedemokraterna eftersträvar ett försiktigt framåtskridande som baseras på varsamhet, eftertanke och långsiktigt ansvarstagande. Vi eftersträvar ett demokratiskt, jämställt och miljövänligt samhälle där alla medborgare skyddas av, och är lika inför, lagen. Genom att kombinera frihet och trygghet, individualism och gemenskap hoppas vi kunna skapa ett folkhem som i så hög grad som möjligt är präglad av trygghet, välstånd, demokrati och en stark inre solidaritet.

Sverigedemokraterna står fritt från såväl socialismens som liberalismens ekonomiska teorier och kan därför inta ett pragmatiskt och verklighetsanpassat förhållningssätt i ekonomiska frågor. Förutsatt att det kan gagna Sverige och dess medborgare är vi öppna för samtal, diskussioner och samarbeten med alla andra partier.

I vår höstbudget stakar vi ut våra viktigaste visioner för de kommande åren. Vi visar att det inte måste finnas någon motsättning mellan ekonomisk tillväxt och sysselsättning å den ena sidan och allmän välfärd, trygghet och socialt ansvarstagande å den andra.

Rent statsfinansiellt är Sveriges ekonomiska utgångsläge relativt gott. Däremot biter sig arbetslösheten alltjämt fast vid oroväckande höga nivåer. Vår avsikt är att skapa förutsättningar för Sveriges befintliga arbetskraft att möta den efterfrågan som finns på arbetsmarknaden. Vi ser till skillnad från regeringen inte något egenvärde i att bedriva en överdriven utbudspolitik när det gäller lågutbildad eller okvalificerad arbetskraft.

Sverigedemokraterna ställer sig otvetydigt bakom de finanspolitiska hörnstenarna överskottsmål för den offentliga sektorn, utgiftstak samt krav på kommuner och landsting om god ekonomisk hushållning.

Eftersom riksdagen har ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där har den också avslagit Sverigedemokraternas förslag till utgiftsramar och beräkningar av inkomster. Därför har vi valt att inte delta i beslutet om anslag inom utgiftsområde 20. I stället redovisas här den fördelning av anslag inom utgiftsområdet som förordas i utgiftsområdesmotionen 2016/17:2913.

Sverigedemokraterna anser att anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. bör minska med 15 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag för att renodla verksamheten och minska utgifter som går till opinionsbildning. Vidare anser vi att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur bör minska med

248 000 000 kronor. Sverigedemokraterna vill reducera anslaget i relation till regeringens satsning, vilket ska ses mot bakgrund av att regeringen lägger sig på en historiskt sett mycket hög nivå. Man bör också ta i beaktande att Sverigedemokraterna vill dra ned på inköpen av skyddad skog.

När det gäller anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden så anser vi att anslaget bör öka med 20 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Sanering av förorenade områden är ett mycket eftersatt område. Sverige har omkring 80 000 förorenade områden i behov av sanering. Sanering av förorenade områden är ett miljömål som anses svårt att uppnå i tid samtidigt som det är ett miljömål som vi har mycket goda möjligheter att påverka.

Vidare anser vi att anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen bör ökas med 10 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag bl.a. så att Kemikalieinspektionen kan förbättra sin service gentemot företag. Användbara kemikalier, såsom nya bekämpningsmedel, ska snabbare kunna komma ut på marknaden utan att miljö och människors hälsa hotas. När det gäller anslag 1:8 Supermiljöbilspremie så anser vi att anslaget bör minskas med 700 000 000 kronor i relation till regeringens förslag eftersom supermiljöbilspremien i praktiken är en subvention av ett lägre antal dyra bilar och har visat sig vara ett ineffektivt sätt att minska Sveriges oljeimport och utsläpp av koldioxid.

Sverigedemokraterna är vidare av uppfattningen att anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) bör minskas med 11 000 000 kronor. SMHI är en viktig samhällsinstitution, som emellertid inte bör ägna sig åt tendentiös opinionsbildning. Därför vill Sverigedemokraterna marginellt reducera anslaget till SMHI och renodla verksamheten. Sverigedemokraterna anser också att anslaget 1:10 Klimatanpassning bör minskas med 30 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Sverigedemokraterna tillstyrker att arbetet med upplysning och andra förebyggande åtgärder fortskrider på detta område men vill varna för en politisering av "kunskapshöjande insatser" i statens regi. Vidare är det tveksamt hur sårbart Sverige egentligen är just för klimatförändringar och i vilken utsträckning t.ex. översvämningar kan härledas till detta, varför det finns anledning att reducera denna kostnadspost och prioritera åtgärderna kring mer reella hot såsom skogsbränder och översvämningar.

Vidare anser Sverigedemokraterna att anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö bör ökas med 150 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. De extra medel som Sverigedemokraterna vill tillföra kan användas till pilotprojekt för att komma till rätta med övergödningen i Östersjön eller till arbetet med att utöka Sveriges marina reservat.

När det gäller anslaget 1:14 Hållbara städer så vill Sverigedemokraterna minska det med 5 000 000 kronor i relation till regeringens förslag eftersom det är ett projekt med låg finansiering och höga men oklara ambitioner, och projektet bör därför avslutas. Sverigedemokraterna anser att anslaget 1:15 Skydd av värdefull natur bör minskas med 868 000 000 kronor. Vi vill tydligt

reducera nya inköp av naturområden och i stället prioritera ett miljövänligt skogsbruk enligt svensk modell i kombination med ansvarsfull skötsel av redan skyddade områden. När det gäller anslaget 1:17 Klimatinvesteringar så är Sverigedemokraterna av uppfattningen att anslaget bör minska med 700 000 000 kronor bl.a. eftersom vi motsätter oss att Sverige ska ta på sig mycket större utsläppsminskningar än jämförbara länder.

Anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning bör enligt vår uppfattning öka med 15 000 000 kronor eftersom vi anser att Formas är en viktig aktör för att stärka Sverige som kunskaps- och forskningsnation i områden knutna till miljö och areella näringar. Vi föreslår också att 100 000 000 kronor anslås på ett nytt anslag: Laddinfrastruktur. På sikt står Sverige och övriga världen inför en gradvis övergång från fossila bränslen till andra energislag i transportsektorn. Ett av alternativen är eldrift. En begränsning när det gäller eldrift är tillgången till laddinfrastruktur. Här anser vi att marknadskrafterna på sikt kommer att driva fram de bästa lösningarna, men vi budgeterar samtidigt ett statligt bidrag.

3. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 2 (C)

Kristina Yngwe (C) anför:

Sverige behöver ett nytt ledarskap. Trots att vi befinner oss i en högkonjunktur, där fler jobb borde växa fram och sysselsättningen borde stiga, ökar tudelningen i samhället. Tudelningen finns mellan unga och äldre, mellan högutbildade och de som saknar gymnasieexamen samt mellan inrikes och utrikes födda. Tudelningen är också regional. Samtidigt som vissa orter växer och utvecklas har många mindre orter drabbats av neddragningar i globaliseringens, finanskrisens och lågkonjunktursens spår. Regeringen har valt att föra en politik där underskotten ökar, trots att det är i goda tider som vi borde bygga skyddsvallar inför framtida lågkonjunkturer. De åtgärder som regeringen finansierar med dessa lånade pengar har, enligt regeringens egna expertmyndigheter, en obefintlig eller negativ effekt på arbetsmarknaden. Det är inte en ansvarsfull politik. Centerpartiets budgetmotion stakar ut en annan riktning för Sverige. Följande frågor prioriteras särskilt:

- Ekonomiskt ansvarstagande. Finanspolitiken måste i goda tider skapa skyddsvallar inför en framtida nedgång, men i stället för att göra det väljer den sittande regeringen att låta statsfinanserna gå med underskott. Centerpartiet föreslår i stället en budget som redan nästa år är i balans och som når överskott åren därefter. Vi sparar 11 miljarder kronor mer än regeringen 2017.
- Bryt tudelningen. Trots högkonjunkturen växer gapet mellan inrikes och utrikes födda och mellan hög- och lågutbildade. Fler enkla jobb måste skapas för att de som står utanför ska kunna komma i arbete. Inte minst är det viktigt för att snabbt integrera de många nyanlända. För detta krävs sänkta skatter på att anställa, reformer på arbetsmarknaden och färre regleringar. Tryggheten måste också öka i hela landet, med fler poliser,

och det förebyggande arbetet måste stärkas för att tudelningen ska brytas. Dessutom behöver kommunsektorn stärkas och fler satsningar göras på fler jobb och företag.

- Förstärk klimatomställningen. Sverige måste återta ledningen i den gröna omställningen. Våra klimatutsläpp har slutat minska och arbetet för en giftfri vardag behöver förstärkas. För detta krävs kraftfulla styrmedel där förorenaren betalar och där intäkterna från miljöskatter finansierar sänkt skatt på arbete i en grön skatteväxling.

Högkonjunkturen ger oss en unik chans att bygga svensk ekonomi stark, att genomföra strukturreformer för att bredda tillväxten och jobbskapandet till fler och att ta nästa steg i klimatomställningen. Regeringen har visat sig oförmögen att hantera dessa utmaningar. Det är uppenbart att Sverige behöver ett nytt ledarskap.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskar avstår vi från att delta i beslutet och från att redovisa något formellt motförslag när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 20. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. I stället framför vi i detta särskilda yttrande synpunkter på regeringens förslag och redovisar den anslagsfördelning och de förslag som Centerpartiet presenterar i motion 2016/17:3439.

Centerpartiet anser att anslaget 1:1 Naturvårdsverket bör minska med 91 860 000 kronor i förhållande till regeringens förslag bl.a. i syfte att finansiera inrättandet av en viltmyndighet och till följd av att Centerpartiet motsätter sig förslaget om samordning med Arbetsförmedlingen om gröna jobb med lägre kvalifikationskrav. Vi anser att enkla jobb bör skapas genom en välfungerande jobbpolitik och inte genom myndighetssamordning. Vidare anser Centerpartiet att anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. bör minska med 72 000 000 kronor. Likaså anser vi att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur bör minska med 350 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag.

Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden bör enligt vår mening minskas med 310 000 000 kronor i relation till regeringens förslag. Centerpartiet anser också att anslaget 1:5 Miljöforskning bör minskas med 61 000 kronor. När det gäller anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen så anser vi att anslaget bör ökas med 34 100 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Centerpartiet ställer sig inte bakom regeringens förslag om kartläggning av farliga ämnen eller bidrag till Swetox. I stället bör medlen användas till att kartlägga gifter i människors vardag och till att förkorta handläggningstiderna för ärenden som rör bekämpningsmedel. I syfte att stävja bruket av förbjudna kemikalier bör även kontrollen av importerade varor öka.

När det gäller anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut så anser vi att anslaget bör minskas med 1 753 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vidare bör anslaget 1:10 Klimatanpassning enligt

Centerpartiet minskas med 10 000 000 kronor i relation till regeringens förslag. Detta är en följd av att regeringens förslag om att förstärka anslaget i syfte att finansiera kunskaphöjande insatser avslås.

Enligt Centerpartiet bör anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ökas med 35 000 000 kronor till 787 600 000 kronor, och 75 000 000 kronor bör avsättas för att öka LOVA-bidraget. När det gäller anslag 1:15 Skydd av värdefull natur så anser Centerpartiet att det bör minska med 840 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. När det gäller anslaget 1:16 Havs- och vattenmyndigheten så är vi av uppfattningen att det anslaget bör minska med 10 930 000 kronor i relation till regeringens förslag.

Anslaget 1:17 Klimatinvesteringar bör enligt vår mening minska med 700 000 000 kronor till följd av att vi föreslår att Klimatklivet avskaffas. Klimatklivet har fått kritik från bl.a. Konjunkturinstitutet, som hävdar att det riskerar att bli ”ett kraftfullt slag i luften”.

Anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader bör enligt vår uppfattning minska med 430 000 kronor i relation till regeringens förslag. När det gäller anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning så är Centerpartiet av uppfattningen att det bör minska med 516 000 kronor.

Centerpartiet föreslår vidare att 150 000 000 kronor avsätts till ett nytt anslag: Miljölastbilspremie. Vi anser att en miljölastbilspremie bör införas för att påskynda teknikutvecklingen och skapa en stark svensk marknad för miljölastbilar. Premien ska avse de lastbilar som har minst klimatutsläpp. Vidare föreslår Centerpartiet att 30 000 000 kronor avsätts till ett nytt anslag: Viltförvaltningsmyndighet. Det finns numera fler vilda djur i våra skogar och detta ställer krav på en aktiv och bra viltförvaltning som är regionalt förankrad. För att säkerställa en närvarande och effektiv viltförvaltning föreslår Centerpartiet att en ny viltmyndighet inrättas.

Centerpartiet har vid beräkningen av anslagsbelopp gjort en annan bedömning av pris- och löneomräkningen än regeringen. Vissa av de föreslagna anslagsbeloppen har påverkats av denna omräkning.

4. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 2 (L)

Lars Tysklind (L) anför:

De offentliga finanserna är i ordning, sysselsättningen växer och ekonomin befinner sig i en högkonjunktur. Men i stället för att använda högkonjunkturen för att bygga en buffert för sämre tider väljer regeringen att låna och presentera ofinansierade bidragshöjningar. I stället krävs en liberal ekonomisk politik där utbildning belönas, där skatten på jobb är lägre än i dag och där det alltid är lönsamt att gå från bidrag till jobb.

Det är tydligt att de reformer som genomfördes mellan 2006 och 2014 inte räcker för att klara de nya utmaningar vi står inför. Efter två år av rödgrön regeringsmakt står det klart att Sverige är på fel väg. Alltför många står utanför

arbetsmarknaden, ofta är det personer med bristande utbildning eller utrikes födda. En stor andel elever lämnar grundskolan utan fullständiga betyg. Det finns fortfarande brister i sjukvård och omsorg. Migrations- och integrationsutmaningen växer. Miljö- och klimatutmaningarna kräver kraftfulla och effektiva svar. Dessutom har kriget i Syrien och IS närvaro i regionen fruktansvärda konsekvenser för såväl samhällen som människor. Att vi är fast förvissade om att visa solidaritet i den största flyktingkatastrofen sedan andra världskriget understryker bara behovet av att vårda de offentliga finanserna. För att vända utvecklingen behövs en ny vision för vad Sverige ska vara och nya och kraftfulla förslag för att nå dit. För att möta framtidens utmaningar behöver Sverige en ny reformagenda.

Liberalerna lägger fram en budget med reformer för framtiden. Vi satsar på bättre kunskaper i skolan, bättre möjlighet för företag att anställa och ett försvar med kapacitet att försvara Sverige. Dessutom presenterar vi en integrationsplan som bygger på lika delar humanism och realism och som motverkar parallellsamhällen och hedersvåld.

Riksdagen har genom rambeslutet avvisat Liberalernas förslag till inkomstberäkning och fördelning av utgifter per anslagsområde. Därmed tar Sverige nu en annan väg än den Liberalerna vill se. Sverige kommer att tappa i jobb, kunskap och försvarsförmåga.

Vårt budgetförslag är att betrakta som en helhet. På majoriteten av utgiftsområdena överensstämmer inte riksdagens beslut med det förslag till ram som Liberalerna förespråkade. Liberalerna ser ett värde i att budgeten och budgetprocessen hålls samman. Även enskilda och på kort sikt motiverade utbrytningar riskerar att på lång sikt försvaga budgetprocessen och effektiviteten i finanspolitiken. Vi väljer därför att inte delta i beslutet om fördelningen till anslag inom utgiftsområde 20. I det följande redovisas i sammanfattning innehållet i vårt budgetförslag för utgiftsområde 20 och den anslagsfördelning och de förslag som Liberalerna presenterar i motion 2016/17:3460.

Liberalerna anser att anslaget 1:1 Naturvårdsverket bör minskas med 65 238 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vidare anser vi att anslaget 1:2 Miljöövervakning bör minskas med 49 000 000 kronor i relation till regeringens förslag. Vi anser samtidigt att miljöövervakning av våra hav och vattendrag är en central del av miljöarbetet, och vi vill att 25 000 000 kronor av anslagsmedlen avsätts för att Havs- och vattenmyndigheten ska kunna förstärka den havs- och vattenrelaterade miljöövervakningen.

Liberalerna är av uppfattningen att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur bör minskas med 298 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vi anser att Sverige ska ha livskraftiga stammar av alla de fem stora rovdjuren: björn, järv, lo, varg och kungsörn. Vidare anser vi att en dialog med lokalbefolkningen i berörda områden är en viktig del av rovdjursförvaltningen. Allt fler arter hotas av utrotning. Hotade växter och djur ska skyddas genom fridlysning, information och biotopskydd. Artdatabankens arbete ska främjas.

Vi föreslår därför att 50 000 000 kronor av anslagsmedlen avsätts för restaureringsinsatser i syfte att bevara och utveckla den biologiska mångfalden.

När det gäller anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden så vill vi att det ökas med 25 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vi anser att avfallspolitiken måste förebygga och förhindra att tungmetaller, läkemedelsrester och andra farliga ämnen sprids i naturen. Miljöföroreningar i marker är en miljörisk och förhindrar en effektiv markanvändning. Dessa områden måste saneras och återställas i allt högre utsträckning framför allt när det gäller områden som kan användas till bostäder. Liberalerna föreslår en ökad sanering av områden som kan komma att användas till bostadsbyggande och av områden som är särskilt angelägna ur risksynpunkt.

När det gäller anslag 1:6 Kemikalieinspektionen så är vi av uppfattningen att anslaget bör ökas med 9 399 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vi anser att ett Sverige fritt från gifter är centralt när det gäller miljö- och klimatpolitiken. Det krävs en effektiv lagstiftning, ekonomiska styrmedel och förbättrad marknadstillsyn. Kemikalielagstiftningen ska utgå från försiktighetsprincipen. Vi anser vidare att den europeiska kemikalielagstiftningen behöver skärpas, och särskild hänsyn bör tas till barns och ungas känslighet och till den samlade effekten då flera olika kemikalier samverkar. Farliga kemikalier i konsumentprodukter, t.ex. leksaker och kläder, ska bort från marknaden. Det behövs ett långsiktigt arbete för att öka marknadstillsynen när det gäller giftiga konsumentprodukter, med särskilt fokus på produkter riktade mot barn. Liberalerna föreslår en satsning på ökad marknadstillsyn som bör utföras av Kemikalieinspektionen.

När det gäller anslaget 1:8 Supermiljöbilspremie så är vi av åsikten att anslaget bör minska med 700 000 000 kronor i relation till regeringens förslag. Vi anser att det krävs åtgärder för att nå det långsiktiga målet med en fossilfri fordonsflotta och att förorenaren ska betala. Liberalerna vill därför se att miljöbilsbonusen i stället utformas som en förhöjd skatt på bilar med negativ klimatpåverkan. När det gäller anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut anser Liberalerna att anslaget bör minska med 1 169 000 kronor i relation till regeringens förslag.

När det gäller anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö så anser vi att anslaget bör minska med 71 000 000 kronor. Vi anser att nedskräpningen av våra hav är ett av vår tids största miljöproblem. Havs- och vattenmyndigheten bör enligt vår uppfattning få i uppdrag att fördela medel till kommunerna för städning av stränder, och 50 000 000 kronor av medlen inom anslaget bör därför avsättas till renare stränder.

När det gäller anslaget 1:15 Skydd av värdefull natur så anser vi att anslaget bör minska med 528 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vi anser att statligt ägd skog bör kunna användas som inbyte för privatägd skyddsvärd skog i större utsträckning. Liberalerna anser att särskilt fokus de

kommande åren bör ligga på att skydda de värdefulla naturskogarna och att 25 000 000 kronor av medlen bör avsättas för att skydda värdefull naturskog.

Anslaget 1:16 Havs- och vattenmyndigheten bör enligt Liberalerna minska med 22 617 000 kronor. När det gäller anslaget 1:17 Klimatinvesteringar anser Liberalerna att anslaget bör minskas med 700 000 000 kronor mot bakgrund av att vi i stället avsätter 200 000 000 kronor till ett nytt anslag 1:20 Nationella klimatinvesteringar för riktade och långsiktiga klimatinvesteringar. Vi anser även att riksdagen bör avslå regeringens förslag att bemyndiga regeringen att under 2017 för anslaget 1:17 Klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 1 100 000 000 kronor 2018-2020.

Anslaget 1:18 Elbusspremie bör enligt vår mening minska med 100 000 000 kronor i relation till regeringens förslag eftersom vi fokuserar på åtgärder där de gör som mest nytta för miljö och klimat och ifrågasätter kortsiktiga stöd och subventioner. Anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning bör enligt Liberalernas uppfattning minska med 344 000 kronor i relation till regeringens förslag.

Liberalerna avsätter 200 000 000 kronor till ett nytt anslag: Nationella klimatinvesteringar. Vi anser att vägen mot ett klimatsmart samhälle kräver långsiktiga investeringar och att det är rimligt att staten delfinansierar vissa infrastrukturåtgärder klimatinvesteringar. Vi anser vidare att fokus på investeringarna ska vara att få ned utsläppen, och stöd ska riktas mot insatser där investerade medel har störst klimateffekt. Medel ska endast gå till insatser som inte skulle bli av utan stöd. Vi anser också att regeringen ska bemyndigas att under 2017 för det nya anslaget Nationella klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 300 000 000 kronor 2018–2020.

Liberalerna har vid beräkningen av anslagsbelopp gjort en annan bedömning av pris- och löneomräkningen än regeringen. Vissa av de föreslagna anslagsbeloppen har påverkats av denna omräkning.

5. Anslag inom utgiftsområde 20, punkt 2 (KD)

Lars-Axel Nordell (KD) anför:

För ökad gemenskap och framtidstro vill vi ha en politik som skapar förutsättningar för människor att bygga goda relationer och känna trygghet och som underlättar för människor att gå från utanförskap till arbete. Vi vill skapa förutsättningar för en god tillväxt och ett företagsklimat som står sig väl i den globala konkurrensen. Att stärka familjernas självbestämmande och det civila samhällets ställning skapar en grund för fungerande mellanmänniskliga relationer. Genom en välfungerande ekonomisk politik kan vi också satsa resurser på offentlig välfärd, lägre skatt för arbetande föräldrar, lägre skatt för arbetande seniorer och lägre skatt på pensionsinkomster. Och med genomtänkta reformer på arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap.

Nya jobb skapas inte av politiska lösningar ovanifrån; de skapas i växande och lönsamma företag. Den rödgröna regeringen tror att de kan nå Europas lägsta arbetslöshet och klara integrationsutmaningen med massiva skattehöjningar på arbete och företagande. Kristdemokraternas inriktning är den motsatta – vi vill sänka trösklarna in på arbetsmarknaden och förbättra förutsättningarna för företagande. Det är också av stor vikt att den ekonomiska politiken utformas på ett sådant sätt att resurserna används effektivt för att skapa trygghet för dem som befinner sig i utsatta situationer. Tillväxten måste komma alla till del. Valfärden måste utvecklas genom fortsatt valfrihet, tydligt kvalitetsarbete och effektivt användande av resurser.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskar avstår vi från att delta i beslutet och från att redovisa något formellt motförslag när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 20. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. I stället framför vi i detta särskilda yttrande synpunkter på regeringens förslag och redovisar den anslagsfördelning och de förslag som Kristdemokraterna presenterar i motion 2016/17:3281

Kristdemokraterna anser att anslaget 1:1 Naturvårdsverket bör minska med 48 858 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vidare anser Kristdemokraterna att anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. bör minskas med 50 000 000 kronor. När det gäller anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur så anser vi att det bör minskas med 350 000 000 kronor i relation till regeringens förslag.

När det gäller anslaget 1:4 Sanering och återställning av förenade områden så är vi av uppfattningen att anslaget bör minska med 200 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag.

Anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen bör enligt Kristdemokraternas mening minskas med 902 000 kronor i relation till regeringens förslag. När det gäller anslaget 1:8 Supermiljöbilspremie så anser vi att anslaget bör minskas med 700 000 000 kronor. Kristdemokraterna har drivit frågan om att införa ett s.k. bonus–malus-system där miljöanpassade fordon med relativt låga utsläpp av koldioxid får en bonus vid inköpstillfället medan fordon med höga utsläpp av koldioxid får högre skatt. För att göra det enkelt för den enskilde bilköparen förordar vi ett system med tydliga miljöklasser A–G, där A–C ger olika nivåer av bonus och E–G olika nivåer av avgifter. Ett sådant system kan enkelt modifieras så att det också tar hänsyn till utsläpp av avgaser och partiklar. Systemet bör utformas så att nettoeffekten för staten är positiv, såsom i 2030-sekretariatets förslag, där nettovinsten beräknas till omkring 700 miljoner kronor per år. I likhet med 2030-sekretariatet föreslår vi att bonusen betalas ut direkt vid köpet medan malus fördelas på fyra år. I samband med att bonus–malus-systemet införs avskaffas samtidigt supermiljöbilspremien.

Anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut bör enligt Kristdemokraterna minskas med 1 753 000 kronor i relation till regeringens förslag. Vidare bör anslaget 1:10 Klimatanpassning minskas med

117 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. När det gäller anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö så är Kristdemokraternas uppfattning att det bör minskas med 20 000 000 kronor i relation till regeringens förslag. Utefter de svenska kusterna finns många förlista vrak. För de flesta vrak som utgör potentiella miljöhot är det svårt att identifiera en ansvarig fartygsägare. Det finns för närvarande ingen myndighet i Sverige som har det övergripande ansvaret för läckande vrak. Vi anser att 15 000 000 kronor av medlen inom anslaget bör avsättas för att åtgärda de mest akuta miljö- och hälsohoten från läckande vrak på havsbotten. Vidare föreslår vi att 80 000 000 kronor av medlen inom anslaget avsätts för att skapa säkra vandringsvägar för fisk. Pengarna ska bl.a. användas för utökad stöd till privata dammägare för att skapa säkra vandringsvägar.

Anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar bör enligt vår mening minskas med 50 000 000 kronor. När det gäller anslaget 1:15 Skydd av värdefull natur så är vår uppfattning att anslaget bör minskas med 590 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag. Vidare bör anslaget 1:16 Havs- och vattenmyndigheten enligt Kristdemokraterna minska med 925 000 kronor i relation till regeringens förslag. Vi anser också att anslaget 1:17 Klimatinvesteringar bör minska med 700 000 000 kronor i relation till regeringens förslag, och när gäller anslaget 1:18 Elbusspremie så anser Kristdemokraterna att det bör minskas med 100 000 000 kronor.

När det gäller anslag 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader så bör det enligt vår mening minska med 425 000 kronor. Anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning, bör enligt Kristdemokraterna minska med 25 516 000 kronor.

Kristdemokraternas budgetförslag innebär en avveckling av de reformer som introduceras i budgetpropositionen för 2016 och av de reformer som aviseras i budgetpropositionen för 2017 och som ej efterfrågats av Kristdemokraterna.

Kristdemokraterna har vid beräkningen av anslagsbelopp gjort en annan bedömning av pris- och löneomräkningen. Vissa av de föreslagna anslagsbeloppen har påverkats av denna omräkning än regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2016/17:1 Budgetpropositionen för 2017 utgiftsområde 20:

1. Riksdagen godkänner ändringen av överenskommelsen om Nordiska miljöfinansieringsbolaget.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att genomföra borttagning av de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2014 och 2015 som Sverige har tilldelats och som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för de åren.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att genomföra annullering av de utsläppsenheter som har förvärvats under Kyotoprotokollet genom Sveriges program för internationella klimatinsatser och som har genererats under Kyotoprotokollets första åtagandeperiod 2008–2012.
4. Riksdagen godkänner investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2017–2020 som riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar.
5. Riksdagen anvisar för budgetåret 2017 ramanslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt uppställning i propositionen.
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2017 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i uppställningen i propositionen.

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:821 av Annie Lööf m.fl. (C):

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att förlänga supermiljöbilspremien fram till dess att ett bonus–malus-system för personbilar införs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:873 av Jonas Gunnarsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att få en långsiktig strategi på plats som löser problemen med översvåmningsmygg, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:1173 av Solveig Zander (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en femårig finansieringsplan för bekämpning av översvämningsmyggor med Vectobac G vid nedre Dalälven och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Biologisk Myggkontroll inom NeDa i uppdrag att utveckla och anpassa SIT för att kunna minska på användning av bekämpningsmedlet Vectobac G och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Naturvårdsverket/Miljödepartementet/Näringsdepartementet i uppdrag att se över uppbyggnaden av kapacitet i Sverige och Thailand att producera och sprida sterila hanmyggor i ett område vid nedre Dalälven som ett led i utveckling och anpassning av SIT för våra förhållanden och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1916 av Margareta B Kjellin och Tomas Tobé (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för staten att ta ett större ansvar för bekämpningen av mygg i nedre Dalälvsområdet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2135 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kemikalieinspektionens ärendehantering måste bli effektivare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kemikalieinspektionens ärendehantering måste nå balans tidigare än vad som stipuleras i deras handlingsplan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2674 av Patrik Lundqvist m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av en långsiktig strategi för myggbekämpning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2913 av Anders Forsberg m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2016/17:3164 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat anslag till klimatinsatser i andra länder och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat anslag till laddinfrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nollvision för basindustrin genom bl.a. CCS-strategi och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationell bioekonomistrategi och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3165 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör främja forskning om kombinationseffekter och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3166 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör prioritera forskning om klimatförändringarnas påverkan på havsmiljön och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3169 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att forskning om ekosystemtjänster och dess betydelse för vårt samhälle prioriteras och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3281 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärda de mest akuta miljö- och hälsohoten från läckande vrak och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undanröja vandringshinder för vandringsfisk och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3297 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strukturkalkning bör lyftas fram som en åtgärd som underlättar upptag av näringsämnen för att minska läckage från jordbruk och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3299 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer bakom det som anförs i motionen om att bostadsbyggande vid sidan av miljönytta ska kunna vara styrande vid prioritering av sanering av mark och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3347 av Caroline Szyber m.fl. (KD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frigöra mark till bostäder genom sanering av tidigare förorenade områden och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3439 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2016/17:3460 av Lars Tysklind m.fl. (L):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag att bemyndiga regeringen att under 2017 för anslaget 1:17 Klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 1 100 000 000 kronor 2018–2020 (avsnitt 3.7.7).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2017 för anslaget 1:20 Nationella klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 300 000 000 kronor 2018–2020.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionens anslagsförslag

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens		Avvikelse från regeringen			
	förslag	M	SD	C	L	KD
1:1 Naturvårdsverket	442 248	-54 858		-91 860	-65 238	-48 858
1:2 Miljöövervakning m.m.	355 214	-22 000	-15 000	-72 000	-49 000	-50 000
1:3 Åtgärder för värdefull natur	997 535	-355 000	-248 000	-350 000	-298 000	-350 000
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	868 018	-360 000	+20 000	-310 000	+25 000	-200 000
1:5 Miljöforskning	80 036	-61		-61		
1:6 Kemikalieinspektionen	257 589	-23 902	+10 000	+34 100	+9 399	-902
1:7 Avgifter till internationella organisationer	272 131					
1:8 Supermiljöbilspremie	700 000		-700 000		-700 000	-700 000
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	227 101	-1 753	-11 000	-1 753	-1 169	-1 753
1:10 Klimatanpassning	117 000	-67 000	-30 000	-10 000		-117 000
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	787 565	-40 000	+150 000	+35 000	-71 000	-20 000
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	205 000	+100 000				-50 000
1:13 Internationellt miljösamarbete	20 900					
1:14 Hållbara städer	4 500		-5 000			
1:15 Skydd av värdefull natur	1 268 000	-590 000	-868 000	-840 000	-528 000	-590 000
1:16 Havs- och vattenmyndigheten	230 100	-10 925		-10 930	-22 617	-925
1:17 Klimatinvesteringar	700 000	-700 000	-700 000	-700 000	-700 000	-700 000
1:18 Elbusspremie	100 000	-100 000			-100 000	-100 000
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	57 599	-425		-430		-425

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen					KD
		M	SD	C	L		
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning Nya anslag	713 003	-516	+15 000	-516	-344	-25 516	
99:1 Nollvision basindustri CCS-strategi		+5 000					
99:2 Laddinfrastruktur		+100 000	+100 000				
99:3 Bioekonomistrategi		+5 000					
99:4 Viltförvaltningsmyndighet				+30 000			
99:5 Miljölastbilspremie				+150 000			
99:6 Nationella klimatinvesteringar					+200 000		
Summa för utgiftsområdet	8 403 539	-2 116 440	-2 282 000	-2 138 450	-2 300 970	-2 955 380	

BILAGA 3

Regeringens och oppositionens förslag till beställningsbemyndiganden

Utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Tidsperiod	Avvikelse från regeringen					
			M	SD	C	L	KD	
1:2	Miljöövervakning m.m.	100 000	2018–2021					
1:3	Åtgärder för värdefull natur	350 000	2018–2025					
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	1 450 000	2018–2026					
1:5	Miljöforskning	102 000	2018–2021					
1:11	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	300 000	2018–2021					
1:13	Internationellt miljösamarbete	12 000	2018–2021					
1:15	Skydd av värdefull natur	42 000	2018–2066					
1:17	Klimatinvesteringar	1 100 000	2018–2020					–1 100 000
2:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	1 900 000	2018–2023					
Nytt anslag:								
	Nationella klimatinvesteringar		2018–2020					300 000
		5 356 000						

BILAGA 4

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2017 inom
utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård*Tusental kronor*

Ramanslag	Avvikelse från Utskottets förslag regeringen	
1:1 Naturvårdsverket	±0	442 248
1:2 Miljöövervakning m.m.	±0	355 214
1:3 Åtgärder för värdefull natur	±0	997 535
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	±0	868 018
1:5 Miljöforskning	±0	80 036
1:6 Kemikalieinspektionen	±0	257 589
1:7 Avgifter till internationella organisationer	±0	272 131
1:8 Supermiljöbilspremie	±0	700 000
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	±0	227 101
1:10 Klimatanpassning	±0	117 000
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	±0	787 565
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	±0	205 000
1:13 Internationellt miljösamarbete	±0	20 900
1:14 Hållbara städer	±0	4 500
1:15 Skydd av värdefull natur	±0	1 268 000
1:16 Havs- och vattenmyndigheten	±0	230 100
1:17 Klimatinvesteringar	±0	700 000
1:18 Elbusspremie	±0	100 000
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	±0	57 599
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	±0	713 003
Summa för utgiftsområdet	±0	8 403 539

BILAGA 5

Utskottets förslag till beställningsbemyndiganden

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Tusental kronor

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag	Tidsperiod
1:2 Miljöövervakning m.m.	±0	100 000	2018–2021
1:3 Åtgärder för värdefull natur	±0	350 000	2018–2025
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	±0	1 450 000	2018–2026
1:5 Miljöforskning	±0	102 000	2018–2021
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	±0	300 000	2018–2021
1:13 Internationellt miljösamarbete	±0	12 000	2018–2021
1:15 Skydd av värdefull natur	±0	42 000	2018–2066
1:17 Klimatinvesteringar	±0	1 100 000	2018–2020
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	±0	1 900 000	2018–2023
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	±0	5 356 000	

BILAGA 6

Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Förord

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 19 maj 2016 att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2017 inom de utgiftsområden som utskottet bereder.

Syftet med uppföljningen har varit att ta fram ett underlag inför utskottets beredning av budgetpropositionen för 2017 och för utskottets fortsatta dialog med regeringen om hur den ekonomiska styrningen utvecklas när det gäller verksamhet och insatser inom utgiftsområdet som är statligt finansierade.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlaget har på gruppens uppdrag tagits fram inom Riksdagsförvaltningen av utvärderaren Lena Sandström vid utskottsavdelningens utvärderings- och forskningssekretariat i samarbete med uppföljnings- och utvärderingsgruppens sekreterare, föredraganden Anna-Lena Kileus vid miljö- och jordbruksutskottets kansli. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen överlämnar härmed sin uppföljningsrapport till miljö- och jordbruksutskottet.

Stockholm i november 2016

Jens Holm (V), ordförande

Jan-Olof Larsson (S)

Runar Filper (SD)

Gunilla Nordgren (M)

Lars-Axel Nordell (KD)

Emma Nohrén (MP)

Kristina Yngwe (C)

Lars Tysklind (L)

Sammanfattning

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning i korthet:

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljningsgrupp har följt upp delar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2017 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Gruppen anser bl.a. följande:

- Det är positivt att utvecklingsarbete pågår för att förbättra resultatredovisningen till riksdagen. Utskottet har haft en bra dialog med regeringen om resultatredovisningen för utgiftsområde 20. Gruppen anser att dialogen bör fortsätta och utvecklas.
- Regeringens resultatredovisning utgår liksom tidigare från de miljö kvalitetsmål som riksdagen har antagit. Därmed blir det lättare för utskottet att följa upp resultaten av statliga insatser i förhållande till målen. Det är positivt att regeringen redovisar resultaten i enlighet med denna struktur. Gruppen anser att regeringens resultatredovisning behöver bli lättare att överblicka. Det är önskvärt att regeringen ger en samlad beskrivning av utvecklingen för samtliga miljö kvalitetsmål i sin redovisning till riksdagen för de mål som riksdagen har antagit. Regeringen redovisar sin bedömning under respektive miljö kvalitetsmål, men enligt gruppens mening tillgodoser detta inte behovet av överblick över hur tillståndet i miljön utvecklas.

Regeringen föreslår att den kraftiga anslagsförstärkning för utgiftsområde 20 som påbörjades genom riksdagens beslut 2015 fullföljs. Gruppen understryker att utskottets önskemål om en rapportering av hur medlen har använts och framför allt vilka resultat som uppnåtts kvarstår. Gruppen förutsätter att en sådan redovisning kommer att genomföras av regeringen i enlighet med riksdagens önskemål.

Det är viktigt att resultatredovisningen koncentreras till att redovisa resultaten av insatserna, vilket utskottet tidigare har framfört. Det är också önskvärt att kunna följa den långsiktiga utvecklingen av de indikatorer som regeringen har valt, och därför är det en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen.

Gruppen anser att det är viktigt att åtgärder som syftar till att nå målen för att begränsa klimatpåverkan följs upp och utvärderas. Gruppen påminner därför om utskottets tidigare ställningstagande om att de betydande anslagsförstärkningar som har beslutats för att minska klimatpåverkan följs upp, redovisas och rapporteras till riksdagen. Gruppen ser fram emot att regeringen återkommer till riksdagen med den förutsedda redovisningen.

Gruppen anser att det är angeläget att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till åtgärder med anledning av de problem som uppmärksammats i utskottets rapport om stöd till lokala åtgärder mot övergödning (2014). I likhet med en tidigare uppföljning 2008 konstateras

att det trots pågående åtgärder återstår mycket arbete för att nå Sveriges nationella mål och internationella åtaganden för havsmiljön.

- Gruppen anser att det är angeläget att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till åtgärder med anledning av de problem som uppmärksammats i utskottets rapport om biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft. Gruppen noterar att Vattenverksamhetsutredningen lämnade sitt slutbetänkande i juni 2014, och regeringen uppger att man ska återkomma med en proposition till riksdagen. Gruppen ser fram emot att regeringen återkommer med förslag till riksdagen i frågan.

1 Inledning

1.1 Riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering

Enligt regeringsformen ska varje utskott följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom utskottets ämnesområde.¹ Miljö- och jordbruksutskottet genomför detta arbete genom dels löpande uppföljningar av bl.a. regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen, dels fördjupade uppföljningar och utvärderingar som behandlar specifika frågor inom utskottens beredningsområden.

Utgångspunkten för den löpande uppföljningen och utvärderingen är regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen. I budgetlagen (2011:203) anges att regeringen i budgetpropositionen ska lämna en redovisning av de resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om.²

Riksdagen har vid två tillfällen under 2000-talet, 2001 och 2006, beslutat om riktlinjer för riksdagens arbete med hur bl.a. regeringens resultatredovisning till riksdagen ska behandlas.³ Av riktlinjerna framgår att riksdagen är en central länk i den statliga styrkedjan, såväl när det gäller ekonomisk styrning som när det gäller regelstyrning. För att styrningen ska fungera måste riksdagen få information om resultaten, bl.a. om i vilken mån resurser har fördelats enligt de politiska prioriteringarna, om avsedda resultat har uppnåtts och om de lagar som riksdagen har beslutat om har fått avsedda effekter. Utskottens uppföljningar och utvärderingar bör mot denna bakgrund användas som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar som kan behövas i budgeten eller av lagstiftningen.⁴ Såväl utskottens löpande arbete som deras fördjupade arbete med uppföljning och utvärdering bör därmed ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete.

1.2 Miljö- och jordbruksutskottets arbete med uppföljning och utvärdering

Miljö- och jordbruksutskottet har sedan 2007 årligen följt upp regeringens resultatredovisningar till riksdagen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Hösten 2011 genomförde utskottet även en uppföljning av de medel som Kemikalieinspektionen tilldelades under perioden 2011–2014 för att göra

---

¹ 4 kap. 8 § regeringsformen (1974:152).

² 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203).

³ Förs. 2000/01:RS1, bet. 2000/01:KU23, framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

⁴ Framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

en handlingsplan för att minska de kemiska riskerna som ett led i att nå riksdagens miljö kvalitetsmål Giftfri miljö.⁵

Utöver den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen har miljö- och jordbruksutskottet även genomfört ett antal fördjupade uppföljningar av frågor inom utskottets beredningsområde. Under senare år har utskottet behandlat följande frågor:

- Statens insatser inom havsmiljöområdet (2008/09:RFR3, bet. 2008/09:MJU1)
- Statens satsning på hållbara städer (2010/11:RFR2, bet. 2010/11:MJU1)
- Biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft (2011/12:RFR1, bet. 2011/12:MJU1)
- Stöd till lokala åtgärder mot övergödning (2014/15:RFR1, bet. 2014/15:MJU1).

För närvarande pågår en uppföljning inom fiskeområdet av överlåtbara fiskerätter.

Utgångspunkten för årets uppföljning av regeringens resultatredovisning är utskottets förslag till tillkännagivande i förra årets budgetbetänkande för utgiftsområde 20. Riksdagen följde utskottets förslag.⁶

1.2 Syfte och frågeställningar

Den 19 maj 2016 beslutade miljö- och jordbruksutskottet att följa upp och analysera regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2017 för de två utgiftsområden som utskottet bereder.

Liksom tidigare år har syftet med uppföljningen varit att ta fram ett underlag inför utskottets beredning av budgetpropositionen. Uppföljningen kan även användas som ett underlag i dialogen med regeringen om hur den ekonomiska styrningen utvecklas när det gäller verksamhet och insatser som finansieras med statliga medel inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Arbetet med uppföljningen har tagit sin utgångspunkt i de mål för utgiftsområde 20 som riksdagen har beslutat om och det sätt som regeringen redovisar resultat i förhållande till målen. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har även följt upp vad som har hänt med anledning av utskottets tidigare löpande och fördjupade uppföljningar.

Utgiftsområde 20 är indelat i områdena Miljöpolitik och Miljöforskning. Gruppen har avgränsat uppföljningen av regeringens resultatredovisning till att omfatta en översiktlig bedömning av redovisningens innehåll och struktur samt delar av området Miljöpolitik. De miljö kvalitetsmål som uppföljningen omfattar är Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning och Giftfri miljö. Kopplat till utskottets fördjupade uppföljning av biologisk mångfald i

---

⁵ Bet. 2011/12:MJU1.

⁶ Bet. 2015/16:MJU1.

rinnande vatten och vattenkraft berörs miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag. Gruppen gör också en sammanfattande bedömning av den ekonomiska styrningen i staten.

2 Ekonomisk styrning och regeringens resultatredovisning

2.1 Regeringens och riksdagens utvecklingsarbete

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har antagit. Redovisningen ska vara anpassad till utgiftsområdena. Formerna för denna resultatredovisning har varit och är föremål för utvecklingsarbete, inom både riksdagen och regeringen. Utvecklingsarbetets syfte är att ge riksdagen och regeringen bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och göra det lättare att bedöma värdet av insatta resurser i förhållande till politiskt beslutade mål. Inom riksdagen har utvecklingen av mål- och resultatstyrningen bl.a. behandlats av Riksdagskommittén och varit föremål för insatser inom olika utskott.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2017 (del 1) informerat riksdagen om det arbete som regeringen drivit i syfte att utveckla den ekonomiska styrningen i staten, dvs. resultatstyrning och finansiell styrning samt intern styrning och kontroll. Den ekonomiska styrningen syftar till att understödja såväl en effektiv fördelning av medel inom den statliga budgetprocessen som att uppfylla de budgetpolitiska målen. Utvecklingen av den ekonomiska styrningen ska bedrivas med utgångspunkt i regeringens behov av att styra olika verksamheter för att genomföra politiken och nå de beslutade målen för dessa samt regeringens och riksdagens behov av att följa upp genomförandet och måluppfyllelsen.

En del av den ekonomiska styrningen är resultatstyrningen, som ska bidra till att förverkliga de politiska målen och ge underlag för att bedöma hur utvecklingen ser ut på olika områden i förhållanden till målen. Den andra delen, den finansiella styrningen, ska säkerställa att det finns tydliga regler för redovisningen och för hur statens medel används samt bidra till en effektiv resursanvändning. Därtill är en väl fungerande intern styrning och kontroll hos myndigheterna en förutsättning för att genomföra regeringens politik och för att hela styr- och ansvarskedjan ska fungera väl.

Ett utvecklingsarbete pågår i Regeringskansliet med att se över resultatanalyser och redovisningar av budgetförslag för att i ökad utsträckning integrera jämställdhetsperspektivet och göra konsekvenserna för jämställdheten synliga i resultattexter och i politikens inriktning.

Ett utvecklingssamarbete och erfarenhetsutbyte har tidigare pågått mellan Regeringskansliet och Riksdagsförvaltningen i syfte att utveckla

resultatredovisningen till riksdagen i budgetpropositionen. Ambitionen har varit att skapa en tydligare uppföljning och analys av måluppfyllelsen som grund för de politiska prioriteringarna och budgetförslagen.

När det gäller utgiftsområde 20 pågår en fortlöpande dialog mellan miljö- och jordbruksutskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras för att tillgodose utskottets och riksdagens behov av resultatinformation.

2.2 Resultatredovisningens utformning

Av budgetpropositionen för 2017 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård framgår att målen för politikområdet är strukturerade i ett målsystem som kallas för miljömålssystemet.⁷ Målen omfattar

- ett generationsmål som anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå miljö kvalitetsmålen
- miljö kvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till
- etappmål som beskriver de samhällsomställningar som är viktiga steg för att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet.

Regeringen uppger att miljömålen används som samlingsnamn för generationsmålet, miljö kvalitetsmålen och etappmålen. Miljö målen ger även en struktur för en systematisk uppföljning av miljöpolitiken som grund för åtgärdsarbetet.

Det finns 16 miljö kvalitetsmål

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö

⁷ Prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183, prop. 2004/05:150, bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:48, prop. 2008/09:162, bet. 2008/09:MJU28, rskr. 2008/09:300.

16. Ett rikt växt- och djurliv.

Etappmålen beslutas normalt av regeringen och ska göra det tydligt var olika insatser bör sättas in och på så sätt göra det lättare att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. I dag finns det 24 etappmål. Länsstyrelserna och 26 nationella myndigheter har i sina respektive instruktioner ett utpekad ansvar för att verka för att nå miljömålen. Av dessa myndigheter har åtta även ett utpekad ansvar för att samordna uppföljningen och utvärderingen av ett eller flera miljö kvalitetsmål.⁸

Naturvårdsverket ska samordna miljömålsuppföljningen i samråd med de andra berörda myndigheterna. Verket ska årligen redovisa en bedömning av möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen och etappmålen.

Minst en gång per mandatperiod ska Naturvårdsverket dessutom redovisa en fördjupad utvärdering. Hösten 2015 överlämnade Naturvårdsverket rapporten Styr med sikte på miljömålen (Naturvårdsverket rapport 6666) till regeringen. Rapporten ger en fördjupad utvärdering av förutsättningarna att nå miljö kvalitetsmålen och innehåller en beskrivning av utmaningarna samt en analys av möjligheterna att nå målen.

Till vart och ett av miljö kvalitetsmålen hör ett antal s.k. preciseringar. Regeringen uppger att preciseringarna beskriver innebörden av miljö kvalitetsmålet och det miljö tillstånd som ska uppnås. Preciseringarna är också grunden för att bedöma resultaten i budgetpropositionen, dvs. bedömningsgrunderna, och för att bedöma om styrmedel och insatser i Sverige, inom EU och internationellt är tillräckliga för att nå målen.

Regeringen uppger att de myndigheter som är ansvariga för ett eller flera miljö kvalitetsmål också använder sig av indikatorer för att bedöma om målen är möjliga att nå. Indikatorerna redovisas på miljömålportalen (www.miljomal.se). Alla indikatorer redovisas inte varje år eftersom de speglar långsamma skeenden och är resurskrävande att mäta. För att stärka och vidareutveckla uppföljningen har Naturvårdsverket och de andra målansvariga myndigheterna fått i uppdrag att identifiera ett begränsat antal indikatorer som ska kunna följas varje år. I arbetet ska myndigheterna beakta uppföljningen av de globala målen för hållbar utveckling och Agenda 2030.

I den samlade redovisningen av resultaten för miljö kvalitetsmålen uppges att klimat och miljö är en av regeringens övergripande politiska prioriteringar som ska genomsyra hela regeringens politik. Arbetet har inletts för att Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer.

Till skillnad från tidigare år gör inte regeringen någon samlad och tydlig redovisning av hur miljö tillståndet har förändras för alla miljö kvalitetsmål, vilket innebär att det inte går att få en överblick över tillståndet i miljön. Däremot redovisar regeringen sin bedömning av vilka etappmål som har uppnåtts. I budgetpropositionen omnämns 21 av totalt 24 etappmål.

---

⁸ Dessa åtta myndigheter är Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, Statens jordbruksverk, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Strålsäkerhetsmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning.

2.3 Utskottets tidigare ställningstaganden 2015

I förra årets budgetbetänkande konstaterade utskottet att det sedan flera år pågick en dialog mellan riksdagen och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras. Utskottet ansåg att det var positivt att det bedrevs ett övergripande utvecklingsarbete mellan Regeringskansliet och Riksdagsförvaltningen för att förbättra resultatredovisningen i budgetpropositionen, vilket är en del i den ekonomiska styrningen i staten. Enligt utskottet kan arbetet med att utveckla resultatredovisningen inom respektive utgiftsområde därigenom underlättas. I sammanhanget var det enligt utskottet angeläget att lyfta fram att utskottet sedan flera år har tagit en aktiv del i utvecklingsarbetet av den ekonomiska styrningen. Detta sker genom en dialog såväl på den politiska nivån mellan ansvarig statssekreterare i Regeringskansliet och utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp som på tjänstemannanivån. Utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen är en utgångspunkt för dessa samtal. Utskottet ansåg att det var väsentligt att dialogen fortsatte och utvecklades eftersom resultaten var positiva.

Utskottet redovisade att en utgångspunkt för utskottet var att det skulle vara möjligt att följa kopplingen mellan mål, gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och genomföra arbetet med uppföljning och utvärdering i enlighet med regeringsformen. Regeringens redovisning och bedömning av resultat behöver därför ha en klar och tydlig struktur, eftersom detta bidrog till en ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel används och vilka resultat de får i förhållande till mål och anslagna medel. Utskottet ansåg att målen i miljömålsstrukturen är viktiga för att åstadkomma goda resultat i miljöarbetet. Det var därför positivt att strukturen för regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen utgick från de miljö kvalitetsmål som riksdagen har antagit. Detta var väsentligt för att utskottet ska kunna fullfölja sin uppgift att följa upp regeringens redovisning av vilka resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till vad som sägs i budgetlagen.

Det var enligt utskottet också positivt att regeringen fortsätter att redovisa de resultatindikatorer eller bedömningsgrunder som ligger till grund för redovisningarna i propositionen. Utskottet konstaterade i likhet med tidigare att det i resultatredovisningen för de undersökta områdena i vissa fall kunde vara svårt att urskilja vilka resultat som faktiskt har uppnåtts eftersom redovisningen av resultat i vissa fall blandas med redovisning av insatser, dvs. vidtagna åtgärder snarare än utfall av genomförda insatser.

Utskottet ansåg vidare att det var viktigt att resultatredovisningen koncentreras till att redovisa resultaten av insatserna. Utskottet framhöll att det var angeläget med tydliga indikatorer som inriktades på resultat av statliga insatser. Det var också önskvärt att kunna följa den långsiktiga utvecklingen av de indikatorer som regeringen har valt, och därför var det en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen.

Utskottet uppgav att man har förståelse för att det kan vara svårt att redovisa resultat av statliga insatser inom miljöområdet eftersom det många gånger tar lång tid för miljön att återhämta sig och det därför behövdes ett långsiktigt och uthålligt arbete. Samtidigt ville utskottet uppmärksamma möjligheten att belysa utvecklingen av resultat av statliga insatser genom exempel även om detta inte gav en fullständig bild.

Utskottet noterade att regeringen tog ett mer samlat grepp än tidigare för att redovisa indikatorer och bedömningsgrunder när det gällde generationsmålet. Utskottet ansåg att det var positivt att generationsmålet uppmärksammades i resultatredovisningen eftersom det kan ses som ett inriktningsmål för samhällets omställning som ska vara vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället. Samhället behöver ses som en helhet där miljöfrågorna inte betraktas som områden för sig utan som delar av alla politikområden, vilket enligt utskottet var en förutsättning för att goda resultat ska uppnås. Regeringens redovisning innehöll dock främst en beskrivning av pågående arbete som kopplades till generationsmålet. Utskottet såg fram emot att ta del av en mer utvecklad beskrivning av resultatet när det gäller steg på vägen för att nå generationsmålet.

2.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp konstaterar att det har pågått ett arbete med att utveckla den ekonomiska styrningen och resultatredovisningen från regeringen till riksdagen. Gruppen anser att resultatredovisningen är ett viktigt underlag för riksdagens budgetberedning.

Sedan flera år tar miljö- och jordbruksutskottet en aktiv del i utvecklingsarbetet av den ekonomiska styrningen. Detta sker genom en dialog såväl på den politiska nivån mellan ansvarig statssekreterare i Regeringskansliet och utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp som på tjänstemannanivån. Utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen är en utgångspunkt för dessa samtal. Gruppen anser att det är väsentligt att dialogen fortsätter och utvecklas.

Gruppen anser att det är viktigt att regeringens resultatredovisning och bedömning har en klar och tydlig struktur som knyter samman mål, statliga insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag.

Enligt gruppen är det positivt att regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen utgår från miljömålsstrukturen d.v.s. generationsmålet, miljökvalitetsmålen och etappmålen. Detta är väsentligt för att utskottet ska kunna fullfölja sin uppgift att följa upp regeringens redovisning av vilka resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till vad som sägs i budgetlagen. Det är också positivt att regeringen fortsätter att redovisa de

resultatindikatorer eller bedömningsgrunder som ligger till grund för redovisningarna i propositionen.

Gruppen noterar, till skillnad från tidigare års resultatredovisningar, att det saknas en översikt när det gäller tillståndet i miljön för samtliga miljö kvalitetsmål. Enligt gruppens mening är det önskvärt att regeringen ger en tydlig och övergripande beskrivning av utvecklingen för samtliga miljö kvalitetsmål i sin redovisning till riksdagen för de mål som riksdagen har antagit. Regeringen redovisar sin bedömning under respektive miljö kvalitetsmål men enligt gruppens mening tillgodoser detta inte behovet av överblick över hur tillståndet i miljön utvecklas.

Gruppen anser att det är positivt att regeringen redovisar sin bedömning av att 4 av 21 etappmål har uppnåtts. Etappmålen beskriver den samhällsomställning som måste ske för att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet och de är därför viktiga när det gäller bedömningen av den övergripande måloppfyllelsen. Samtidigt konstaterar gruppen att endast ett av de fastställda etappmålen har beslutats av riksdagen. Övriga etappmål har fastställts av regeringen.

Gruppen konstaterar i likhet med tidigare att det i resultatredovisningen för de undersökta områdena i vissa fall kan vara svårt att urskilja vilka resultat som faktiskt har uppnåtts eftersom redovisningen av resultat i vissa fall blandas med redovisning av insatser, dvs. vidtagna åtgärder snarare än utfall av genomförda insatser.

Det är viktigt att resultatredovisningen koncentreras till att redovisa resultaten av insatserna. Gruppen vill framhålla att det är angeläget med tydliga indikatorer som inriktas på resultat av statliga insatser. Det är också önskvärt att kunna följa den långsiktiga utvecklingen av de indikatorer som regeringen har valt, och därför är det en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen.

Gruppen har förståelse för att det kan vara svårt att redovisa resultat av statliga insatser inom miljöområdet eftersom det många gånger tar lång tid för miljön att återhämta sig och det därför behövs ett långsiktigt och uthålligt arbete. Samtidigt vill gruppen uppmärksamma möjligheten att belysa utvecklingen av statliga resultat genom exempel även om detta inte ger en fullständig bild.

3 Årets budgetförslag

3.1 Regeringens anslagsförslag

Regeringens anslagsförslag för utgiftsområde 20 för 2017 jämfört med budgeten för 2016 framgår av tabell 1.

Tabell 1 Anslag för utgiftsområde 20 för 2017 jämfört med 2016⁹

<i>Miljoner kronor</i>	Budget 2016	Förslag 2017	Förändring
1:1 Naturvårdsverket	433	442	+9
1:2 Miljöövervakning m.m.	333	355	+22
1:3 Åtgärder för värdefull natur	953	998	+45
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	803	868	+65
1:5 Miljöforskning	81	80	-1
1:6 Kemikalieinspektionen	230	258	+28
1:7 Avgifter för internationella organisationer	216	272	+56
1:8 Supermiljöbilspremie	489	700	+211
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	216	227	+11
1:10 Klimatanpassning	119	117	-2
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	752	788	+36
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	205	205	0
1:13 Internationellt miljösamarbete	34	21	-13
1:14 Hållbara städer	3	5	+2
1:15 Skydd av värdefull natur	1 344	1 268	-76
1:16 Havs- och vattenmyndigheten	225	230	+5
1:17 Klimatinvesteringar	600	700	+100
1:18 Elbusspremie	50	100	+50
<i>Summa Miljöpolitik</i>	7 084	7 633	
<i>Äldreanslag</i>			
2016 1:11 Inspire	20		
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	56	58	+2
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	678	713	+35
<i>Summa Miljöforskning</i>	734	771	+37
SUMMA UTGIFTSOMRÅDE 20	7 838	8 404	+566

Källa: Prop. 2016/17:1 utgiftsområde 20 och egen bearbetning.

Regeringen föreslår totalt en höjning av anslagen inom utgiftsområdet med 566 miljoner kronor, vilket motsvarar en ökning med 7 procent i förhållande till innevarande års budget. Regeringen prioriterar främst en satsning på olika anslag som syftar till att minska klimatpåverkan, bl.a. 1:8 Supermiljöbilspremie och anslag 1:17 Klimatinvesteringar. I förra årets

⁹ Uppgifterna i tabellen har grundats på regeringens redovisning i tabellerna 1.1, 3.1 och 4.1. Enligt muntlig uppgift från Miljö- och energidepartementet redovisas avrundade belopp.

budgetproposition uppgav regeringen att anslaget 1:8 Supermiljöbilspremien beräknades upphöra 2017. I år uppger regeringen att i väntan på ett bonus-malus-system, där mer miljöanpassade fordon premieras vid inköpstillfället genom en bonus, medan fordon med höga utsläpp av koldioxid får högre fordonsskatt föreslår man att supermiljöbilspremien förlängs ytterligare ett år, dvs. t.o.m. 2017.

Den nuvarande prognosen för 2017 visar att försäljningen av elbilar och laddhybrider kommer öka ytterligare och därför föreslås en ökning av anslaget.

3.2 Utskottets tidigare ställningstaganden 2015

Utskottet konstaterade att regeringen föreslog en kraftig anslagsförstärkning för utgiftsområde 20 som helhet. Några anslag fick betydande tillskott. Utskottet förutsatte att regeringen i kommande budgetpropositioner återkom till riksdagen med en rapportering av hur medlen hade använts och framför allt vilka resultat som uppnåts. Utskottet ansåg att detta var särskilt angeläget för de anslag där betydande förstärkningar hade föreslagits.

3.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Gruppen konstaterar att de betydande anslagsförstärkningarna som riksdagen fattade beslut om förra året på grundval av regeringens förslag består. I förra årets budgetproposition uppgav regeringen att anslagen skulle öka under perioden 2017–2019, även om nivån på anslagen skulle bli något lägre dessa år jämfört med 2016.

Gruppen understryker att utskottets önskemål om en rapportering av hur medlen har använts och framför allt vilka resultat som uppnåts kvarstår. Gruppen förutsätter att en sådan redovisning kommer att genomföras av regeringen i enlighet med riksdagens önskemål.

4 Klimatområdet

4.1 Mål

Miljökvalitetsmålet är att halten av växthusgaser i atmosfären i enlighet med FN:s ramkonvention om klimatförändringar ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Till miljö kvalitetsmålet hör också ett etappmål för utsläppen av växthusgaser som ska uppnås senast 2020. Etappmålet innebär att utsläppen av växthusgaser i Sverige, från verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter, ska minska med 40 procent till 2020 jämfört med 1990.¹⁰

4.2 Regeringens resultatredovisning

Regeringens bedömning är att utvecklingen mot miljö kvalitetsmålet är negativ och att ytterligare insatser behövs för att vända trenden så att miljö kvalitetsmålet kan nås. För att målet ska nås behövs tillräckligt stora utsläppsreduktioner globalt, vilket kräver internationellt samarbete. Sverige och andra rika länder har enligt klimatkonventionen ett särskilt ansvar för att ta ledningen i klimatarbetet så att det globala målet kan nås.

I budgetpropositionen redovisar regeringen att de indikatorer och bedömningsgrunder som används för att redovisa resultaten inom området är följande:

- Framstegen mot att den globala ökningen av medeltemperaturen begränsas till högst 2 grader jämfört med den förindustriella nivån.
- Koncentrationen av växthusgaser i atmosfären stabiliseras på en nivå av högst 400 miljondelar (ppm) koldioxidekvivalenter.

Ökningen av medeltemperaturen och koncentrationen av växthusgaser i atmosfären

Den globala utvecklingen i förhållande till miljö kvalitetsmålet är negativ enligt regeringen. Den globala koncentrationen av växthusgaser i atmosfären fortsätter att öka. I dag är koncentrationerna av koldioxid högre än vad den varit någon gång under de senaste 800 000 åren. Den sammanlagda halten av växthusgaser i atmosfären är ca 470 ppm koldioxidekvivalenter och den ökar även om utsläppen planat ut något de senaste åren. De globala växthusgasutsläppen var 2014 ca 53 miljarder ton koldioxidekvivalenter.

Den femte utvärderingsrapporten från FN:s forskningspanel i klimatfrågor (IPCC) visar att den globala medeltemperaturen ökade med 0,85 grader Celsius mellan 1880 och 2012. Data från SMHI visar att temperaturförändringen i Sverige har varit ungefär dubbelt så stor. Enligt Meteorologiska världsorganisationen (WMO) var 2015 det varmaste året någonsin uppmätt globalt. Effekter av klimatförändringarna syns redan såväl i Sverige som i resten av världen.

---

¹⁰ Prop. 2008/09:162, bet. 2008/09: MJU28, rskr. 2008/09:300.

Etappmål för utsläpp av växthusgaser till 2020 och det nationella klimatarbetet

Regeringen bedömer att etappmålet kommer att nås med befintliga åtgärder. Regeringen uppger att man så långt som möjligt vill nå målet genom nationella insatser och därför har man vidtagit ett stort antal åtgärder som leder till minskade utsläpp 2020 och på längre sikt.

När det gäller utvecklingen inom olika sektorer uppger regeringen dock att transportsektorns klimatpåverkan behöver minska snabbare. Statistiken visar att styrmedlen inom transportsektorn har haft effekt, men utsläppsminskningen har avstannat bl.a. som resultat av att vägtrafiken har ökat. En tillräcklig förändring kan bara åstadkommas genom en kombination av åtgärder.

Energi- och koldioxidskatterna samt nedsättning och undantaget av skatt på biobränslen har enligt regeringen haft avgörande effekt för att reducera utsläppen från bl.a. transportsektorn, fjärrvärme och industrin utanför EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS). I samband med budgetpropositionen för 2016 höjde regeringen energiskatten på drivmedel 2016 med 48 öre per liter för bensin och med 53 öre per liter för dieselbränsle. För bensin och dieselbränsle görs även en omräkning av skattesatserna som tar hänsyn till bruttonationalproduktens (BNP) utveckling. Detta sker genom ett schabloniserat tillägg av 2 procentenheter till nuvarande omräkning av KPI (konsumentprisindex). I såväl energiskatten som koldioxidskatten kommer omräkningen att ske men den uttrycks som en höjning av enbart energiskatten. Omräkningen börjar tillämpas 2017. Syftet var att öka skatternas styrande effekt. Koldioxidskatten på bränslen för uppvärmning och drift av stationära motorer inom industri och kraftvärmeanläggningar utanför EU ETS samt inom jord-, skogs- och vattenbruksverksamheter höjs stegvis till den generella skattenivån som uppnås 2018.

Utöver energi- och koldioxidskatterna har enligt regeringen ett flertal styrmedel bidragit till att reducera utsläppen i Sverige. För inrikes transporter finns flera styrmedel. Regeringen föreslår att den tidsbegränsade nedsättningen av förmånsvärdet för vissa miljöanpassade bilar förlängs till och med 2020.¹¹ Den maximala nedsättningen föreslås dock begränsas till 10 000 kronor per år. Supermiljöbilspremien syftar till att öka försäljningen och användningen av elbilar och laddhybrider. Sedan premien infördes 2012 har försäljningen av dessa bilar ökat kraftigt varje år. Under 2015 betalades premier ut till 8 766 bilar, vilket är en ökning med nästan 200 procent jämfört med 2014.

Bonus-malus-utredningen har lämnat förslag (SOU 2016:33) på hur ett system för nya lätta fordon kan utformas, där miljöanpassade fordon med relativt låga utsläpp av koldioxid premieras vid inköpstillfället genom en bonus medan fordon med relativt höga utsläpp av koldioxid belastas med högre skatt (malus). Betänkandet har remitterats och bereds vidare inom

---

¹¹ Prop. 2016/17:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor, avsnitt 6.

Regeringskansliet. Regeringen har under året infört en premie i syfte att främja att eldrivna bussar introduceras på marknaden.

Styrning för energieffektivitet kompletteras med riktade styrmedel för att öka andelen förnybara drivmedel. Regeringen har fr.o.m. 2016 slopat skattetaket för låginblandade biobränslen. Regeringen har samtidigt genomfört satsningar för att stimulera användning av andra fordonsslag än personbilstrafik.

Dessutom redovisar regeringen att investeringsstödet Klimatklivet har införts för att möjliggöra konkreta klimatinvesteringar. Regeringen uppger att Naturvårdsverket har genom Klimatklivet fram till den 1 juni 2016 beviljat investeringsstöd om ca 700 miljoner kronor till åtgärder som beräknas leda till en utsläppsminskning med 242 000 ton koldioxidekvivalenter per år. Exempel på åtgärder som beviljats investeringsstöd är nya laddpunkter för elbilar, utbyte av fossila bränslen till förnybara, tankstationer för förnybara drivmedel, produktion av biogas och destruktion av lustgas vid sjukhus. Utsläppsminskningen per investeringskrona för åtgärderna är i genomsnitt 2,3 kg koldioxidekvivalenter under åtgärdernas livslängd.

EU:s klimatpolitik, internationellt samarbete och Parisavtalet

Regeringens bedömning är att EU samlat kommer att överträffa målet om att minska utsläppen med 20 procent till 2020 jämfört med 1990. Sverige kommer att nå sitt åtagande att minska utsläppen till 2020 med 17 procent jämfört med 2005 för verksamheter som inte ingår i EU ETS med god marginal.

Parisavtalet ger enligt regeringen ett ramverk för ett långsiktigt och ambitiöst klimatarbete i världens alla länder. Det stora arbetet med att minska utsläppen återstår dock och alla länder måste formulera en ambitiös klimatpolitik för att det ska bli möjligt.

Regeringen uppger att Sveriges internationella samarbete har varit inriktat både på att skapa förutsättningar för ett framgångsrikt klimatmöte i Paris och på att bidra till höjda ambitioner och konkreta utsläppsminskningar i närtid. Regeringen bedömer att detta samarbete bidrog positivt till att uppnå ett avtal i Paris och att det i fortsättningen kommer vara viktigt för att leva upp till avtalets mål.

4.3 Utskottets tidigare ställningstaganden 2015

Regeringen bedömde att ytterligare insatser behövs utöver de beslutade och planerade styrmedlen för att nå miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. Måluppfyllelsen beror på om tillräckligt stora utsläppsreduktioner kommer till stånd globalt, vilket kräver internationellt samarbete. Sverige och andra rika länder har ett särskilt ansvar för att ta ledningen i klimatarbetet så att det globala målet kan nås. Utskottet delade regeringens bedömning att skärpta utsläppsåtaganden internationellt är helt nödvändiga för att miljökvalitetsmålet ska kunna nås. Det krävs att trenden av

globalt ökande utsläpp bryts mycket snart. Ett ambitiöst avtal om tiden efter 2020 som motsvarar de vetenskapliga bedömningarna och ingås vid klimatkonventionens partsmöte i Paris i december 2015 skulle avsevärt öka möjligheterna att hålla den globala temperaturökningen under 2 grader.

Utskottet ansåg i likhet med vad utskottet tidigare hade anfört att det är viktigt att Sverige arbetar aktivt och pådrivande i EU och internationellt för att främja globala åtgärder som minskar människans klimatpåverkan. Likaså är det viktigt att vidta konkreta åtgärder på hemmaplan för att minska Sveriges negativa klimatpåverkan. Det är därför positivt att regeringen har presenterat en strategi för ett framgångsrikt klimatmöte i Paris.

Riksdagen har bl.a. beslutat om miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan och fastställt de ovannämnda preciseringarna som rör temperatur respektive koncentration av växthusgaser. Riksdagen har även beslutat om ett etappmål för utsläppen av växthusgaser som ska uppnås senast 2020. Dessutom har EU gemensamt slagit fast mål för utsläppsminskningar till 2020 och 2050 som Sverige ska bidra till att uppfylla. Det är därför viktigt att framstegen för att nå målen följs upp och utvärderas. I annat fall är det svårt att göra de förändringar som behövs både när det gäller de styrmedel som används och de åtgärder som vidtas.

Regeringen uppgav i likhet med förra året att etappmålet för utsläppen är inom räckhåll eftersom utsläppen av växthusgaser i Sverige minskar. Enligt utskottets mening var det svårt att av regeringens redovisning utläsa resultatet av olika åtgärder. Det finns flera anslag som syftar till att minska klimatpåverkan, och regeringen föreslog dels ett nytt anslag, dels att befintliga anslag förlängdes eller förstärktes. Enligt utskottets mening var det angeläget att erfarenheter från tidigare satsningar tas till vara i nya satsningar. Det är också önskvärt att resultatet av satsningen på supermiljöbilspremien redovisas. I tillämpliga delar borde man kunna ta till vara dessa erfarenheter när man utformar nya anslag som t.ex. elbusspremien. Utskottet förutsatte i likhet med tidigare ställningstaganden om anslagsförstärkningen att regeringen i kommande budgetpropositioner återkom till riksdagen med en rapportering om hur medlen hade använts och vilka resultat som hade uppnåtts genom satsningen.

Utskottet ansåg att det var angeläget att regeringen återkom till riksdagen med mer information i frågan i samband med redovisningen av kontrollstationen 2015. Det behövdes en lägesredovisning bl.a. när det gällde vidtagna åtgärder samt bedömningar och förslag om vilka insatser som behövs för att nå målet till 2020. Utskottet såg fram emot denna redovisning.

4.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Riksdagen har beslutat om miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. För att tydligare definiera innebörden av målet och det miljö tillstånd som ska uppnås har riksdagen tidigare beslutat om två preciseringar av miljö kvalitetsmålet. Den första preciseringen fastställer att den globala ökningen av medeltemperaturen begränsas till högst 2 grader Celsius jämfört med den förindustriella nivån, det s.k. tvågradersmålet eller temperaturmålet. Ur temperaturmålet har också en annan precisering härletts i form av ett koncentrationsmål. Det s.k. koncentrationsmålet innebär att Sveriges klimatpolitik utformas så att den bidrar till att koncentrationen av växthusgaser i atmosfären på lång sikt stabiliseras på nivån högst 400 ppm koldioxidekvivalenter.

Till miljö kvalitetsmålet hör ett etappmål som riksdagen har beslutat om och som ska uppnås senast 2020. Etappmålet innebär att utsläppen av växthusgaser i Sverige, från verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsätter, ska minska med 40 procent till 2020 jämfört med 1990.

Slutligen har riksdagen även ställt sig bakom visionen om att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser 2050. Riksdagen har också fastställt tre energipolitiska mål fram till 2020.

Regeringens bedömning är att utvecklingen mot miljö kvalitetsmålet är negativ. Av regeringens resultatredovisning framgår att den sammanlagda halten av växthusgaser i atmosfären är ca 470 ppm koldioxidekvivalenter, och den ökar.

I likhet med vad utskottet tidigare har anfört anser gruppen att det är utomordentligt viktigt att Sverige arbetar aktivt och pådrivande i EU och internationellt för att främja globala åtgärder som minskar människans klimatpåverkan. Likaså är det viktigt att vidta konkreta åtgärder på hemmaplan för att minska Sveriges negativa klimatpåverkan. Det är synnerligen angeläget att öka takten i detta arbete. Den sammanlagda halten växthusgaser i atmosfären överstiger redan i dag koncentrationsmålen och de klimatpåverkande utsläppen fortsätter att öka globalt.

Gruppen delar regeringens uppfattning att ytterligare insatser behövs för att vända trenden så att miljö kvalitetsmålet kan nås. Måluppfyllelsen beror på om tillräckligt stora utsläppsreduktioner kommer till stånd globalt, vilket kräver internationellt samarbete. Samtidigt behövs åtgärder på hemmaplan.

Gruppen vill påminna om utskottets tidigare ställningstagande i förra årets budgetbetänkande. Där konstaterade utskottet att det fanns flera anslag som syftar till att minska klimatpåverkan. Regeringen föreslog dels ett nytt anslag, dels att befintliga anslag förlängdes eller förstärktes. Utskottet uppmärksammade att det var angeläget att erfarenheter från tidigare satsningar tas till vara i nya satsningar. Det var enligt utskottet önskvärt att resultatet av satsningen på supermiljöbilspremier redovisas. I tillämpliga delar borde man kunna ta till vara dessa erfarenheter när man utformar nya anslag som t.ex.

elbusspremien. Utskottet förutsatte i likhet med tidigare ställningstaganden om anslagsförstärkningen att regeringen i kommande budgetpropositioner återkom till riksdagen med en rapportering om hur medlen hade använts och vilka resultat som hade uppnåtts genom satsningen. Gruppen ser fram emot att regeringen återkommer till riksdagen med den förutsedda redovisningen.

Regeringen uppger att i den samlade redovisningen av resultaten för miljö kvalitetsmålen är klimat och miljö en av regeringens övergripande politiska prioriteringar som ska genomsyra hela regeringens politik. Arbetet har inletts för att Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Gruppen välkomnar denna inriktning samtidigt som detta understryker behovet av att resultat mäts, redovisas och rapporteras till riksdagen. Gruppen vill därför upprepa att det är viktigt att resultatredovisningen koncentreras till att redovisa resultaten av insatserna och att det behövs tydliga indikatorer som inriktas på resultat av statliga insatser. Det är också önskvärt att kunna följa den långsiktiga utvecklingen av de indikatorer som regeringen har valt, och därför är det en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen.

5 Ingen övergödning

5.1 Utskottets uppföljningar 2008 och 2014

Under 2014 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en uppföljning av stöd till lokala åtgärder mot övergödning.¹² Utgångspunkten för uppföljningen var riksdagens beslut om miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning, som innebär att halter av gödande ämnen i mark och vatten inte har någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheter till en allsidig användning av mark och vatten.

Riksdagen har efter förslag från regeringen under senare år beslutat om ytterligare medel för att öka åtgärdstakten, bl.a. inom landsbygdsprogrammet och genom stöd till lokala vattenvårdsprojekt, s.k. LOVA-projekt.

I miljö- och jordbruksutskottets uppföljning 2008 av statens insatser inom havsmiljöområdet framkom att det fanns en frustration över bristen på finansiering för att kunna vidta praktiska åtgärder. Sedan uppföljningen genomfördes har bl.a. vattenmyndigheternas åtgärdsprogram och nya satsningar på lokala åtgärder tillkommit. Tillförda medel riktas särskilt mot insatser för avlopp och reningsverk, jordbruk, båtar samt vatten och hav. Sedan 2009 har över 900 LOVA-projekt medfinansierats med ca 400 miljoner kronor, vilket innebär att projektens totala budget har varit minst den dubbla. Genom det svenska landsbygdsprogrammet har enskilda lantbrukare genomfört och fått ersättning för olika miljöåtgärder inom jordbruket.

---

¹² Stöd till lokala åtgärder mot övergödning – En uppföljning (2014/15:RFR1, bet. 2014/15: MJU1).

Särskilda havsmiljömedel, EU-fonder m.m. har medfinansierat många åtgärdsprojekt lokalt och regionalt.

Utskottet välkomnade de satsningar som har skett på bred front för att minska övergödningen. Åtgärder som behandlar såväl orsaker som symtom är angelägna. Det är viktigt att de aktörer som bidrar till utsläpp mobiliseras och involveras i konkreta åtgärdsarbeten. Utskottet noterade, i likhet med vid den tidigare uppföljningen 2008, att det trots pågående åtgärder återstår mycket arbete för att nå Sveriges nationella mål och internationella åtaganden för havsmiljön.¹³

Mot bakgrund av resultatet av uppföljningen underströk utskottet vikten av att åtgärdsarbetet mot övergödning präglas av en helhetssyn. Ett effektivt åtgärdsarbete innebär att insatser görs där behoven är störst och där bäst resultat kan uppnås till lägsta kostnad. Typen av insatser och omfattningen bör så långt som möjligt utgå från den lokala miljöns förutsättningar och förväntade effekter på övergödningen i haven. Ekonomiska stöd och bidrag bör vara kostnadseffektiva. Utskottet noterade att åtgärder som bygger på frivillighet skapar engagemang men också kan innebära att åtgärder inte vidtas där de behövs mest. I utformningen av statens samlade styrmedel behöver balansen mellan frivilliga åtgärder, storleken på ekonomiska subventioner och tvingande krav kontinuerligt följas upp och kunna omprövas för att hitta kostnadseffektiva lösningar. Utskottet menade att kunskapen om effekter och behov behöver utvecklas.

Utskottet såg positivt på att åtgärdsarbete har mobiliserat ett brett lokalt engagemang och bred lokal samverkan som involverar berörda aktörer från olika sektorer. Samtidigt finns det ytterligare en potential i samverkan över kommungränser för att konkret engagera en högre andel lantbrukare.

Utskottet välkomnade att bl.a. nya LOVA-projekt inriktas mot sektorer med störst utsläpp och hög potential för kostnadseffektiva åtgärder samt mot långsiktighet och att återrapporeringen är ändamålsenlig utifrån projektens möjlighet att nå avsedda resultat.

Utskottet betonade att trots de olika utmaningar som är förenade med att följa upp miljöeffekter bör detta vara ambitionen i alla slags åtgärder. De åtgärder som vidtas med kända metoder bör vara kostnadseffektiva. För den fortsatta utvecklingen av vattenförvaltningen och effektiva åtgärder är det viktigt att vattenmyndigheterna drar relevanta lärdomar av tidigare erfarenheter i det kommande arbetet med att förankra och utforma de nya åtgärdsprogrammen. Utskottet ansåg avslutningsvis att det är viktigt att regeringen säkerställer att eventuella förändringar i systemet gör att förutsättningarna för uppföljning och resultatmätning bibehålls och utvecklas.

---

¹³ Uppföljning av statens insatser inom havsmiljöområdet (2008/09:RFR3, bet. 2008/09:MJU1).

5.2 Miljökvalitetsmålet Ingen övergödning

Miljökvalitetsmålet är att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte har någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten. De indikatorer och bedömningsgrunder som används för att redovisa resultaten inom området är

- påverkan av tillförseln av kväveföreningar och fosforföreningar på havet
- påverkan på landmiljön av övergödande ämnen
- tillståndet i sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten
- tillståndet i havet.

5.2.1 Regeringens resultatredovisning

Regeringens bedömning är att ytterligare insatser behöver vidtas för att nå miljökvalitetsmålet. Det går inte att se en tydlig riktning om utvecklingen är positiv eller negativ.

Övergödningen är fortsatt ett stort problem i sjöar, vid kuster och i hav. Utsläpp av kväve och fosfor har med tiden gett ett stort överskott på näringsämnen i bottensedimenten. Återhämtningstiden är lång, men tydliga och samlade insatser kan ge synliga resultat i miljön, inte minst på lokal nivå. Det finns ett stort behov av ytterligare åtgärder, framför allt när det gäller reduktion av fosfor. Klimatförändringarna kan bidra till ökad näringsbelastning.

För att miljökvalitetsmålet ska utvecklas positivt anser regeringen att åtgärdstakten behöver öka och att åtgärderna i ökad utsträckning vidtas där de behövs mest för att minska övergödningen och där de kan ge tydliga resultat i miljön. Att bygga upp kunskap och utveckla metoder är viktigt för att kunna mäta insatsernas resultat och för att kunna åstadkomma en mer effektiv styrning av medel till kostnadseffektiva åtgärder. Regeringen bedömer att det samlade åtgärdsarbetet behöver uppmärksamma både extern och intern belastning.

Enligt regeringen har åtgärder inom t.ex. jordbruk, våtmarksanläggning och avloppsrening gett resultat. Sverige har snart uppnått Helsingforskommissionens (Helcom) reduktionskrav för kväve. Ett kontinuerligt arbete för fortsatta minskningar av tillförsel och en mer resurseffektiv användning av kväve och fosfor är av stor betydelse, inte minst på för att minska övergödningen på lokal nivå.

Att havsmiljödirektivet (2008/56/EG) genomförs är centralt i det långsiktiga arbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Regeringen anser också att åtgärdsprogrammen enligt ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) och genomförandet av dem är av stor betydelse för att nå målet.

LOVA-medlen stärker det lokala och regionala arbetet för att minska övergödningen. Landsbygdsprogrammets vattenrelaterade miljöåtgärder har betydelse för att minska näringsbelastningen från jordbruket. Regeringen har

gett Statens jordbruksverk i uppdrag att föreslå åtgärder inom ramen för landsbygdsprogrammet för att öka måluppfyllelsen av bl.a. miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning. Att Sverige uppfyller kraven i nitratdirektivet (91/676/EEG) är viktigt. Näringsens särskilda satsning Greppa fosfor bidrar till effektiva åtgärder för att reducera förlusterna av fosfor från åkermark.

Intern belastning är i dag ett stort problem i sjöar, vid kuster och i hav. Åtgärder för att hantera intern belastning behöver vara en del i det fortsatta arbetet för att minska tillförsel av fosfor parallellt med förebyggande åtgärder.

Fortsatt höga ambitioner i det internationella arbetet är avgörande för miljö kvalitetsmålet. Sverige har haft framgång i arbetet med att få till stånd ett beslut om ett förbud mot att toalettavfall från kryssningstrafik och passagerarfärjor släpps ut i Östersjön. Framstegen i arbetet med att göra Östersjön till ett kontrollområde för utsläpp av kväveoxider (NECA) är av stor betydelse för att komma till rätta med sjöfartens atmosfäriska kvävebelastning.

5.3 Utskottets tidigare ställningstaganden 2015

Utskottet behandlar i sin uppföljning av resultatredovisningen i budgetpropositionen särskilt miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning eftersom regeringen uppgav att utvecklingen i miljön snarare har försämrats än förbättrats i förhållande till resultaten från föregående år. Utskottet tog i sin fördjupade uppföljning av lokala åtgärder mot övergödning fram ett fördjupat underlag i frågan som redovisades i en rapport och behandlades av utskottet i förra årets budgetbetänkande.

Utskottet påminde om att det tidigare har välkomnat de satsningar som har skett på bred front för att minska övergödningen. Åtgärder som behandlar såväl orsaker som symtom var angelägna. Det var enligt utskottet viktigt att de aktörer som bidrar till utsläpp mobiliseras och involveras i konkret åtgärdsarbete. Utskottet har också, i likhet med den tidigare uppföljningen 2008, noterat att det trots pågående åtgärder återstår mycket arbete för att nå Sveriges nationella mål och internationella åtaganden för havsmiljön. Utskottet konstaterade att detta alltså gäller. Utskottet ansåg att det var angeläget att regeringen återkom till riksdagen med förslag till åtgärder med anledning av det problem som uppmärksammades i utskottets rapporter. Utskottet noterade att regeringen inte har kommenterat utskottets uppföljning från 2014.

Utskottet såg fram emot att regeringen redovisar resultatet av de vidtagna åtgärderna mot övergödning för riksdagen. Detta är angeläget inte minst mot bakgrund av att utvecklingen tycks gå åt fel håll. Sverige behöver också minska sina utsläpp av fosfor och kväve enligt utsläppsbetinget i handlingsplanen för Östersjön, Baltic Sea Action Plan (BSAP).

Utskottet ansåg att det är viktigt med tydliga indikatorer som inriktas på resultat av statliga insatser mot övergödning. Det är också önskvärt att kunna följa den långsiktiga utvecklingen av de indikatorer som regeringen har valt,

och därför är det en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen.

Utskottet noterade att regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 och 23 delvis ger olika bilder av resultat och behov av åtgärder när det gäller övergödning. En möjlighet att göra resultatredovisningen till riksdagen tydligare är att redovisa tidsserier med resultat för olika områden. Utskottet såg fram emot att ta del av en tydligare resultatredovisning.

5.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Utskottet har under flera år uttryckt sin oro för möjligheterna att uppnå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. I förra årets resultatuppföljning uppgav regeringen att utvecklingen i miljön snarare har försämrats än förbättrats i förhållande till resultaten från föregående år. I år uppger regeringen att det inte går att se en tydlig riktning om utvecklingen är positiv eller negativ. Regeringen kommenterar inte skälen till att man har ändrat sin bedömning.

Gruppen vill understryka utskottets tidigare ställningstaganden och den inriktning som regeringen ger uttryck för i årets resultatuppföljning dvs. att åtgärdstakten behöver öka, och att åtgärderna i ökad utsträckning behöver ske där de behövs mest för att minska övergödningen och där de kan ge tydliga resultat i miljön. I likhet med vad som framkom i utskottets uppföljning behöver man bygga upp kunskap och utveckla metoder för att kunna mäta insatsernas resultat, och för att kunna åstadkomma en mer effektiv styrning av medel till kostnadseffektiva åtgärder.

Gruppen vill därför återigen påminna om utskottets tidigare ställningstagande om att det var angeläget att regeringen återkom till riksdagen med förslag till åtgärder med anledning av det problem som uppmärksammas i utskottets rapporter från bl.a. 2014.

Mot denna bakgrund ser gruppen fram mot att ta del av underlag som visar på resultat av statliga insatser mot övergödning som grundas på utvecklingen av de indikatorer som regeringen har valt. Det är också önskvärt att kunna följa den långsiktiga utvecklingen av de indikatorer som regeringen har valt, och därför är det en fördel om regeringen i ökad utsträckning presenterar tidsserier som speglar utvecklingen.

Gruppen konstaterar att det dröjer innan beslut som uppmärksammas i resultatredovisningen leder till minskad övergödning. Ett sådant exempel är FN:s sjöfartsorganisation International Maritime Organization (IMO) som har fattat beslut om att införa ett förbud mot utsläpp av toalettavfall i Östersjön från passagerarfartyg. Enligt gruppens mening är detta givetvis positivt men samtidigt noteras att förbudet börjar tillämpas först fr.o.m. 2019 och ska vara fullt infört 2023.

6 Biologisk mångfald i rinnande vatten

6.1 Utskottets fördjupade uppföljning 2011

Under 2011 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en fördjupad uppföljning av statens insatser för biologisk mångfald i rinnande vatten. Uppföljningen inriktades mot att studera ansvarsfördelningen mellan olika aktörer i samband med vattenkraft. Utskottet konstaterade i sin behandling av uppföljningen att dammar, vattenkraftverk och regleringsmagasin påverkar den biologiska mångfalden i rinnande vatten på ett mycket negativt sätt, samtidigt som vattenkraften har flera fördelar. Utskottet noterade att det saknades tillräckliga motiv för kraftbolagen att arbeta med miljöfrågor. Riksdagens miljömål för vattendragen hade inte heller nåtts, och utskottet uppmärksammade att det fanns flera olika målkonflikter som inte fick förlama det fortsatta utvecklingsarbetet. Det var därför viktigt med en tydlig uppgifts- och ansvarsfördelning mellan de inblandade aktörerna och att myndigheterna samarbetade.

Utskottet konstaterade att det saknades en helhetsbild av vilka insatser som gjorts på området och resultatet av dem. Utskottet menade att det var viktigt att regeringen säkerställde att det samlade resultatet av åtgärderna analyserades och redovisades, bl.a. i de årliga resultatredovisningarna till riksdagen.

Utskottet konstaterade vidare att arbetet med fiskvägar, restaurering av vattendrag samt fiskevård hade gått långsamt i förhållande till målen och att det fanns ett fortsatt behov av åtgärder. Det var viktigt att säkerställa att kraftbolagen hade tillräckliga motiv för att bevara och återskapa den biologiska mångfalden i vattendragen. Det fanns dock inte någon entydig bild av vilken kostnad som fiskvägar innebar för kraftbolagen och inte heller någon entydig bild av vilket värde som återskapad biologisk mångfald ledde till. Utskottet menade att det var viktigt att klargöra de ekonomiska konsekvenserna av olika handlingsalternativ.

Enligt utskottet var det i första hand kraftbolagen som borde betala för åtgärder. Utskottet bedömde dock att statliga bidrag till restaureringsåtgärder kunde förenkla arbetet och skynda på processen. Det var viktigt att kraftbolagen gavs tillräckliga motiv att arbeta med biologisk mångfald. Dessutom behövdes statliga resurser för att finansiera åtgärder som annars inte skulle komma till stånd. Det var därför viktigt att det även fortsättningsvis avsattes statliga medel till sådana insatser. Utskottet konstaterade att de statliga resurserna för restaurering av vattendrag hade varierat över tid och framhöll vikten av långsiktighet i medelstilldelningen.

Bestämmelserna om vattenverksamhet hade vidare inte integrerats helt i miljöbalken, vilket lett till att praxis utgick från den äldre, exploateringsinriktade vattenlagen och inte från den helhetssyn som finns i den nu gällande miljöbalken och dess förarbeten. Inför det fortsatta utvecklingsarbetet betonade utskottet vikten av det övergripande målet att

främja en hållbar utveckling och vikten av att denna fråga hanterades vidare. För att nå miljö kvalitetsmålen behövdes ett intensifierat arbete med bl.a. tillsyn och omprövning av vattendomar.

Utskottet konstaterade avslutningsvis att många fortfarande betraktade de fem vattenmyndigheterna som nya aktörer och att flera myndigheter och organisationer pekat på att det var ett problem att ingen instans hade ansvar för att hålla ihop och samordna vattenmyndigheternas arbete på nationell nivå. Utskottet betonade vikten av en fortsatt utveckling av vattenförvaltningen och menade att inrättandet av Havs- och vattenmyndigheten kunde innebära en möjlighet till tydligare samordning.¹⁴

6.2 Miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag

Miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag innebär att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och att deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden och landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

För att redovisa resultaten inom detta område använder regeringen följande indikatorer och bedömningsgrunder:

- tillståndet i sjöar och vattendrag
- tillståndet i oexploaterade och i huvudsak opåverkade vattendrag
- tillståndet för ytvattentäkter
- sjöar och vattendrags viktiga ekosystemtjänster
- sjöar och vattendrags livsmiljöer och spridningsvägar som en del i en grön infrastruktur
- gynnsam bevarandestatus för naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till sjöar och vattendrag
- hotade arter och återställda livsmiljöer
- främmande arter
- genetiskt modifierade organismer
- sjöar och vattendrags bevarade natur- och kulturmiljövärden
- strandmiljöer, sjöar och vattendrags värden för friluftslivet.

6.3 Regeringens resultatredovisning

Regeringens bedömning är att ytterligare insatser behöver vidtas för att nå miljö kvalitetsmålet. Det går inte att se en tydlig riktning om utvecklingen är positiv eller negativ.

Alla sjöar och vattendrag kommer inte att uppnå god ekologisk och kemisk status eller god ekologisk och kemisk potential inom en generation enligt regeringen. Fysisk påverkan i vattenmiljöer, övergödning, försurning och

---

¹⁴ 2011/12:MJU1.

miljögifter är de främsta orsakerna till att målet inte nås. Fysisk påverkan orsakas av tidigare och pågående vattenkraftsproduktion, skogsbruk, jordbruk och infrastruktur. Det finns ca 2 000 vattenkraftverk och ca 10 000 dammar. Den fysiska påverkan i form av vandringshinder och förändrad vattenreglering är omfattande. Dammybyggen, vandringshinder, rensningar, markavvattning och körskador i jord- och skogsbruket bidrar till påverkan. Det är viktigt att minska skador och läckage från dessa näringar, särskilt ur ett lokalt perspektiv. Det är i detta sammanhang viktigt att hänsyn också tas till behovet av att skydda värdefulla kulturmiljöer.

Regeringen anser att åtgärdsprogrammen enligt ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) och genomförandet av dem är av stor betydelse för att nå målet.

Det finns ett behov av vidareutvecklad miljöövervakning för att ge säkrare statusklassificeringar av våra vatten och säkerställa effektiva åtgärder.

När det gäller de frågor som utskottet uppmärksammade i sin uppföljning finns följande redovisning i budgetpropositionen:

Vattenkraften spelar en central roll för Sveriges elförsörjning, som enskild produktionskraft men också som regler- och balanskraft. Fysisk påverkan från vattenkraften på vattendragen medför stora konsekvenser för ekosystem och biologisk mångfald. Den fortsatta hanteringen av vattenkraften, tillsammans med andra former av fysisk påverkan på sjöar och vattendrag, är av stor vikt för Sveriges möjligheter att leva upp till EU:s ramdirektiv för vatten. Samtidigt måste också avvägningar göras mellan olika intressen såsom t.ex. värnande av kulturmiljöintressen. Vattenverksamhetsutredningen (M 2012:01) har sett över dagens regler om vattenverksamheter och utredningens förslag har remitterats. I juni 2016 slöts en ramöverenskommelse om den svenska energipolitiken (se vidare utgiftsområde 21 Energi avsnitt 2.6). I överenskommelsen anges bland annat att Sverige ska ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft, men där prövningssystemet utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde i förhållande till den eftersträlvade miljönyttan. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en proposition. Regeringen förstärker också anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö med 25 miljoner kronor år 2017 och med 30 miljoner kronor från 2018 och framåt.

6.4 Utskottets tidigare ställningstaganden 2015

Utskottet genomförde 2011 en uppföljning av statens insatser för biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft. Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. att man bedömer att ytterligare insatser behövs utöver de beslutade och planerade styrmedlen för att nå miljö kvalitetsmålet.

Utskottet delade regeringens syn att åtgärdstakten behöver öka. Mot denna bakgrund ville utskottet återigen understryka att det är viktigt att förstärka insatserna för restaurering av vattendrag. Resultatet av de insatser som görs behöver också följas upp. I miljö- och jordbruksutskottets uppföljning av biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft 2011 redovisades och analyserades en rad olika problem. Utskottet konstaterar att

Vattenverksamhetsutredningen i juni 2014 lämnade sitt slutbetänkande I vått och torrt: förslag till ändrade vattenrättsliga regler (SOU 2014:35). Det var enligt utskottets mening positivt att utredningen har remitterats och beredning pågår inom Regeringskansliet.

Utskottet har bl.a. påpekat att riksdagens miljömål för vattendragen inte har nåtts, och utskottet uppmärksammade att det fanns flera olika målkonflikter som inte fick förlama det fortsatta utvecklingsarbetet. Det är därför viktigt med en tydlig uppgifts- och ansvarsfördelning mellan de inblandade aktörerna och att myndigheterna samarbetar. Utskottet ansåg därför att det var positivt att Havs- och vattenmyndigheten och Energimyndigheten gemensamt har presenterat en nationell strategi för vattenkraften.

Utskottet utgick från att såväl regeringens aviserade förslag på grundval av Vattenverksamhetsutredningens betänkande som andra initiativ inom området leder till att åtgärdstakten ökar så att miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag kan nås. Utskottet ville återigen betona att det är synnerligen angeläget att åtgärda de problem som uppmärksammas i utskottets rapport om biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft. Utskottet såg fram emot att regeringen återkommer med förslag till riksdagen i frågan.

6.5 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

I flera budgetbetänkanden har utskottet framfört att det är synnerligen angeläget att åtgärda de problem som uppmärksammas i utskottets rapport om biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft. Utskottet har också välkomnat aviserade förslag från regeringen i frågan. Även i årets budgetproposition uppger regeringen att man avser att återkomma till riksdagen med en proposition med anledning av Vattenverksamhetsutredningen vars förslag har remitterats och bereds inom Regeringskansliet. Gruppen vill i likhet med utskottets tidigare ställningstaganden välkomna regeringens förutsedda proposition.

7 Giftfri miljö

7.1 Utskottets uppföljning

Hösten 2010 beslutade riksdagen att 25 miljoner kronor per år skulle tillföras anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen under perioden 2011–2014 för att upprätta en handlingsplan för att minska de kemiska riskerna i vardagen.¹⁵ Av utskottets uppföljning framgick att resursförstärkningen under det första året främst använts till personalkostnader och utökad tillsyn. Detta var enligt utskottets bedömning en viktig insats eftersom tillsynen bl.a. kunde ge

---

¹⁵ Handlingsplan för en giftfri vardag 2011–2014.

underlag för överväganden om behovet av en mer långsiktig finansiering av utökad tillsyn. Satsningen innebar även att projekt förbereddes i dialog med andra aktörer, vilket utskottet uppfattade som positivt eftersom ökat samarbete bl.a. kunde leda till att arbetet blev mer långsiktigt. Utskottet menade att det var viktigt att regeringen analyserade eventuella behov av att ge relevanta myndigheter i uppdrag att samverka och att återsrapportera resultatet. Utskottet menade vidare att satsningen innebar att Sveriges möjlighet att driva på EU:s kemikaliepolitik ökade, vilket enligt utskottet var positivt och låg i linje med intentionerna. Utskottet framhöll att det mot denna bakgrund vore värdefullt om riksdagen fortsättningsvis fick en rapportering av de konkreta resultat som satsningen ledde till när det gällde Sveriges möjligheter att driva på för en mer effektiv kemikaliepolitik i EU.

Utskottet pekade vidare på att det är oklart vad som händer med upparbetade rutiner, samlad kunskap och påbörjat arbete efter satsningsperiodens slut. Utskottet uppfattade det som viktigt att regeringen löpande följer utvecklingen, bl.a. med avseende på satsningens konkreta betydelse för tillsynen, dialogen med andra aktörer och EU-arbetet inom kemikalieområdet. Satsningen borde även utvärderas och uppnådda resultat redovisas till riksdagen och bedömas i förhållande till mål och kostnader.

7.2 Miljökvalitetsmålet Giftfri miljö

Miljökvalitetsmålet innebär att förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället inte ska hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna. De bedömningsgrunder och indikatorer som används för att redovisa resultaten inom området är

- den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen
- användningen av särskilt farliga ämnen
- oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper
- förorenade områden
- kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper
- information om farliga ämnen i material, produkter och varor.

I resultatredovisningen i budgetpropositionen utgår regeringen från dessa indikatorer.

En särskild strategi för att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet har antagits av riksdagen.¹⁶ Syftet med strategin är att ge tydlig prioritet åt insatser inom områden där det finns ett stort behov av åtgärder för att öka takten i arbetet med att nå miljökvalitetsmålen. Strategin för en giftfri miljö utgörs av åtta etappmål och av insatser som bidrar till att nå

---

¹⁶ Prop. 2013/14:39, bet. 2013/14: MJU13, rskr. 2013/14:185.

etappmålen, miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet. Den innehåller åtgärder på nationell, europeisk och internationell nivå med tyngdpunkt på att tillämpa och stärka EU-regelverken om kemikalier så att ny kunskap tas fram och omsätts i åtgärder för att bättre skydda människors hälsa och miljön.

7.3 Regeringens resultatredovisning

Regeringens bedömning är att ytterligare insatser behöver vidtas för att nå miljö kvalitetsmålet. Det går inte att se en tydlig riktning om utvecklingen är positiv eller negativ.

Regeringen uppger att samtliga etappmål för Giftfri miljö ännu inte har uppnåtts. Regeringen bedömer att tre av dessa kommer att nås i tid med befintliga insatser. Det gäller målen om ökad miljö hänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning, effektivare kemikalietillsyn inom EU och utveckling och tillämpning av EU:s kemikalier regler. För att övriga etappmål ska nås i tid bedömer regeringen att det krävs ytterligare insatser.

Miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö bedöms vara ett av de miljö kvalitetsmål som är svårare att uppnå. Regeringens fortsatta satsning på handlingsplanen för en giftfri vardag är ett betydelsefullt steg på vägen för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Handlingsplanen har ett särskilt fokus på att minska barns och ungas exponering för farliga kemiska ämnen, och den gör det möjligt att utöka Sveriges insatser nationellt, inom EU och internationellt.

Vissa miljögifter minskar i miljön. För många andra ämnen saknas kunskap om deras effekter på människa och miljö. Ökad global konsumtion leder till större kemikalie- och varuproduktion och ökar den diffusa spridningen av farliga ämnen. Särskilt farliga ämnen har börjat begränsas inom EU.

I resultatredovisningen i årets budgetproposition hänvisar regeringen till sin skrivelse Giftfri vardag (skr. 2015/16:169) där man redovisar de åtgärder som vidtagits för att stärka arbetet med att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

7.4 Utskottets tidigare ställningstaganden 2015

När det gäller statens insatser för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö välkomnade utskottet i förra årets budgetbetänkande regeringens redovisning av uppföljningen av handlingsplanen för en giftfri vardag. Det var enligt utskottet positivt att regeringen redovisade insatser och resultat av anslagsförstärkningen både i Sverige och inom EU-samarbetet. För att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö behövs ett uthålligt arbete med åtgärder som genomförs på såväl nationell nivå som inom EU och på global nivå.

Utskottet ansåg att det var glädjande att det fanns ett långsiktigt perspektiv på satsningen genom att insatsen fortsätter och att resurser aviseras fram till 2020. Utskottet konstaterade att regeringen i hög grad har tagit fasta på vad utskottet tidigare har anfört, t.ex. att satsningen har utvärderats. Vidare har

både insatser och konkreta resultat redovisats till riksdagen när det gäller tillsynen, dialogen med andra aktörer och EU-arbetet inom kemikalieområdet. Utskottet ansåg dock att det är önskvärt att rapporteringen till riksdagen kompletteras med regeringens bedömning av uppnådda resultat i förhållande till mål och kostnader.

Utskottet ansåg att det var väsentligt att arbetet för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö fortsätter. Det behövs en kraftsamling för att skapa förutsättningar för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö eftersom det är ett av de allra svåraste miljö kvalitetsmålen att uppnå. Utskottet såg fram emot att ta del av regeringens förutsedda redovisningar av hur arbetet för att nå miljö kvalitetsmålet fortlöper.

Utskottet ansåg också att det var positivt att regeringen redovisade åtgärder som har vidtagits när det gäller kvicksilver och bromerade flamskyddsmedel. Den 19 februari 2015 beslutade riksdagen efter förslag från ett enigt utskott om två tillkännagivanden om dels kvicksilver, dels bromerade flamskyddsmedel. De innebär att regeringen inom EU ska verka för att både kvicksilver och bromerade flamskyddsmedel fasas ut. Utskottet noterade regeringens redovisning av insatser för att fasa ut kvicksilver och bromerade flamskyddsmedel.

7.5 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Hösten 2011 genomförde miljö- och jordbruksutskottet i samband med den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen en uppföljning som inriktades på att följa upp resultaten inom kemikalieområdet och hur den resursförstärkning som riksdagen beslutat om hade använts. I förra årets uppföljning av regeringens resultatredovisning som redovisades i utskottets budgetbetänkande välkomnade utskottet regeringens redovisning av uppföljningen av handlingsplanen för en giftfri vardag. Enligt utskottet var det är positivt att regeringen redovisar insatser och resultat av anslagsförstärkning både i Sverige och inom EU-samarbetet.

Regeringen har lämnat en särskild resultatskrivelse Giftfri vardag (skr. 2015/16:169) till riksdagen (maj 2016). I skrivelsen redovisar regeringen de åtgärder som har vidtagits för att stärka arbetet med att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Miljö- och jordbruksutskottet har inte behandlat regeringens skrivelse (november 2016). Gruppen som inte vill föregripa utskottets behandling av den utvecklade resultatredovisningen analyserar därför inte närmare regeringens resultatredovisning av miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.